

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A guruló rubel.

Budapest, július 29.

(v.) A magyar parlament asztalára egy ellenzéki képviselő ma letett tíz darab ropogós ezrest. Ez a pénz pedig *corpus delicti* volt: bünjele egy hallatlanul vakmerő és feneketlenül piszkos megvesztegetésnek. Aki a pénzt elvitte a képviselőhöz, olyan ember, akire ráillik ez a francia szó, hogy *déclassé*. Egy egzisztencia, mely kisklott a pályájából, *valakinek* indult és semmimé lett belőle, vagy tán a semminél is rosszabb: senki. És ez az ember, akinek még napokkal ezelőtt a betevő falatja is alig volt meg, ma reggel egy csomó ezresbankót gyömöszölt az ellenzék egy tagjának zsebébe. És milyen olcsón adta ezt a nagy rakás pénzt! Nem kívánt vizontszolgálatul semmi egyebet, csak azt, hogy a képviselő utazzon el vagy hat napra s ne mondjon el egy a Háznak már bejelentett beszédét. Potom dolog akkora summáért, ugy-e bár? Kinek van haszna abból, ha egy ellenzéki ember elhallgat? Kinek áll érdekében, hogy egy ellenzéki ember elutazzon? Nohát: kinek? Az ellenzék gyanuja kész a felelettel: — a kormánynak. S a kormány mivel parirozta ezt a feléje háruló gyanút? Azzal a kijelentéssel, hogy hozzájárul egy parlamenti vizsgálóbizottság kiküldetéséhez. Hát hiszen elégnék ez elé — egyelőre. Az igazság, melynek kiderüléséhez hazánk nemzetközi jó hírnevének s a magyar parlamentáriszmus becsületének nagy érdeke fűződik, az igazság így kiderülhet. De nem okvetlenül kell ezen az uton kiderülnie. Mert a bizottság senkit karhatalommal sorompói elé nem idézhet, senkit vallomásra nem kényszeríthet, senkiből a letett vallomásra az esküt ki nem veheti. S mi lesz, ha a vizsgálóbizottság eljárása ilyenformán meddő marad? Akkor rajtatapad a magyar közéleten egy fel nem fejtett s meg nem torolt becstelenség piszka. Akkor e nemzet külső és belső ellenségei ujjal mutathatnak rá egy nyílt sebre, melyet a mai incidens a magyar parlamentáriszmus becsületének eleven husába ütött. Akkor van egy kormányunk, mely nem tisztázhatta magát ama szörnységes vád alól, hogy a legnagyobb korrupció utján meg akarta vásárolni a népképviselő tagjainak lelkiismeretét. És akkor a parlamenten rajtaszárad az a rettenetes ódiom, hogy tagjai közt lehet isten tudja hány olyan, aki csengő pénzért prostituálta törvényhozói méltóságát.

Szörnnyű auspiciumok! A fátyolt, mely e botrány magvát takarja, fel kell mindenáron lebbenteni. Annak a lidércnyomásnak, mely a mai incidens nyomán támadt, mindenképp el kell mullnia. A többség ma ugy viselkedett, mintha egy intrikában hinne, melyet a kormány ellenségei szöttek. Hát a látzat semmi esetre sem szól e feltevés mellett; de igaz másfelől, hogy a sokszor csalékony látszat ebben az esetben is csalhat. Attól tartunk, hogy a közvéleményben e benignus fellelések nem sok hívője akad. S a győző kérdések végzetes sorozata fog a nemzet lelke elé tolni. Ez volt-e az egyetlen kísérlet, mely a meggyőződések ilyen gyalázatos kisajátítására történt? Mi érdeke lehet bárkinek is, hogy az ellenzéknek éppen csak egyetlen tagját kenyeresse le? S ha több ajtón is kopogtattak ily ronda szándékkal, honnan ered az a rengeteg summa pénz,

amit az ilyen vállalkozás megkövetel? Hány Arton járkált vajjon a parlament folyosóin, az ellenzéki képviselők lakásán, az ellenzéki hírlapok szerkesztőségeiben? És ki küldögette őket? Ki tömte meg piszkos zsebeiket piszkos eredetű pénzekkel? A Balkánon, ha az orosz befolyás meg akarta vetni lábát valamely ponton, hát előőrsl a guruló rubelt küldte maga elé, csak aztán jött az élelmes orosz diplomácia és csak ennek nyomán vonult be a hódító orosz hadsereg. Vajjon nem gurul-e Magyarországon is az osztrák-magyar értékű rubel mint előőrse a bécsi hódító szándékoknak?

Denique, itt a legrémesebb korn ipció. Igazolt-e az ellenzék gyanuja, vagy sen, azt majd derítse ki a vizsgálat. De a tényt magát, hogy ellenzéki képviselők és hírlapok meggyőződései politikai kufarok meg akarták vásárolni, bizonyítani nem kell, mert tagadni nem lehet. Hát ez borzasztó züllés, a magyar közéletnek egy hihetetlenül siralmas depravációja. Valami Balkán-szaga van ennek az egész dolognak, valami olyan odeurje, amely eddig idegen volt a magyar közéletben. Ki hurcolta ide be ezt az émelyítő, ronda illatot? S ki teszi jóvá az erkölcsi kárt, melyet ez a lelki infekció nemzetünk legértékesebb javaiban okoz? Gróf Kluen-Héderváry horvátországi kormányzatát az a rossz hír kísérte, hogy szertárában a korrupció s azerószak gazdag arzenálja található. Akármilyen a vizsgálat eredménye, azt a fakutot meg nem ingathatja, hogy Széll Kálmán ötödfelesztendő makulátlan kormányzata után ez új korszak beköszöntésével köztünk terem ime a parlament erkölcsi satnyulásának megdöbbentően komor tünete.

És azon a napon, amely felfakasztja ezt a genyvel telt kelevényt, a magyar parlament e legviharosabb és legszomorubb emlékü napján merészkedik a horvát deszpota az ő hírdet szájkosár-indítványával előhozakodni. A parlament ellenzéke és a közvélemény álmélkodva fogadja ezt a hallatlanul cinikus viselkedést. A miniszterelnökön egy szörnnyű gyanu fojtó ködöslopa ül; s ő nem győzi bevárni, amíg ez a köd szétrebben, hanem e defektusos állapotban intézi első ostromát a parlamenti szólásszabadság ellen. Mi ez? Kiszámíthatatlan vakmerőség? Vagy beszámíthatatlan korlátolttság? Nem csoda, hogy az ellenzék a torkára forrasztotta a szót a bának. A szíve összeszorul az embernek, viszsza gondolván ama borzasztó tumultusokra, amiket ez a kihívó viselkedés ma előidézett. Az ellenzék felroban az elnöki dobogóra, kitépte a jegyző kezéből a szájkosár-indítványt, darabokra tépte azt és foszlányait dörgő és hörgő diadalordítás között dobálta szét a lázongó terembe. Oh, valóban ezen az örökké emlékeztető napon minden, de minden felborult. Midőn e sorokat rovom a papírra, már tízenkét óra óta ül együtt a viharzó parlament. Délig a korrupció miatt viharzott, dél óta az erőszak miatt. És ezt a veszített felfordulást egy közibénk nem való, a mi talajunkban nem gyökerező kontár csökönnyössége okozza. A mai napon véget ért a válság és kezdődött a katasztrófa. A jó isten tudja, mi lesz minde szörnnyű bonyodalmak vége. Mikor Széll Kálmán elküldték, az volt a jelszó, hogy elég volt a kísérletezésből, jönnie kell valahára a kibontakozásnak. Nohát itt van

most a kibontakozás. Milyen szomorú elégtételt nyújt a végzet a rátóti csendes embernek!

Kitört a Montpelée.

— A képviselőház mai ülése. —

Budapest, július 29.

Vihar — az nem kifejezés. A fürgeteg is olyan természeti tünetmény, mely nem éppen szokatlan a t. Házban. Égszakadás és földindulás: ez már valahogyan megközelíti azt a rettenő katasztrófát, mely a mai ülés első és kisebb részében sápadra rémitette a törvényhozást. De ami aztán az égszakadást és földindulást követte: az egyszerűen még sohasem történt. Sem a t. Házban, sem idegen országok t. Házaiban. Kitört a tisztelt Montpelée.

Mi volt idáig az obstrukció? Akármilyen kopár hegység, de virágok nyíltak az alján s csucsáról, megesküdtött rá az ember, kilátás kínálkozott a nemzet sebb jövőjébe. S most? Kitűnt, hogy tűzhányó volt az obstrukció, Kitört, felpörzstolt mindent — a t. Házból ma félelmes lángfolyamok törtek ki s fölégették a kibontakozásra való reménység virágait. Nincs már reménység, nincs már kibontakozás, nincs már semmi. Egy félelmes, elretentő látvány látszik csak s ki tudja, virradurk-e még valamikor nyugodalmasabb napra...

(Halálos csönd)

Az ülés előtt az a halálos csönd mutatkozott a folyosón, mely a nagy viharokat hirdeti. A szélsőbal majdnem teljes számmal bevonult s csoportokba verődve tanácskozott. Ami ekkor leginkább feltűnt: az az abszolút titoktartás volt. Egy árva jellel el nem árulta volna senki, hogy mi készül. Béke lesz? Háboru lesz? Még csak sejtetni sem akarta senki.

Ugy tetszett, hogy a nagy készülődés a miniszterelnök régen hirdetett indítványának szól.

— Lehet, hogy annak! — mondták a szélsőbaliak, de többet nem szóltak.

S azt igazán senkisémm gondolta volna, hogy Pap Zoltán beszédéből fog a szenzáció kikapattanni. Pap Zoltán már tegnap bejelentette, hogy napirend előtt szóba akarja hozni a kassai ünnep alkalmából kibocsájtott katonai rendeletet. Tegnap az a felszólalás, mint a bileki katasztrófánál jelentéktlenebb téma, háttérbe szorult, el is maradt. S ma, mikor az elnök bejelentette, hogy Pap Zoltán ezt az elmaradt felszólalást napirend előtt a t. Ház elé kívánja terjeszteni, még a nyilván beavatott szélsőbal se árulta el, hogy ebben a felszólalásban van a szenzáció. Pedig nem közönséges szenzáció volt...

(A pénzek jönnek-mennek.)

Pap Zoltán nagyon esőndesen kezdte. Arról beszélt, hogy a kassai Rákóczi-ünnep a katonaságnak nem volt szabad megjelenie. Rendelet tiltotta el a megjelenéstől. Föl kell ezen háborodni, ugymond, mert újra meg újra látjuk, hogy mikor a magyar nemzetnek ünnepe van, az osztrák ráüt a kardjára.

Azt is bejelentette Pap Zoltán, hogy akciót indít a pragmatika szankció ellen.

Mindez alig kavarta fel a kedélyeket.

De ekkor valami erősen szubjektív hangot ütött meg Pap Zoltán. Szinte furesán is hatott, mikor ifjuságának küzdelmeit, ambícióit és sikereit kezdte emlegetni. Mit akar ezzel? — kérdezték az emberek összesugva. S nem sokáig kellett a választ várniuk.

Pap Zoltán kitért a pabóli, erős felindulással lestelet a völgybe s lelt a Ház asztalára tíz darab ezerekoronást.

— Ezzel tegnap megvesztegettek engem! — kiáltotta rekedten.

Általános megdöbbenés. Pap Zoltán szinte síró hangon kereste a szavakat.

— Hivány emberek, kofák, cselédék és nem urak, akik becsületesen ellen ezt a merényletet elköveték. Azért adták a pénzt, hogy utazzam el néhány napra, ne tartssam meg mai felszólalásomat s legyenek távol, ha a legközelebbi napokban valami történék.

Hihetetlen zavar támadt e szavak nyomán. Pap Zoltán folytatta:

— Szégyen és gyalázat tapad e vérdíjhoz, letek szem a Ház asztalára.

A háta mögül zugás, szemköztről zugás, még a magasságból is zugás hangzott. Az ellenzék tagjai sorra ugráltak fel helyeikről s minden kéz tudatosan ugyanegy irányban emelkedett fenyegetésre. Mintha kétség sem lehetne aziránt, hogy kitől való a pénz, kitől való a szándék. A tollalól ismertek a madárra. Gondolták is, kiáltották is: „ezt a rendszert ismerjük Zágrábról!” S percekig zuhogott, omlott, sistergett a sértő megjegyzések tüzesje.

Egyszer csak magához tért ámulatából a többség is.

— Ki adta azt a pénzt? — kezdték jobbról kiabálni.

— Azt mondja meg, ki adta a pénzt? — Nevet kérünk!

Az ellenzék Pap Zoltánra nézett, aki a sürgetésre egyelőre csak annyit felelt, hogy a Judds-pénzsel egy volt barátja s egykori képviselő kereste föl. — A nevét! — kiabált a többség.

De Pap Zoltán nem szolgált a közvetítő nevével s miatt az egész völgy magánkiült, hihetetlen lázban sürgölődött, 6 leült. Balról csodálkozva nézték, jobbról ingerültebben ostromolták, mindenfelől elégtelenül környékezték, de Pap Zoltán már leült s az elnököl Tallián Béla, látván, hogy a kipattant szenzáció a tanácskozás folytatását ugysem engedí meg, az ülést hirtelen felfüggesztette.

Megbolygatott méhkas a nyugalom képe volna a főlaklatott t. Házhoz képest. A szélsőbal s az egész ellenzék a harag és düh kitorréssival öntötte el a többséget. Minden kifakadásból ugyanaz a vád szökött ki: „meg akarják rohasztani a magyar közeletet, kikérik a törvényhozás tisztességét, meglik az önzetlen harcban való hitet!

— Nem tárgyalunk itt többé, mig ki nem tudódott, ki az az alávaló! — hangzott az ellenzék ultimátuma.

S akkor Gajári Géza bekialtotta a fölzgatót völgybe:

— Az egész komédiát Polónyi csinálta.

Hát ezen nevettek, ámbar künn a folyosón egész komolyan is terjesztettek olyanforma legendákat, hogy a megvesztegetést nem a kormány, hanem éppen olyan kövök eszeltek ki, akiknek az az érdekük, hogy az obstrukció ne szerelhesen le. Az egyik ostoba kombináció egy újabb megmint mozgolódó államférfiut, a másik kombináció ellenzéki aknamunkásokat emlegetett, mint a megvesztegetés értelmi szerzőjét. Az a bizonyos államférfi e legenda szerint így akarja lekötöni az obstrukciót, hogy semmiféle körülmények között se szerelhesen le. Az ellenzéki aknamunkások pedig visszamenőleg is kompromittálni akarják azokat, akik az ellenzékrol a béke mellett foglaltak állást. S ezekből a legendákból érthető, hogy mire célzott Gajári megjegyzése. Meg kell azonban adni, hogy tulsokat senkiesem törődött ezekkel a bolond pletykákkal s inkább Pap Zoltánt fogták közre, hogy feltétlenül szolgálatassa ki a Háznak és a közvéleménynek azt az embert, aki meg akarta vesztegetni.

S Pap Zoltán engedett. A szünet után személyes kérdésben újra szót kért.

— Én szavamat adtam annak az embernek, hogy el nem árulom.

Minden oldalról azt kiáltották:
— Az ilyen adott szó nem kötelez!
— Beszélj! Így követeli a mi becsületünk!
— Az egész törvényhozás becsülete van megátmadva.

— A tisztesség nevében feloldozunk!
— Halljuk, ki volt az az ember! Hiszen aki ezek után három napra elutazik, már gyanuba keveredik, hogy meg van vesztegetve.

Pap Zoltán bevárta a feloldást s mikor látta, hogy igazán minden oldalról elvárják tőle az eset összes részleteit: most már mindent elmondott. Tegnap délután fölkeresték s megkérdezték tőle, hogy mennyiért hajlandó néhány napra elutazni? Csudálkozott a kérdésen és elkezdett tapogatózni. A végén látszatra belement a vesztegetésbe s megállapodtak, hogy elutazik hat napra s ezért minden napra ezer forintot kap. A haterzer forintból, illetve tizenkétezer koronából egy hatodrészt a közvetítő kikötött magának provizió fejében. Kilátásba helyezte ellenben, hogy a tizenkétezer korona csak előleg, mert az a kegyelmes ur, akinek megbizásából eljár, később is gondoskodni fog róla. Még meg is kérdezte, hogy van-e családjának szüksége valamire, mert azt is el fogja referálni megbizójának. Ez volt az első megbeszélés. Pap Zoltán ekkor fölkereste Olay Lajost, majd két előkelő rokonát s azokkal közölte az esetet. Ekként beavatván a titokba másokat is, esti hat órákor fogadtá ujából a közvetítőt, aki átadott neki egy tizenkétezer koronáról szóló takarékpénztári könyvecskét s átvett provizió fejében egy kétezer koronáról szóló váltót. Még egy levelet is adatott magának a közvetítő, hogy megbizójánál igazolhassa eljárását s annak eredményes voltát.

Az elbeszélést izgalmas esőndben hallgatta meg a Ház. Csak néha zudult fel az ellenzék dühe, kivált mikor a közvetítő kegyelmes megbizójáról esett szó.

A jobboldal nem tudta, mit szójjon, mit csináljon. Csak azt ismételte folyton:

— A nevét halljuk.

Pap Zoltán ezt hagyta legvégire. Mikor mindent a legrészletesebben elmondott, egy másodpercig zavartan hallgatott. Aztán így szólt:

— Sajnálom, hogy ki kell mondanom azt a nevet. Aki engem fölkeresett — Dienes Márton volt.

Mintha egy sirkereszt ereszkedett volna le a kimondott név mellé. Attól a peretől fogva már nem is említette senki. Ellenben fokozott erővel tört ki a harag, a düh, az elkeseredés. Hát idáig jutottunk? Itt is zágrábi fegyverekkel indul a dolog? Ha másképpen rem lehet, akkor a lelkeket vásároljuk meg?

Az egész ellenzék toporzékoltt:

— Magyarország nem Zágráb!

— Itt nincs lélekvásárlás!

— Így akarják megölni az egész közeletet!

A legnagyobb viharban szót kért Polónyi Géza s most már számon kérte Gajári Gézától azt a közbeszélést, hogy „az egész komédiát Polónyi Géza rendezte!” De Gajári most sem vonta vissza megjegyzését, hanem kertelve magyarázta, hogy ő csak az országosan ismert Polónyi-fogások egyikére vélt ismerni az esetben. S magyarázni akarta ezt tovább is, régmultakra való hivatkozással, de már erre a Házról nem kapott engedélyt s így Gajári kénytelen volt egy beszédet kilátásba helyezni, amit majd el fog mondani, ha ugyan lesz reá még alkalma.

A Pap-est izgalma áradt még el a t. Ház levegőjében, mikor fölemelkedett Lovász Márton és elmondotta, hogy hasonló megvesztegetési kísérletet a Magyarország című lappal szemben is megpróbáltak. Meg akarták vásárolni leszerelését vagy legalább is hangjának mérséklését. A közvetítő egy budapesti „krajcáros” német újság szerkesztője: Singer Arthur volt.

Most már ugrált, dobolt, sipolt az egész ellenzék.

Egy gomolyban hömpölygött a tábor a völgybe s fenyegető kezek emelkedtek a miniszterelnök felé.

— Ki véle!
— Mondjon le!
— Lélekkufár!
— Mindenre ráteszi a kezét!

A karzatok közönsége mélyeséges izgalommal nézte a völgy rettenetes háborgását. Ilyen földindulás még nem volt ebben az új parlamentben. A jobboldali testőrség lezuhodott a völgybe s nekiszegette mellé a fenyegető ellenzéknek, hogy közel se bocsássa a miniszterelnökhöz. Maga Khuen-Héderváry látszólag a legnagyobb nyugalommal ült helyén, egyszer-egyszer hidegen, méltóan nézett fel a karzatra, majd sűrűn és nagyokat ásított, de arca mégis pirosabb volt, mint rendesen és szemhéjai idegesebben rángatóztak, mint mások. Földalatt helyezkedett zsöllyéjében, jobblátát átvette ballátán, s úgy tett, mintha az egész ügyszöz köze sem volna. Körülötte pedig kiöntött a parlamenti ár és elborítással fenyegetett mindent.

A szélsőbal egy adott jelre elhallgatott. Tóth János, a párt ügyvezető elnöke kért szót és azt követelte, hogy parlamenti bizottság küldessék ki a hihetetlenül sértő ügy megvizsgálására.

— Ugy van! Ugy van! — zugott az ellenzék.

Olay Lajos ráduplázott az indítványra. Küldessék ki a parlamenti bizottság, de ülés se legyen addig, mig ez a bizottság vilárosságot nem derített az egész kérdésre.

— A miniszterelnöknek van leginkább szüksége, hogy az ügy tisztázassék! — kiáltották balról.

S Olay is ezt hangsúlyozta. Vilárosságra van szükség, mert a közvéleményből senkiesem fogja kiirtani a hitet, hogy a megvesztegető — maga a kormányelnök.

A jobbmező felzudult:

— Rendre! Ne gyanúsítson!

— Igenis, mindenki ezt fogja hínni. Senkit sem gyanúsítok s éppen azt hangsúlyozom, hogy mig vilárosságot nem kapunk, ezt a hitet nem irthatják ki a közvéleményből. Én magam is, nem tagadom, abban a szubjektív meggyőződésben vagyok, hogy a lélekvásárlás nem állhatott másnak érdekében...

A többség felugrált, fenyegetőzött s nem nyugodott, mig az elnök Olay Lajost rendre nem utasította. S nem lett esőnd, mig föl nem emelkedett gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök. Jobbmező és balmező elnémult egy pillanatra. S nem is volt többre szüksége a miniszterelnöknek. Mert nem reflektált se nyílt, se burkolt támadásokra, eleresztette füle mellett a sértőnél sértőbb közbeszólásokat, csak annyit mondott, mint egy automata:

— A parlamenti bizottság kiküldése ellen nincs kifogásom.

Mögötte viharos éljenzés hangzott. A jobbmező szinte föllélegzett, hogy ennyi, Magyarországon még szokatlan vád után a miniszterelnök legalább nem ellenezte a parlamenti bizottság kiküldését. Amire a miniszterelnöknek s a többségnek van elsősorban szüksége: a parlamenti bizottság e pillanatban úgy hatott a jobbmezőre, mintha a nemzeti vívmányokat jelentette volna be az ásitó miniszterelnök.

Az ellenzék s kivált a tompamentumos Fáy István még erőteljesen sürgette ugyan, hogy ez a parlamenti bizottság azonnal fogjon munkába, mert a parlamentnek egy perőig sem szabad megvesztegethetőség szégyenteljes gyanuja alatt állnia, de az elnököl Tallián Béla sietett határozatként kihirdetni, hogy az egész ügy megvizsgálására parlamenti bizottság fog kiküldetni. Egyben bejelentette, hogy a Ház asztalára lelt tizeszer koronát a képviselőház pénztárában leltébe helyezi, Pap Zoltán esetét pedig elnök köteleességéhez képest a nemzeti bizottsághoz utasítja.

Nem panaszkodik többé Erényi-féle „Ichtiole-Salicyllal“
büzös izzadás, testbőr-viszketeg, sümör, exema, ótvarban szenvedő, ha az
egy kísérletet tesz. Szagtalan.

Aztán a nagy földrengésre tízpernyi pihenőt kapott a Ház. És szüksége is volt rá, mert a Mont Pelée csak most tört ki. . .

(Éppen jókor.)

A folyosón egyre csak az új szellem első megnyilatkozásairól folyt a beszéd. Szép világ, jó világ, egészen új világ. Valami mindig megragad — mondogatták s miután Pap Zoltánnak azért adtak tizenkétezer koronát, hogy hat napra elutazzék, a folyosón most azzal idővöltözték egymást a szélbialiak:

- Hát te hány napra utazol el?
- Mikor utazol?
- Utazol?

Aztán komolyan is elkezdődtek. Mi most a helyzet? Ha így fizetik a leszerelést, akkor hazafi-aggodalomból sem szabad máj leszerelni, mert mindenki gyanus, aki — utazik és leszerel. De egymás közt sem beszélgethetnek már nyugodt lélekkel az obstrukció katonái, mert ki tudja, nincs-e olyan is, aki nem megy a Judás-pénzzel a Ház elé. Lehetetlen állapot ez. S vajjon nem ezt célozták-e éppen, akik az országot ebben a gyönyörűsége meglepetésben részesítették?

Világos, hogy ez a hangulat igen szerencsés és igen alkalmas volt, hogy a miniszterelnök kiállhasson az ő hírredt és többször már elhalasztott klotür-indítványával! Éppen jókor! A levegőben angyalok muzsikálnak, a völgy telve rózsákkal, a kedélyekben csupa megnyugvás és engesztelődés. Éppen jókor jön az az indítvány. No mert jött.

Senkisémet várta. Egy napra egy fürgeteg s pláne ilyen világhervasztó fürgeteg — azt hinné az ember, éppen elég. Hogy a miniszterelnök ilyen hangulatban még indítványával is kirukkoljon, az igazán annak az embernek eljárására emlékeztet, aki nézte egy darabig, hogyan veri a jég a vetését, aztán botot ragadván, maga is paskolta gabánját: „Iásussk, uram isten, mire megyünk ketten?” Az elnök a napirend megállapítása rendjén azt mondta:

— A miniszterelnök kíván szólni.

— Nono — hőkölt az ellenzék, de még nem gondolt a legrosszabbra. Csak éppen ügyelt. Mikor azonban *Khuen-Héderváry* azon kezdte, hogy az országnak életérdeke a törvényenkívül állapotból kimenekülni s ennél fogva . . . akkor nem is szólhatott tovább. Az ellenzék egyszerre böszülten ugrott fel s elkezdett kiabálni:

- Mondjon le!
- Menjen Zágrába!
- Első a nemzet becsülete!
- Itt nem jut szóhoz!

— Azt lesse, hogy indítványát megtehesse! És így tovább. Lengyel Zoltán a nyomtatott napirendekből papírostort csavart s ha a torkok kifáradtak, ő az ő ostoraival csapkodta a padokat. Azonkívül dobogás, kopogás és ropogás hangzott. S hogy a koncertbe új hang is kerüljön, valaki fölfedezte, hogy a padfókok recés ajtócskái igazán élékélon nyávognak és visonganak, ha az ember végighuzza rajtuk a körmet. Nos tehát ezzel az újfajta muzsikával is szolgáltak, de a miniszterelnököt szóhoz jutni nem engedték.

Miglen az elnök elunta a zsvajvt s az ülést öt perere felfüggesztette.

Szünet alatt megindultak a szokásos kapacitálások. A miniszterelnök hidegen és elhagyottan ült a helyén, csak a horvát testőrség ügyelt tiszteletteljes távolságban. Azalatt gróf *Apponyi* Albert, *Tallian* Béla, az *Andrássyak*, gróf *Hadi* János bejárták a völgyet és lelkeket dolgoztak meg. Az ellenzék szívesen állt szót, de hogy kapacitálni hagyta volna magát, az mese. Eszébe se jutott.

(A tüzeső.)

Ötpernyi szünet után *Tallian* Béla megnyitotta az ülést. A hidegarcu bán megtörölte a homlokát és fölemelkedett. Ugyanakkor fölemelkedett az egész ellenzék. A bán kinyitotta a száját. Ugyanakkor az egész ellenzék is kinyitotta a száját. S így nem is beszélt ott senki.

Egyes kiáltások hangzottak ki:

- Mit akar? Klotürt?
- Beszéljen Dienes Márton!
- Halljuk Singer Arthurt!
- Kit veszünk meg ma?

Aztán papírostorok csapkodtak, lábak do-

botgok, a recés fókókon körmök reszeltak végig, zugás, mozgás, gunyolódás, düh áradt el a t. Ház fölött, de beszélni nem volt mód. A bán állt hidegen, mint egy jégoszlop. Meg se mozdult.

Elitelt két perc, öt perc, tíz perc, egy negyedóra.

A helyzet szakasztott ugyanaz. Az ellenzék már nem kiabált, csak zajgott. Fárasztották egymást: bán és ellenzék.

Egyszer csak a bán csinál egy gesztust. Mintha azt mondaná: „eh, az ördög fog beszélni! De mire való is a beszéd? Nem beszéllek!” *Intett a terembiztosnak, átadta neki az írásba foglalt indítványt és leült.*

A döbbenet másodperce.

A gondolat szédítő gyorsaságával fut át az ellenzék agyán az emlék *Bánffy*ről, aki hasonló szituációban magához intette a gyorsírókat és nekik sugta el, amit hangosan elmondania nem engedett az ellenzék. Az még gondolt a naplóval, a jegyzőkönyvvel. Beszélt, ha csak a gyorsíróknak is. De ez az új ember ennyit sem tördök a nemzettel. Nem beszél a gyorsíróknak sem. Egyáltalán nem beszél. Int és felküldi az elnökhöz a leirott indítványt.

S a terembiztos már vitte az indítványt. Szélbaleknak fejükbe szállt a vér. Azt sem tudták, mit csinálnak. Meg se beszélték, jelet se váltottak, de a dobogó másik lépcsőjén az elnök felé iparkodtak egyszerre *Rádkay* László, *Rákosi* Viktor, *Várady* Károly, *Barabás* Béla, *Foszgay* Miklós, *Ráth* Endre, *Kiss* Ernő s még néhányan. Összesen vagy tizenötön, mint a bileiki áldozatok. Egyszerre érkeztek a dobogó csueszára. Az egyik oldalon a terembiztos átadta az írott indítványt *Szöts* Pál jegyzőnek, a másik oldalon utána nyúlt *Rádkay* László. Az elnök riadtan nézte a jelenetet. *Rádkay* izgalomban észre sem vette az elnököt, szinte félretolta, mégis majd elkapta már az írást. De abban a pillanatban *Szöts* Pál mellbe lökte s a megemelt írást lenyújtotta az előadói dobogón várakozó báró *Feilitzsch* Arthurnak. *Feilitzsch* megkapta a papírlapot, mely már majdnem megmenekült, de ugyanakkor a papírlap után kapott *Fáy* István is és már kettő is hasította. *Feilitzsch* nem is látta, csak érezte a katasztrófát s hirtelen mozdulattal a leszakított foszlányt akarja megkapni. De *Fáy* István kezét kapta meg. *Feilitzsch* és *Fáy* egymásra néztek. Inzultus volt ez? Nem. *Feilitzsch* és *Fáy* kezét szorították.

De a miniszterelnök indítványa már foszlányokra volt tépve.

S fenn a dobogón a fölsietett szélbalek posztot foglaltak, mintha soha onnan el nem akarnának mozdulni. Az elnök összetett kezekkel kérte őket, hogy óvják a Ház tekintélyét. A szélbalek álltak, mint a cövek. S a karzatról önfelkezezt diákok előrehajoltak, topsoltak, éljenektek. Saját szeretlen földrengésében a völgy ezt észre sem vette. Mert teljes földrengés volt az egész terem. A jobbmező ereiben megfagyott a vér, a balmező csak másodpercek múltán mert tapsolni, a karzat pedig úgy viselkedett, mint egy izgalmas bika viadalon, mikor a torador váratlanul elhárította a bika halálós döfését.

Hihetetlenül fárasztó, izgalmas jelenet volt.

Az elnök már fel akarta függeszteni az ülést másodszer is, de gyors hírnökök türelemre kértek, mert a miniszterelnök már másolja a szét szakított indítványt. Az elnök álva várta be a másolatot. A jobbmezőről a legerősebb legények siettek a dobogóra, hogy a második kéziratot föltétlenül megmentsék. A szélbialiak tovább is a vártán maradtak. Másodpercek teltek így el. Végre *Deodovich*, a herculesi természetű horvát jegyző felhozta a lemásolt miniszterelnöki indítványt. Azt *Tallian* gyorsan a belső zsebébe rejtette s aztán az ülést berekesztette.

A Mont-Pelée kitört. Láva szikrázott, hőm-pölygött lefelé a völgybe . . .

(Ügyek.)

Az első ügy a katasztrófából került: *Szöts* és *Rádkay* ügye.

A második ügy nem volt ügy: *Feilitzsch* és *Fáy* ügye, mely ott nyomban kézfogással nyert elintézését.

De volt a szünet alatt új ügy.

Borbély György kegyetlenül összetűzött *Mol-*

nár *Jenő*vel s akkora gorombaságokat vágtak egymás fejéhez, hogy ez az újságpapíros nem bírja el.

Aztán *Kubinyi* Géza tűzött össze az egész szélsőbállal. Nem hallatszott a siketű zsvajvból, hogy miről van szó, de úgy tetszik, *Kubinyi* a szélbali választások tisztaságát vonta kétségbe s szélbalek fogadkoztak, hogy ennek a vádnak tisztázására is parlamentü bizottságot fognak követelni.

Aztán később (a zárt ülés alatt) még egy ügy támadt. Egy *Ugron*—*Ivánka*—ügy.

Szóval: a kitört Mont-Pelée lángfolyamai sem oltathatták ki a mi ősi erényeinket, hogy összes országos ügyeink apró lovagias ügyek csatornáin folytak le.

(Megersértett elnöki tekintély.)

Nagy izgalmak után nyitotta meg újra *Tallian* Béla az ülést és nyomban bejelentette, hogy a megsértett elnöki tekintély s a megsértett jegyző dolgában a mentelmi bizottság haladéktalanul összeül és ülkezik.

Lengyel Zoltán felugrott:

— Kik ellen? A házszabályokhoz kérek szót.

Ah, de ezt nem hallotta se elnök, se törvényhozas. Mindenki beszélt, izgatott, vitakozott s *Olay* Lajos felvitte a készen tartott ívet, hogy az elnök rendeljen el zárt ülést.

Az elnök ezt elrendelte, de csak miután a karzatot a szabályellenes tetszésnyilvánítás miatt előbb megintette.

A karzatok kiürültek. A folyosók megteltek. A telefon pedig közlött, hívogatott képviselőket, újságírókat, közönséget: „gyertek a t. Házba, olyasmi történik itt, ami még sohasem történt!” Csak a bán ült hidegen a helyén s nem rándult meg egy izma sem, pedig a völgy baloldalán már rekedt hangok hírtették:

— Beadja ez négy ma a fölsietett kéziratot is. . .

(Az első zárt ülés.)

A zárt ülésen az elnöki székét gróf *Apponyi* Albert foglalta el. A képviselők nem tettek kifogást az elnöklése ellen s *Olay* Lajos beszédével megkezdődött a vita. *Polónyi* Géza, *Rádkay* László és *Holló* Lajos beszéltek még, valamennyien a nagy botrányról s a nagy botrány betetőzéséről, a miniszterelnök indítványáról. Erősen megtámadták *Tallian* elnököt is, mivel *Lengyel* Zoltánnak nem adta meg a szót. Izgatott hangulatban folyt úgy öt óráig a zárt ülés, a nagy zajban afférek is támadtak egyes képviselők között.

A zárt ülés után.

Öt óra tájban lett vége a zárt ülésnek. Mikor *Tallian* elnök újra megnyitotta a nyilvános ülést, a teremben homály derengett, amelytől alig tört meg a bolthajtások mögött felgyújtott néhány villamos lámpa fénye. A Ház hangulata nem igen csillapította a hosszú zárt ülés, fáradság sem igen látszott még a honatyákon, s itt is, ott is elszántan készülődtek arra, hogy itt maradnak reggelig. A karzatok közönsége is kitartott, a széksorok közt alig volt lézag észrevehető.

Az ülés megnyitása után mindenekelőtt az elnök tett rövid enunciaciót, elmondva, hogy mikor a zárt ülés előtt *Lengyel* Zoltán szót kért, ő a nagy zajban nem igen értette, hogy voltaképpen mit akart *Lengyel*. Közben átadták neki a zárt ülést kérő ívet, mire ő elrendelte a zárt ülést. *Polónyi* Géza rövid felszólalásában tudomásul vette az elnök kijelentését. Ezután *Lengyel* Zoltán fogott bele egy hosszú felszólalásba, amelyről hamarjában azt kezdték gyanítani a jobboldalon, hogy éjfélig akar tartani. Erre elkezdtek hangosan diskurálni és a padokon iratosomokkal dobálni, ami azonban *Lengyel* Zoltánnak — aki csakugyan nyújtani kívánta a mondókáját, ha nem is éjfélig — éppen nem volt kellemetlen. Valahányszor a láрма erősebb lett, mindannyiszor kérte az elnököt, hogy csináljon csendet, amit az elnök meg is csinált. De *Lengyel* Zoltánnak újra nem volt elég a csend és újra az elnökhöz folyamodott, valahányszor egy kis gondolkozási időre volt szüksége. Amit mindannyiszor meg is kapott. Ilyen apró megakadályozásokkal elmondta aztán, hogy mit akart mondani, mikor az elnök nem engedte szóhoz

jutni. Azt akarta ugyanis emlékeztetése hozni a Háznak, hogy Tomasics miniszter, mikor még csak képviselő volt, azt mondta ebben a Házban, hogy Horvátországban vesztegetések folynak politikai célra. Mivel pedig ez ugyanolyan természetű állítás, mint a Pap Zoltáné, azt akarta indítványozni, hogy utasítsák ezt az esetet is a parlamenti bizottsághoz. Szóval tette ezenkívül a mentelmi bizottság szabálytalan egybehívását is.

Ezután báró *Felitzsch* Artur és *Fáy* István magyarázták ki kölcsönösen a köztük előfordult incidenst, általános helyeslés közben mindenek teljes megnyugvására.

A hangulat zajosabb lett, mikor *Szivák* Imre, az *ad hoc* összehívott mentelmi bizottság *ad hoc* elnöke, kimagyarázni igyekezett a bizottság eljárását. A szélsőbalról folytonos izgatott közbeszólások szakították félbe Szivákot, aki csak nagynehezen tudta befejezni a védekezését, melynek az volt a veleje, hogy a bizottság a Ház egyhangu határozatának engedelmeskedett, mikor összeült.

— Nem volt határozat! — kiáltották közbe a szélsőbalról.

— Meg sem kérdezték a Házat.

Az elnök közbeesnetet és konstataálja, hogy igenis kimondotta a határozatot.

— Hitelesítve van a jegyzőkönyv? — kérdi *Polónyi* Géza.

A szélsőbal felkapja a jelszót:

— A jegyzőkönyv nincs hitelesítve!

Majd így variálják:

— Meg van hamisítva a jegyzőkönyv!

— Semmis az egész határozat!

A kommentárok sem maradnak el persze:

— Törvénytelenység!

— Lábbal tiporják a parlamenti szabadságot!

(Mi történt a dobogón?)

A legnagyobb nyugtalanság közben szólal fel *Szöts* Pál, hogy elmondja az elnöki dobogón történeteket, amelyeknek ő egyik legközvetlenebb tanúja. Hol ingerült, hol gúnyos közbekiáltások zavarják minduntalan. Mikor azt mondja, hogy a felérő ellenzéki képviselőkkel szemben egyik kezével az irást tartotta félre, a másikkal önkénytelenül védte magát, egy hang epésen sivit közbe:

— Miért nem mindjárt késsel?

— Mannlicherrel! — tódítja a másik.

Azután elmondja *Szöts*, hogy ketten is kiáltották — *Pozsgay* és *Hentaller* — hogy *ki kell huzni az elnököt a székből!* És mikor többen védelmére siettek, így szól az elnök:

— A magyar képviselőház elnöki székében ülök. Ha az elnöki állás meg nem véd, ne védjen senki.

Egyebet *Szöts* szerint nem mondott.

Pozsgay Miklós felett *Szöts*nek személyes kérdésben. Nem jól hallotta *Szöts* az elnök szavait, mert *Tallián*, mikor felé rohantak, ezt is kiáltotta:

— *Aki hozzám nyúl, az a halál fia!*

A jobboldalon haragos zugás szakítja meg a szónokot, de *Tallián* bólint, hogy igenis ezt mondta. Ujult erővel tör ki a lára, mikor *Pozsgay* azt mondja, hogy az elnök talán a nagy sokadalomtól ijedt meg.

— Hogy meri ezt mondani?

— Micsoda beszéd az, hogy megijedt?

Pozsgay csak nagynehezen tudja kimagyarázni, hogy eszeágában sem volt sérteni az elnököt, hiszen nem úgy értette, hogy az elnök a bőrért félti. Azt pedig elismerte *Pozsgay*, hogy igenis mondotta, hogy kihuzza az elnöki székéből azt az elnököt, aki törvénytelenül járt el.

A szélsőbal zugó helyesléssel és tapssal vállalja vele a szolidaritást.

Mikor *Pozsgay* befejezte, az elnök maga sietett megerősíteni állítását:

— Kétségtelen, hogy abban a nagy tumultusban az az erős kijelentés kiszaladt a számon. Nem a nyilvánosságunk volt száma, hanem magánjellelű kijelentés volt. Maga a tény azonban nem volt magánjellelű, mert nem magamat, hanem az elnöki méltóságot féltettem.

Erre viszont a jobboldal felelt zugó tapssal és helyesléssel.

(Ujabb meglepetés.)

Ekkor újabb kínos szenzáció következett. *Nessi* Pál mély esendben jelenti, hogy a Pap Zoltánhoz rokontermészeti közlést kell tennie a Háznak. És elbeszéli, hogy egy követelést, amelyet rajta perrel akartak behajtani, tegnap megvásárolt ugyanaz a Dienes Márton, aki Pap Zoltánt akarta megvesztegetni s akinek semmi köze az ő dolgához. Ki kell deríteni, mit akart ezzel Dienes és honnan vette a pénzt hozzá? Ezért kéri, hogy ezt is utasítsák a parlamenti bizottsághoz.

Az elnök nagy felindulás közben enunciaálja, hogy ez meg fog történni.

(A szabálytalan mentelmi bizottság.)

Folytatják ezután a házszabályvitát a mentelmi bizottság eljárása fölött. Előbb *Ráth* Endre bizonyítgatta, hogy a bizottság rögtönzött ülése házszabályellenes volt, azután *Szatmári* Mór, aki tagja a bizottságnak, frappánsul igazolta, hogy ez a kedélyes ülésezés mellesleg milyen abszurdum is. Előadta, hogy az elnök enunciaióját, hogy a bizottság rögtön üljön össze, hallotta, de nem tartja törvényesnek. Ehhez a házszabályok szerint sem az elnöknek, sem a Háznak nincs joga. Van joga sürgős esetekben figyelmeztetni a köteleességre. A bizottság elnökének a dolga a bizottságot összehívni. Ez nem történt. Neki egy teremtés az mondta, menjen az elsőosztályú terembe, ahol a bizottság ülést tart; ott azonban nem talált senkit, hanem aztán azt hallotta, hogy az ülés a háznagy hivatalban lesz. Az ilyen brevi manu való egybehívás szabályellenes. Ilyenformán a bizottság bármely tagja megtehetné volna, hogy egybehívja a bizottságot a másik terembe és egyforma joggal ülésezhetne volna itt is, ott is. Különben *Szivák* maga is beismerte, hogy ez veszedelmes precedens. Végül követelte *Szatmári*, hogy elülről kell kezdeni az egész eljárást. Ha ez meg nem történik, a holnapi tárgyaláson nem vesz részt.

Lengyel Zoltán ismét felszólalt a házszabályokhoz és most forma szerint kérte, hogy Tomasicsra vonatkozó bejelentését tegyék át a parlamenti bizottsághoz. Azután ismét megújult a tumultus, amint *Lengyel* újra a szájkösr-indítványt hozta szóba, azt vitatta ugyanis, hogy a miniszterelnök indítványáról azt sem lehet tudni, a Ház előtt van-e, vagy nincs? Ha a miniszterelnök valamit indítványozni akar, tegye ezt a kellő formában, a házszabályok megtartásával. Ezért arra kéri az elnököt, nyilatkozzék, van-e indítvány nála, vagy nincs.

Tallián elnök itt közbévág: A képviselő urnak nincs joga így interpellálni az elnököt.

Lengyel: Konstatálja, hogy határozat nincs.

Elnök: Már kétszer konstatáltam, hogy a házhatározatot kimondtam.

— De nem volt joga! — zug a szélsőbal.

— A Házat meg sem kérdezte! — kiáltják egyszerre többen is.

Tallián ingerülten csöngött:

— A Házat igenis megkérdem.

— De a feleletet nem várta bel — replikáz *Benedek* János.

Valóságos diskurzus következett ezután egyrészt *Lengyel* Zoltán és az elnök, aztán az elnök és a közbeszólók, majd a jobb- és baloldal közt, majd az egyes közbeszólók egymás közt vitatkoztak, úgy hogy *Lengyel* Zoltán igen kényelmesen kihuzta az időt egészen addig, míg elkészült az iv, amelyen újra zárt ülést kértek. És félhétkor megkezdődött a máodik zárt ülés.

(Éjféli felé.)

Negyedóra választott el éjjeltől. A folyosók zsufolva voltak. Egyszerre *Nessi* Pál kisetett:

— Urak, vége a zárt ülésnek!

Az egész nagy tömeg behuzódott a karzatokra, melyek ebben a kései órában csak úgy rokadoztak, mint máskor pont délben. De látványosság is volt mostan a tanácsterem. A márvány és arany csillogott, ragyogott a villamos lángok fényében. És ragyogtak az arcois, persze inkább az ellenzékiek. Mert az ellenzék kemény munkát végzett, holott a többség pihent, sőt a miniszterelnök — azt mondják — aludt is az ő különszobájában. A zárt ülésnek is csak a végére

jött vissza s akkor az ellenzék gúnyosan üdvözölte:

— Zsviói barátságos idegen!

Egyébként éjféli táján azt a hirt kolportáltak, hogy *Lengyel* Zoltán délelőtt tíz óráig nem adja fel a mai barcot. Viszont a miniszterelnök meg azt mondta a hívei között, hogy *akár nyolc napig is itt marad, de az indítványát elfogadjátja*. Szóval: kölcsönösen keveskedtek egymásnak a küzdő táborok.

Pedig ki volt már merülve az egész Ház.

S az ellenzék ekkor ki is adta a jelszót:

— Tizenkét óra öt perckor mi távoznunk s a többség csinálhat, amit akar. Holnapról kezdve pedig csakis zárt ülést tartunk s indemnitást nem tárgyalunk.

Az újból megnyitott ülésben *Polónyi* Géza a házszabályokhoz kért szót. A maga és elvbarátai nevében kijelentette, hogy a reggel tíz óra óta szakadatlanul tartó ülés nem lankasztotta el az ellenzéket. Nem az utolsó s nem a legnagyobb áldozat ez, melyet az ellenzék hozott. De ki kellett mutatni, hogy ami itt történik, az *alkotmányosság*. Egy mindenkitől tisztelt kormány megbukott, mert a nemzeti követeléseknek érvényt szerezni nem tudott. S most jön egy kormány, melynek fejeire a mai kabinet egyik minisztere nyomta a stigmát, hogy azt az embert az ország házába beengedni nem szabad. S ez a kormány mindjárt erőszakhoz is nyúl. Erőszakkal állítja meg a programvitát. Pedig ha volt joga beszélni *Apponyinak*, *Dániel* *Ernönek* és *Hieronyminak*, akkor joga van hozzá az ellenzék minden tagjának is. S ezeket elütik joguktól, holott még olyanok is hátravannak, akiknek határozati javaslatok alapján is joguk volna beszélni. Az az abszurdum következik be, hogy indemnitást kér olyan kormány, melynek bemutatkozását a Ház még tudomásul sem vette.

— Majd kijezessük a szürét! — kiáltották közbe balról.

Az óra mutatója ekkor már meghaladta a tizenkettős számot. *Polónyi* így szól:

— 1903. július 29-ike elmúlt. *Julius* 29-ikén itt semmiféle indítványt be nem mutattak, se fel nem olvastak. Törvénytelenység és házszabályba ütköző volna, ha ilyen állítólagos indítvány fölött másnap szavazna a törvényhozás. *Julius* 30-ikára különben már van napirend, mert úgy határoztuk, hogy megválasztjuk a kiküldendő parlamenti bizottság tagjait.

A jobbmező zugott, *Drakulics* felkiáltott:

— Ez ügyvédi esávr! Itt nem lehet fura-fangoskodni!

Polónyi csak folytatta:

— Az ülés ideje lejárt. Az ülés 29-ike volt összehívva s o pillanatban már július 30-ika van. *Julius* 30-iki ülésre szóló meghívót az elnök nem tud felmutatni. *Tisza* *Kálmán* 1872-ben hasonló viszonyok közt azt mondotta, hogy permanens ülök csak forradalomban jogosultak s ha normális viszonyok között másnapra visznek át ülést, akkor az ilyen ülésben hozott határozatot törvénytelennek elismerni nem szabad. Nos, ha nem akarják a nemzetet forradalomba vinni, akkor ezt az ülést zárják be.

A többség zugott, lármázott.

Az ellenzék azzal felelt, hogy a *Himnusz* éneklése közben az utolsó szél emberig kivonult.

Az elnök a nota első hangjaira jelfüggesztette az ülést.

A többség tapsolt az ellenzék kivonulásának, aztán dühös kifakadások hangzottak.

— *Részeg* *dísznök!* — kiáltott a kisbőbség után *Drakulics* Pál.

— *Kurtakocsmat* *csinállok a Házból!* — kiáltottak mások.

— Nagyon sikerült kirohanás! — gúnyolódott gróf *Zichy* *Aladár*.

A kivonulás után *Tallián* *Béla* újra megnyitotta az ülést és előterjesztést tett a *pénteki* ülés napirendjére.

Csütörtöki — próbálták kiigazítani.

Tallián nem zavartatta magát, hanem folytatta:

... A *pénteki* ülés napirendjére kitűzendő a parlamenti bizottság megválasztása ...

Ismét megszakították:

— *Csütörtöki*.

— Mondtam, hogy *pénteki*.

És ezzel megtette a propozíciót, amelyben benne volt a *szájköcsár-indítvány* is.

A kormánypart, vagyis most már körülbelül az egész Ház helyeselt.

Am most, öt perccel félegy előtt meglepő dolog történt; felállott szólásra gróf Apponyi Albert. A Ház elnöke, akit, úgy látszik, Polónyi eleve nem talált, szükségét érezte annak, hogy polemikába szálljon vele és mindenekelőtt a törvénytelenség vádját utasítsa vissza. Először is kijelentette, hogy az elnöki előterjesztéshez egész terjedelmében hozzájárul, azután hosszasan bizonygatta, hogy a programvita megszakítása nem sérti sem a törvényt, sem a házszabályt, sem a szólásbadságot. Főargumentuma az volt, hogy az indemnitás ugys olyan tárgy, amelyről mindazt, amit a programvitában elmondanak, elmondhatja minden képviselő.

— Minden képviselő? — szólt közbe Vészi József, a szónoknak egyetlen nem kormányparti hallgatója.

— Érttem, mire céloz a képviselő ur, — felelt Apponyi, — ezzel is szembeszállok majd, de most nem akarom komplikálni a vitát.

Az elnök gyorsan befejezte beszédjét, amelyben különben az volt a legérdekesebb, hogy — beszélt.

Báró Felitzsch Artur is felszólt — nyilván hogy opozíció nem léteben is legyen egy kis ellentmondás — és kérte a napirend-indítvány felolvasását, nehogy azt mondják, hogy a többség elfogadott egy indítványt, amelyet nem hallott. Ez meg is történt. De Gajári Gézának ez se volt elég. Hadd legyen teljes az az erkölcsi bizonyítvány: tessék megolvasni a Házat, hogy határozatképes-e?

Ezt is megselekedték: megállapították, hogy százhatvanegyen vannak együtt.

Mikor így egyhangulag mindent elfogadtak, — még éljenek is hozzá — háromnegyed egykor berekesztették a magyar parlamentnek eddig leghosszabb ülését.

A képviselőház ülése július 29-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

(Rákóczi emléke.)

Tallán Béla alelnök: Megnyitja az ülést.

Polónyi Géza: Eljen a debreczeni szabadevülpárt! Eljen a debreczeni főispán. (Eljenzés balról.)

Szöts Pál jegyző: Felolvassa a múlt ülés jegyzőkönyvét. (Hitelesítik.)

Elnök: Előterjeszti ezután jelentéseit. Először azt, hogy a Ház elnökének vezetésével a kassai Rákóczi-ünnepnek részvétet a Ház küldötségére. (Eljenzés balról.) Rátkay László ehhez napirend előtt kért szót.

Rátkay László: Felpanaszolja, hogy az ünnepen a kormány nem volt képviselve. Nem a keserűség szólal fel benne. Sőt tapintatosnak kell találna, hogy elmaradt az ünnepéről ez a kormány, mely szelleméről fogva nem is való oda. Apponyi hazulról azt mondta kassai beszédében, hogy vezekelni ment oda. Ez nem elég. Törvényeink közül törölni kell a Rákóczi emléket megbecsületlen törvényt. Erre különben a házszabály is kötelezve van a Ház. (Zajos helyeslés balról.) Ismerlet a határozatokra, melyeknek meghozása óta már huszonhat esztendő telt el. Rákóczi hamvait se hozták még haza. Pedig a magyar állammak becsületbeli kötelessége volna ez. Hisz Rákóczinak százhusz négyöszögmérőöldény területet voltak az országban. Bercsényinek szintén rengeteg birtokai voltak amelyek az államra hárultak. Épp ezért az állam méltán viselhetné a hamvak hazaszállításának költségét. Nem akar határozati javaslatot benyújtani. Itt nem uralkodhatik páriszempont, mert minden pártnak együtt kell éreznie e pontban. Ugy szeretné, ha minden párt kiküldöttei pártközi konferenciára gyűnének össze s úgy beszélnek meg a Rákóczi emlékek törvényben való megiszítését és hamvainak hazahozatala módjait. (Eljenzés és taps balról.)

Elnök: Az elnöki jelentés ezen kifogás nem tételét, ez tudomásul szolgál. Ezután folytatja előterjesztéseit, bemutatja a többi közt a zsolnai kiállításra való meghívást. Majd átadja a szót napirend előtt Pap Zoltánnak és Lovász Mártonnak.

Pap Zoltán: A kassai Rákóczi-ünnepéről szóló és is. Egy meglehetősen dologról kell itt megemlékeznie. Tiltakoznia kell, hogy a kormány ezáltal is rendeletet bocsátott ki a hadsereg tisztjei részére, hogy ne jelenjenek meg a kassai ünnepen. Elmondja aztán, hogy mádi Kovács után szándékosan tették helyére Mertens tábornokot, ki a repitő megvetéssel dobta el a neki küldött Rákóczi-ünnepre szóló meghívót. Jó, ez közös hadsereg. De hát a honvédszettekhez ki bocsátott ki rendeletet, hogy ok ne jelenjenek meg a Rákóczi-ünnepre? Erre vár feleletet a honvédmíniszterrel.

Még néhány nyilatkozatot kell tennie. (Halljuk! Halljuk! balról.) Elénk mozgás a baloldalon.) Nem akar szerénytelen lenni. Csak olyan akar lenni, amilyennek tudja magát. Most gyűjti az adatokat egy

olyan akcióhoz, melynek célja a pragmatikus szankció megdöntése. Vizsgálja azt, hogy egy olyan törvény, mely megvesztegetés útján jött létre, irányíthatja-e egy nemzet életét? Azt az akcióját bejelentette a tokaji népgyűlésen, s ha, az anyagot összegyűjtötte idehozza a Ház elé.

Előre bocsátom és erre az igen t. Háznak szíves figyelmét kérem. — hogy foglalkoznom kell a következő dolgok teljes megértése és méltánylása végett egy pár szóval csekély egyéniséggel, amit soha nem tettem, nem használtam fel, mint író, mint a Petőfi-társaság tagja semmi egyéni vonatkozásomat, de ma t. képviselőház, olyan pontjához jutottam életemnek, hogy teljes őszinteséggel tartozom a közvéleménynek. (Elénk helyes és a szélsőbaloldalon.)

Senkibe nem tartozik, t. képviselőház. de kénytelen vagyok kijelenteni, hogy 16 esztendő korom óta senki tanácsára, vagy egy krajcár segélylyel el nem láttam. Mikor tönkrementünk, előbe állottam az életnek és követeltem azt, hogy ezt a helyet, melyet most elfoglaltok, nekem biztosítsa születésemnél és véralatomnál fogva. A budapesti társadalmamban igen sokan voltak szemtanúi annak a rettenetes küzdelemnek, amelyet az életentartásért folytatam. (Égy hang a jobboldalon: Hogy tartozik ez a Ház elé! Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Majd kislit! Csak várjanak türelemmel!)

(Tízezer korona.)

Pap Zoltán: (A Ház asztala felé megy.) 10 000 koronát ezennel leteszek. (Hosszantartó nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Most beszéljenek! Meg akartak venni! Gyalázat! Többen is kaptak! Hallatlan! Nincs szaga annak a pénznek! Képviselőket vásárolnak!)

Holló Lajos: Gyalázat! (Szűnni nem akaró nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Gázság! Ez a horvát rendszer!)

Lengyel Zoltán: Így akarnak kormányozni Magyarországon! (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon: Azt hiszik, hogy minden eladható!)

Fosszay Miklós: Bitang, aki tette! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza: Meg akarták vesztegetni! Több képviselőt is megvesztegettek! (Felkiáltások a jobboldalon: Mi az?)

Elnök: Méltóztassanak helyeiket elfoglalni! (Zaj a Ház minden oldalán.) Kérem a képviselő urakat, méltóztassanak helyeiket elfoglalni!

Rákosi Viktor: Gaz vesztegetés! (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök (csenget): Csendet kérek, mert különben kénytelen leszek a házszabályok értelmében az ülést félbeszakítani. (Szűnni nem akaró nagy zaj a Ház minden oldalán.) Csendet kérek a jobb- és baloldalon egyaránt! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ki az a gaz, aki veszteget?)

Lengyel Zoltán: Honnan jön a pénz? (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Elnök: Csendet kérek, különben kénytelen leszek az ülést félbeszakítani. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.) mert szabályaink azt írják elő, hogyha az elnök a rendet nem képes másféleképp fenntartani, az ülést fűggeszse fel. Csendet kérek jobbról és balról egyaránt. (Helyeslés jobboldalról.)

Pap Zoltán: Azt hiszem, a tényállás elmondásával tartozom hazánknak és az ország közvéleményének. (Mozgás.)

Gróf Andrássy Tivadar: Sándor Pál dolgaról jó volna beszélni. (Folytonos nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az a kérdés ki adta a pénzt!)

Elnök: (Csenget.) Méltóztassanak csendben lenni. (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Inzulatusokat nem trükk!)

Hentaller Lajos: Ez közdolog, nem privát ügy! (Mozgás.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek! Méltóztassanak az elnököt meghallgatni!

Pap Zoltán: T. képviselőház! Bizony mondom, hogy ebben a küzdelemben visszakiavonkozom a féltutra, ahol megbeszéltek az ember tisztességét, nem úgy, mint itt, ahol az embert mindenféle alaptalan rágalommal képesek meggyanúsítani. Hitvány emberek az olyanok, kofák, cselédek és nem urak, akik az ember egyéniségét, tisztességét merik kétségbe vonni abban a munkában, amelyet nemzetéért végez. (Eljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! Engem ezzel a 10 000 koronával tegnap meg akartak vesztegetni. (Felkiáltások a jobboldalon: Kicsoda?)

Hellebronth Géza: Ez iríztól! (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Pap Zoltán: Nem kívánt tőlem az illető egyebet, mint azt, hogy ma fel ne szólaljak és a mai napra utazzam el.

Hellebronth Géza: Gyönyörű dolog?! (Folytonos nagy zaj. (Elénk többször csenget.)

Pap Zoltán: Egy kis idő múlva még kapok többet. (Felkiáltások a jobboldalon: Ki volt az?)

Olay Lajos: Csak türelem. Folytonos nagy zaj mindkét oldalon.

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek!

Pap Zoltán: Megkérdezte tőlem hogy mik az óhajításaim. Mind teljesíteni fognak. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Gyönyörű dolgok! Felkiáltások a jobboldalon: Ki volt az? Nagy zaj.)

Gajári Géza: Addig nem hiszünk, amíg nem mondja meg! Tessék kirukkolni! (Folytonos nagy zaj a jobb és baloldalon.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek, t. képviselő urak!

Pap Zoltán: Négyezrekről történt az egész dolog. Hatezer forintot, vagyis 12 000 koronát hoztak és ebből 2000 K. proviziót kellett volna adnom, s erről egy váltót kellett kiadnom. Hogyha megtartom azt, amit az illetőnek ígértem, váltótam visszaadják,

hogyha pedig nem, beperelnek. Méltóztassék a végrehajtásokat megnevezni: van ellenem. Majd rendezem az élet nehéz küzdelemben ezeket a dolgokat. Ezen 10 000 korona átadása négyezrekről történt. (Felkiáltások a jobboldalon: Ki volt az? Felkiáltások a szélsőbaloldalon: De türelmetlenkednek! Halljuk! Halljuk! Folytonos nagy zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek.

Pap Zoltán: T. képviselőház! A dolog tegnap délután történt. A következő percben Olay Lajos barátságommal és t. képviselőházzal azonnal megjelenem és bejelentem neki az esetet.

Olay Lajos: Az igaz!

Pap Zoltán: Ugyazonon órákban és percekben, amit igazolni képes vagyok, magamnál tartottam két barátomat, tekintélyes uri embereket, akiknek ezt a dolgot szintén bejelentettem. Két takarékpénztári könyvből volt letéve a pénz, de mivel már késő volt, nem lehetett tegnap kivenni, ma cserélték pénzé.

En ezt letagadhattam volna, de nem tettem. Gyalázat! Iűdők ehhez a pénzhez. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Álvalóság. Ilyen eszközökkel dolgoznak, ugyebár? (Folytonos nagy zaj. Elnök csenget.)

Pap Zoltán: T. képviselőház! Azt érzem e pillanatban, hogy a Ház minden egyes tagjától megköveteli a haza, hogyha vannak önös érdekeink, azokat tegyük félre és áldozzuk fel a nemzet oltárán. Dixi et salvavi animam meam. (Eljenzés a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Ki volt az? Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halljuk a második eseti! Folytonos nagy zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek t. képviselőház, jobbról és balról egyaránt. Olay képviselő ur, méltóztassék csendben lenni! Folytonos zaj. Csendet kérek képviselő urak! Nagy zaj a jobb- és baloldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halljuk! Lovászt! a második eset! Folytonos nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Nevezze meg, ki adta! Zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Majd megmondja! Folytonos nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Olay Lajos: Majd meghallját! Halljuk Lovászt! (Folytonos nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Elnök: Kérem Molnár képviselő urat, méltóztassék csendben lenni! (Nagy zaj a jobb- és baloldalon) Kaas Ivor képviselő urat kérem, méltóztassék nyugodtan lenni. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Jön a párja! Most jön a második! Halljuk Lovászt! Nagy zaj.) Csendet kérek a jobb- és baloldalon. (Nagy zaj.)

Belitska Béni: Nem engedjük addig beszélni, míg meg nem mondja, hogy ki adta! (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Borbély György: Gyalázat! így rágalmazni! Ki adta? Mondja meg? (Folytonos nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Szöts Pál: Tessék megmondani, hogy ki adta. (Nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, t. Ház, jobbról és balról egyaránt! (Zaj.)

Gajári Géza: Tessék megmondani, hogy ki adta a pénzt. Addig nem beszélek! (Nagy zaj a jobb- és baloldalon. Elnök csenget.) Ez Polónyivizgás. Polónyi is hallotta ezt a komédiát. (Ellentmondások a szélsőbaloldalon. Nagy zaj a jobboldalon.) Addig nem hiszem hogy igaz, amíg meg nem mondja hogy ki adta a pénzt! Addig nem igaz! Nem igaz! (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Elnök: Csendet kérek. (Nagy zaj és mozgás.)

Gajári Géza: Polónyi csinálta az egész komédiát! Tessék megmondani, hogy ki adta! (Általános nagy zaj.)

Baró Kaas Ivor: Po ónyai nem adta! Én tudom, hogy Polónyi nem adta! (Szűnni nem akaró nagy zaj.)

Gajári Géza: Tessék megmondani, hogy ki adta? Ez Polónyivizgás!

Elnök: Ismeteltem kérem a képviselő urakat jobbról és balról egyaránt, méltóztassanak nyugodtan lenni. (Nagy zaj.) Méltóztassanak csendben lenni, különben kénytelen leszek az ülést félbeszakítani. (Nagy zaj.)

Gajári Géza: Hát mondja meg ki adta a pénzt! Lassunk tisztán! (Folytonos nagy zaj és közkeletű kiáltások a jobb- és baloldalon. Elnök többször csenget.)

Elnök: Miatún így a tanácskozást folytatni nem lehet, az ülést 10 percre félbeszakítom.

(Nevezze meg!)

Elnök: Kérem a képviselő urakat, méltóztassék helyeiket elfoglalni. A folytatásos ülést megnyitom. Pap Zoltán képviselő ur személyes kérdésben kért szót. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mondd el az egészet, ugy, ahogy van! Minden részletben!)

Pap Zoltán: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Én nemcsak arra voltam elkészülve, hogy ez a bejelentésem az igen t. Háznak forrongást fog előidézni (Halljuk! Halljuk!), hanem erre a napra — egész nyíltan bevallom — rátettem egész övendőmet, egész egyéniségemet. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Történjék, aminek történnie kell. Én ugyan szavamat adtam az illetőknek... (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem tesz semmit! Gazembernek adott szó nem érvényes! Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget. Nagy zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Nevezze meg!)

Fakonyi Samu: Ezt sem akarják türelmettel meghallgatni? (Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Pap Zoltán: Adott szavamat soha senkivel szemben egy pillanatra, egy jótányira nem szegtem meg és azt nem is fogom tenni. Azonban az a kérdés olyan nagy jelentőségű és másrészt pártom követelésével állok szemben, amely meg lett gyanúsítva. (Elénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mi követeljük, hogy nevezze meg! Helyeslés a jobboldalon. Elnök csenget.) ... és csak ha az én fórumom — bocsánatot kérek a naiv kérésért — ongem ezen adott szavam

alól feloldoz, oszakis ezen esetben akarom kijelentésem megtenni. (Halljuk! Halljuk!)

Olay Lajos: A nemzeti ügy követeli; **Szentiványi Árpád:** A tisztesség követeli (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Elnök: Csendet kérek. Kérem a képviselő urakat, méltóztatásuk nyugodtan lenni!

Bakonyi Samu: A tuloldal zavar bennünket mindig! (Báró Kaas Ivor képviselő ismételtén közbeszó.)

Elnök: Csendet kérek a jobb- és baloldalon egyaránt! Kaas képviselő urat kérem, méltóztatásuk nyugodtan lenni! (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Fap Zoltán: En azt hiszem, t. Ház, hogy még rövidebben nem mondhattam el az egész esetet. (Helyeslés jobbfelől.) Most azt követelik tőlem, hogy teljes világosságot nyújtsak és ezt én hazám iránt és önként iránt való kötelességemnek is tartom és akkor nem akarok engem meghallgatni. (Halljuk! Halljuk!) Pedig ennek a dolognak minden egyes kis fázisa érdekes lehet nemcsak réám, de önkökre nézve is. (Halljuk! Halljuk!) Tegnap délután félnégy órakor... (Nagy zaj a közpén. Felkiáltások a szélsőoldalon: Már megint beleszólnak? Zavarni akarják?) megjelent nálam egy uriember, aki nekem a muliban jó barátom volt és ennek a Háznak is tagja volt, ellenzéki képviselő, és ő előadta, hogy a helyzet iránt, mely most itt a parlamentben folyik, milyen véleménynyel viselkedik. Én megmondtam a magam véleményét, ismeretes ez álláspontom. Erre ő azt mondta, hogy te feliratkoztál mára, de kérek, hogy ne beszéj.

De, kérdezem, miért ne beszélj? En elmondtam neki, hogy a Rákóczi-ünnepeken miket tapasztaltam, s hogy az a katonai rendelet rendkívül sérelmes és én hazafias kötelességemnek tartom, tiltakozni az ilyen katonai eljárások ellen. Azt mondta erre: „Mennyiért állnál el a szótól, mai beszédedől. Én megdöbbenem és kérdeztem, miért van ez érdekedben? Azt mondta, nem az érdekem, hanem egészen őszintén beszélek, neki hivatása van, ő küldetésben jött, mert neki az a célja, hogy az obstrukció leszereltesse, a beszélni képes embereket veszik sorba, a kiscsinnyekkel, akik nem beszélnek, nem törődnek. (Derűltség. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Az illető láthatóan arcom az elsápadást és azt mondta: „Ha nem teszik, nem beszélünk a do ogra! tovább; de adjam becsületeszavamat arra, hogy erről nem szólok senkinek. (Nagy zaj és mozgás.)

Báró Kaas Ivor: Nem kell megnevezni senkit! **Bárabás Béla:** De meg kell neveznie!

Holló Lajos: Határozottan meg kell nevezni követelőjüket! (Ugy van! a szélsőoldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Fap Zoltán: En tisztán érzem magam, és valamint még ma reggel elhatároztam, hogy nem mondom meg a nevét, de most éppoly őszinte elhatározással kijelentem, hogy meg fogom mondani. (Helyeslés! Halljuk! Halljuk!) Megmondom azért, mert az egész ügyt háborúknak tekintem, és valamint ősem is voltak a kurocoknál és ott voltak 48-ban, úgy magam is kivesszem részemet, s az életem sem drága ebben a harcban. Mondom tehát, hogy megájtá rajtam azt a megdöbbenést és azt mondta, hogy akkor ne beszéljünk erről a dologról. De nekem rögtön eszembe ötlött az, hogy jó volna erre a dologra egy kis fényt deríteni, mert már napok óta hallottam, hogy vesztégetések folynak. (Ugy van! Ugy van! a szélsőoldalon.) Magam kezdem meg tehát a beszédet és kérdeztem, hogy mit adnál, ha nem beszélnek? Ő erre azt kérdezte, mennyiért utaznál el őt-hat napra? En azt mondtam neki, 1000 forintért napjára. (Mozgás a szélsőoldalon. Felkiáltások jobbról. Drága!) Azt mondta: Jól van meg van adva. És hozzátette, hogy majd feljön hozzám — ez volt fél 4 és háromnegyed 4 közt. — 6 óráig. Akkor meg is egyeztünk, hogy átad 12.000 koronát és én ebből kétezer koronát adok neki provizióként. (Nagy zaj és derűltség.)

Holló Lajos: Ez még őket is megcsalja! (Ugy van! a szélsőoldalon. Felkiáltások jobbfelől: Honnan jött a pénz?)

Fap Zoltán: Hogy honnan jött a pénz? Már Tomasicus miniszter ur megmondta, mikor magyar képviselő volt, hogy Magyarországból mennek Horvátországra az a pénzek.

Akkor elmentem Olay Lajos t. képviselőtársamhoz abban a minutumban és neki a dolgot bejelentettem. (Helyeslés a szélsőoldalon.) Azután elmondtam az esetet Jagesics biztos százados urnak, aki családomban ismerős és nálunk volt, továbbá sógoromnak Dolnay pénzügyi segédtitkárnak; kértem őket, hogy maradjanak nálam békén, az illető akkor eljött. Amikor előtörtök a másik szobában voltak. Eljött az illető és átadott — fél hat levén — két takarékpénztári könyvesköt. Mindegyikben ez a név volt: Ritter Imre. Az egyik száma 42.848 F. 2. betételtt rá június 18-án négyezer korona. A másodikika, amely szintén Ritter Imre nevére szolt és amelynek száma 29660 F. 2. volt, március 2-án kilencezer korona tétele volt. Megkérdeztem az illetőt hogy miért ad nekem 13 ezer koronás könyveskötet. Azt felelte, mert a takarékpénztár be van zárva most nem nyithatják ki, majd holnap, vagyis ma reggel pénzre kicserélik. Már ma akarják biztosítani, hogy nem beszélék, azért adja a könyvet. Ma reggel, megállapodásunk szerint eljött és el is hozta a pénzt. Találkoztunk az udvari kávéházban, mielőtt a Házbá jöttem volna. Átadott 10.000 koronát. En átadtam a váltót, amelynek balsarkán huztam egy vonalat. Behajoltam és átadtam a 2000 koronáról szolt váltót. Ez a provizió fejében volt; úgy volt, hogyha megtartom adott szavamat, a váltót visszakapom ha nem, beperli. Ez történt, egyéb semmi. Csupán egy levelet kellett átadnom, egy egész indifferens levelet, amelylyel igazolja, hogy nálam járt. A következőket diktálta. Saját kézírása is itt van, mert ez is egyik. Igazolással szolgálhat jóhiszeműségemnek.

Sajnos, de arról kell téged értesítenem, hogy holnaputánra tervezett találkozásunk elmarad, mert

én elutazom. Te tudod legjobban, hogy én mit és mennyit dolgoztam az egész obstrukció alatt; és mindennek van határa, még az én lelki és testi erőmnek is. Ezek most feltétlenül megkövetelik a pihenést és én most elutazom. Az isten és ember előtt elmondhatom, hogy én eleget vettem ki osztályrészü a haroból.

Molnár Jenő: Ez a nyugta.

Fap Zoltán: Azt mondtam, ilyet nem írok, de de igenis volt politikai pártállásom első fázisának megfelelőleg, úgy amint itt a Házban, mult hétfőn elmondottam, a következőkért írtam: (Halljuk! Halljuk!)

Legnagyobb sajnálatomra nem vagyok abban a helyzetben, hogy neked olyan ötletet bocssásk rendelkezzékre, mely az obstrukció szankcionáljára. Ha figyelemmel kísérted volna parlamenti működésemet, tudhatnád, hogy én az úgynevezett békepárthoz tartozom és állásfoglalásom a Kossuth Ferenc vezérével egyezik. Nem tudnám tehát megokolni az obstrukciót. Igen megtisztelő réám nézve a holnaputáni kirándulásra való meghívásod, de ott azért nem vehetek részt, mert elutazom.

Ennek a levélnek ellenében kaptam az egész pénzt. Az illető ember pedig a következő kijelentést tette: (Halljuk! Halljuk!) Ezt a pénzt előlegnek tekintsem, később ha kell még pénz, lesz még. (Nagy mozgás.)

Bárabás Béla: Kíváncsi vagyok, hogy én mennyit kapok?

Fap Zoltán: Kérdezte, hogy mit kívánok, mert ő közvetlenül érintkezésben van azzal, aki ma Magyarországon a legjobb hatalmat gyakorolja. (Mozgás.) Az az ur, aki a pénzt adja, kegyelmes ur de hogy kicsoda, azt ma még nem nevezheti, egyáltalán nem is nevezheti meg mert az nemcsak díszkréció dolga, de a tevével is járhat. Ez az ember akir (Halljuk! Halljuk!) samánálunk nevezek meg, mert jobb sorsra érdemes, Dienes Márton volt képviselő. (Mozgás.)

Olay Lajos: Tudják már?

Gajári Géza: Mi közünk hozzá!

Molnár Jenő: Majd megmondja ő!

Rákosi Viktor: Ki kell deríteni, honnan vette a pénzt. (Nagy mozgás. Nyugalanság.)

Elnök: (Ismételtén csemet.) Csendet kérek. (Felkiáltások: Halljuk! Hock János! Halljuk Lovászyt!) T. Ház! Ebben a kérdésben első sorban kötelességem kijelenteni, hogy a Ház asztalára deponált 10.000 K.-t le fogom tétetni a Ház pénztárába (Helyeslés.) Azonkívül a házszabályok 1-9 §-a értelmében, ha mentelmi jog megsértése az elnöknek tudomására jut, egyszerű kötelessége az elnöknek az ügyet közvetlenül a mentelmi bizottsághoz utasítani. (Általános helyeslés.) A magam részéről után a mentelmi jog megsértésének tekintem az ügyet, melyet Pap Zoltán képviselő ur felhozott, egyszerűen a mentelmi bizottsághoz utasítom. (Helyeslés jobbfelől.) Polónyi képviselő ur személyes kérdésben kér szót. (Felkiáltások a szélsőoldalon: Halljuk Lovászyt!)

Olay Lajos: Házasbályákhoz kérek szót!

Elnök: Először jönnék a személyes kérdések. (Zaj) Csendet kérek!

Fáy István: Galázatos gazság!

(Személyes kérdésben.)

Polónyi Géza: T. képviselőház! Az ülés felügyeltesse előt Gajári Géza képviselő ur magából kikelve — és ezt enyhítő körülménynek szándékozom betudni —

Gajári Géza: Nem kell nekem öntől enyhítő körülmény!

Polónyi Géza: ... azt kiáltotta: ezt Polónyi csinálta! T. képviselőház! Ugyebár, itt egy megvesztetést eset tárgyalatott. En nem képzelték valakire diffamálób, becsületetvágób és alávalób dolgot, mintha a képviselőházban valaki ilyen gravasztatik. (Igaz! Ugy van! a szélsőoldalon.) Régi tagja vagyok a parlamentnek, mint ilyen tudom azt, hogy valahányszor én önzetlenül valamely harcba szegődtem, — mert valahányszor harcba szegődtem, mindig önzetlenül tettem azt — a nemzeti ügynek szolgálatába álltam, mindig el kellett készülvem lennem arra, hogy előbb, vagy utóbb, de becsületemet fogják megtámadni. Most is tisztán voltam vele, hogy ez előbb-utóbb bekövetkezik. Az én becsületemet, t. képviselőház, megvédelmezi az én becsületességem. De ha valaki a képviselőházban ilyen támadásra vállalkozik, anélkül, hogy csak tudná vagy sejtene is azt, hogy ehhez jóra van, a fölött én nem akarok ítéletet mondani, rögtön mondjam ítéletet a Ház, mondjam ítéletet a nemzetre. (Elnök helyeslés a szélsőoldalon.) én csak annak a kijelentésére szorítkozom és tartozom szorítkozni, hogy én erről az egész esetről ma reggelig, — mint becsületesség ember mondom — még csak sejtéssel sem bírtam. A t. képviselő urtól fűgg, hogy azon tényállás után azon szavait, melyeket alkalmazott, miként kívánja jóvátenni. (Helyeslés a szélsőoldalon.)

Elnök: Polónyi Géza képviselő ur személyes kérdésben történt felszólalására, kötelességem a Ház tudomására hozni, hogy a becsületességem nem ütésben, nem nyílt ütésben történt, hanem a szünet alatt. Gajári Géza képviselő ur személyes kérdésben kíván szólni.

Gajári Géza: Személyes kérdésben kérek szót. A legelsőben én is hozzájárultam az elnök ur azon kijelentéséhez, hogy a Polónyi Géza képviselő ur által diffamálónak tartott kijelentést a szünet közben tettem.

Fáy István: Megsérteni valakit, arra nézve mindegy, hogy mikor történik. (Helyeslés és zaj a szélsőoldalon.)

Gajári Géza: ... En most Polónyi képviselő

urhoz beszélek és pedig személyes kérdésben, tehát kérem, hogy ne méltóztatásának zavarni. (Halljuk! Halljuk!) A szünet alatt, azután amikor ez az eset, itt a név megemléstése nélkül közölte lett, azt mondtam, hogy ez Polónyi-fogás. Ugyebár, így méltóztatnak hallani? (Egy hang a szélsőoldalon: Ugy mondta!) En azt mondtam, hogy Polónyi-fogás és nem azt mondtam hogy a pénzt is Polónyi adta.

Polónyi Géza: Még csak az kellene! (Derűltség a szélsőoldalon.)

Gajári Géza: Hanem én őt olyannak ismerem, akinek az országban is közsímsert, úgynevezett Polónyi-fogásai vannak. (Zaj a szélsőoldalon és felkiáltások: Ez Gajári-fogás!) Hogy azután ezt Polónyi Géza sértésnek veszi-e vagy nem, ez az ő dolga, erre nézve nem akarok és nem fogadok el tőle semmiféle enyhítő körülményt. De ne legyen olyan nagyon érzékeny Polónyi Géza képviselő, mondott ama kijelentést olyan zokon veszi, engedje meg, hogy most, amidőn megtudtam hogy egy volt ellenzéki képviselő és egy volt ellenzéki lapnak a szerkesztője tette ezt — bár még bebizonyítva azt nem látom, hogy kinek a mandátumusként jelent meg, de most, kénytelen vagyok elinni Pap Zoltán képviselő urnak, hogy ehhez az ügyhöz Polónyi képviselő urnak semmi köze. Figyelmeztessem az *Egyetértés* 1898. november 8-iki számából egy ellenzéki képviselőtársam által... (Nagy zaj a szélsőoldalon és felkiáltások: Ez most nem tartozik ide!)

Polónyi Géza: Készült reá, erre a támadásra. (Hosszartartó nagy zaj és mozgás a szélsőoldalon és a jobboldalon.)

Rákosi Viktor: Gondosan előkészített rög-tönzés!

Elnök: (Csemet.) Csendet kérek t. képviselő urak. (Folytonos zaj. Elnök csemet.) Méltóztatásuk csemetben lenni, t. képviselő urak.

Gajári Géza: Nem készültem rá. (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: (csemet.) Amennyiben Gajári képviselő ur a személyes kérdésben túl kíván menni... (Folytonos zaj.)

Gajári Géza: Nem kívánok. (Zajos felkiáltások a szélsőoldalon: Az nem tartozik ide.)

Elnök: (csemet.) Méltóztatásuk csemetben lenni. Minthogy Gajári képviselő ur, úgy látom túl akar menni a személyes kérdésben kérdeznem kell a t. Házat, hogy azt megengedi-e. (Felkiáltások a szélsőoldalon és jobbfelől: Nem lehet!) Méltóztatásuk az elnököt meghallgatni. Csendet kérek, t. Ház. Ekként teszem fel a kérdést: minthogy ilyen alkalommal az elnöknek mindig meg szokta kérdezni a Házat, hogy megengedi-e a szónoknak, hogy a személyes kérdésben túl mehet-e, így teszem fel a kérdést, megengedi-e a Ház, hogy Gajári képviselő ur a kérdésben uterjeszkedőleg is nyilatkozhassék? (Zaj: Igen! Nem!)

Csendet kérek, t. Ház, másképp nem tudom kötelességemet teljesíteni: Azt hiszem, hogy a Ház mindkét oldala én felhangzott közbeszólásokból konstatahatom, hogy a Ház nem engedi meg Gaári képviselő urnak, hogy a személyes kérdésben túl terjeszkedjék. (Helyeslés és zaj Halljuk! Halljuk!)

Gajári Géza: Ennél fogva kijelentem, először is, hogy az irást nem a Polónyi Géza képviselő ural szemben tartani szándékolt felszólalásom céljából fordítom magammal. (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: (csemet.) Méltóztatásuk a szótól meg-hallgatni. (Halljuk! Halljuk!)

Gajári Géza: Csak ki kell magyarázni magamat. (Folytonos zaj a szélsőoldalon és a jobboldalon.)

Elnök: Kérem a képviselő urakat, méltóztatásuk nyugodtan lenni. Csendet kérek: (Nagy zaj a szélsőoldalon: Másra akarja térni a dolgot. Téssek leülni! Hosszartartó nagy zaj.) Csendet kérek. Méltóztatásuk réám bízni, hogy ha a szónoknak a Ház egyszer nem engedte meg, hogy elmondja, amit akar, hogy abban a tekintetben is intézkedjem; de hogy ezt nehezem, ahhoz tudnom kell, hogy a szónok mit mond, ha pedig állandan közbe méltóztatásuk szólni, akkor lehetetlen az elnöknek magát tájékozni.

Gajári Géza: En tel akartam a napokban szólni és ahhoz erre az irásra szükségem volt. Amint hogy még is fognak róla gyözdölni, annak idején, hogy az egészen másról szó. Azonban ezen irás utolsó öt sorá végződéséde akart lenni mostani kijelentésemé, és ez az utolsó öt sor Polónyi képviselő urra vonatkozik. Ennyit akartam csak most abból is elolvasni, mivel azonban a Ház minden oldalról látom, hogy a Ház ezt nem kívánja, hát majd annak idején fogom ezt is elolvasni. (Folytonos nagy zaj a szélsőoldalon.)

Elnök: (csemet.) Csendet kérek. Méltóztatásuk egy kicsit nyugodtan lenni. Lehetetlen, hogy hangfogó gyözzem! A házszabályokhoz jelentkezett szövegre Olay Lajos és Tóth János képviselő ur, azonkívül pedig Lovászy Márton képviselő ur a napirendüldt... (Felkiáltások a szélsőoldalon: Lovászyt halljuk!) Csendet kérek. Előbb a házszabályokhoz való felszólalások következnek.

Olay Lajos: Atengedem a szóias jogát Lovászy-nak.

Elnök: Tóth János képviselő ur is később kíván szólni?

Tóth János: Igen.

Elnök: Múltán Olay Lajos és Tóth János képviselő urak most nem kívánják a házszabályokhoz szólni, akkor Lovászy Márton képviselő urat ilhetti a szó.

(A második borbá.)

Lovászy Márton: T. Ház! Halljuk! Halljuk! Az a megdöbbenő eset, amelyet Pap Zoltán t. képviselőtársam itt előhozott nekem is kötelességemmel leszi, hogy a képviselőháznak bejelentsek egy sokban hasonló esetet. (Felkiáltások a szélsőoldalon! Rendszer! Jönnék most egymásután! Elnök csemet.) Akivel az történt, az nem volt annyira eörvígáza-

tos, mint Pap Zoltán t. barátom, hogy a vesztegetőt kelepőbe csalta volna, hanem megelégedett azzal, hogy ezt az utalatos kísérletet egyszerűen felhárborodással visszautasította. Az eset a következő: (Halljuk! Halljuk!) Annak a lapnak, amelynek feladás szerkesztője vagyok, t. i. a „Magyarország”-nak kiadói hivatali igazgatója, Sümegi Vilmos, a következőket jelentette nekem: Tegnapelőtt telefonon felhívta őt egy ismerős azzal, hogy nagyon fontos beszéde van vele, mikor keresheti őt fel. A kiadói hivatali igazgatója megjelölve az időt, ez az új jött és kijelenté, hogy négyezsem közt akar vele beszélni, betette az ajtót és amikor ketten voltak, ezt a kérdést intézte hozzá: „Mondja meg, mennyire szerelmel-e a Magyarországot?” (Felkiáltások a szélsőbaloldalon! Irítatólat! Rettenetes rendszer!) A kiadói hivatali igazgató meglepetve ezt válaszolta: „Igen egyszerű!” A kiküldött kapva-kapott ezen a szón és tovább kérdezte, hogy: „Nos, mennyire?” Az igazgató azt válaszolta: „A magyar vezényszóért.” (Eljenzés a szélsőbaloldalon.) Erre a kiküldött azt válaszolta: „Kérem, akkor nem mondhat semmit, és azzal elindult; az ajtóból azonban visszatört az az érdeklődő, lehetne-e legalább azt kicsinálni, hogy a „Magyarország” gyengébb-e a 6 hangját ebben a küzdelemben? Ezt az újabb ajánlatot kiadói hivatalunk igazgatója szintén legnagyobb felhárborodással visszautasította. (Eljenzés a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Ki volt az!)

T. képviselőház! Én kész vagyok azt az urat a parlamenti bizottság vagy a mentelmi bizottság előtt megnevegni. (Felkiáltások: Halljuk most! Nevezze meg! Folytonos nagy zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek!
Lovász Márton: Akár itt is megnevezem. Az az ur egy helybeli krajcáros német lapnak a szerkesztője. Singer Artur ur volt. (Nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Elnök (csenget): Csendet kérek!
Lovász Márton: T. képviselőház! Én azért jelentem be ezt a t. Háznak, hogy lássa azt, hogy itt nem egy szórványos esettel van dolgunk, hanem hogy itt valaki rendszeresen veszteget...

Fülöp Béla: Ez csak két eset! (Zaj.)
Lovász Márton: ... hogy itt a parlament és a nemzet becsülete forog kockán és hogy a képviselőház tegye meg az intézkedéseket, hogy a kockán forogó becsület megmentessék. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon)

(A kritika.)

Tóth János: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Pap Zoltán és Lovász Márton képviselő uraknak im nincsen bejelentései meggyőződésem szerint nemcsak az ő magányi ügyek hanem az egész magyar parlamentnek, a magyar nemzetnek ügyei, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) mert ha azon megvesztegetési tények igazak, (Egy hang a szélsőbaloldalon: Amint hogy igazak is!) azok a magyar nemzet közélet és politikai élet depravációjának, erkölcsi süllyedésének olyan fokát jelentik, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) amely nemcsak az ellenzék küzdelmét, hanem az egész magyar parlamentnek, a magyar nemzet egész nemzeti munkáját becsületében, tisztességében és jó hírnévében képes befektetni és belpiszkítani. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Holl Lajos: Gyalázatos rendszer! (Zaj.)
Tóth János: Éppen azért, t. képviselőház, a függetlenségi és 43-as párt nem tartja helyesnek, nem tartja elegendőnek azt, hogy ezen bejelentések egyszerűen mint mentelmi ügyek kezeltesse, hanem én arra kérem a képviselőházat, hogy ezen ügyeknek megvizsgálására egy 15 tagú parlamentaris bizottságot küldjön ki. (Élénk helyeslés és éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Olay Lajos képviselő ur a házszabályokhoz kíván szólni.

Olay Lajos: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A házszabályok értelmeben napirend előtti dologban a Ház haratót nem hozhat. Azonban (Zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halljuk! Halljuk!) éppen tegnap egy fontos esetben a Ház kivételt tett, amennyiben egyhangú határozattal a bileki esetben sajnálkozását jelezte ki és 10 peronyi szünetet adott. Én nem mondom, hogy a tegnapi eset nem volt fontos. Nagyon fontos, nagyon hazafias esetelekedett volt a képviselőháztól, hogy ezt a határozatot hozta; de a mai esetben, amiú Tóth János t. barátom volt szives mondani, a nemzet becsülete, a parlament becsülete van szóban. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ne vegyék rossz néven, — én soha nem gyanusítottam senkit. (Zaj a jobboldalon.) Nem teszek most sem különbséget. Most nem arról van szó, hogy a kormány pártunk vagy a néppártunk, vagy a függetlenségi pártunk mi az érdeke, most a nemzet érdekéről van szó. (Ugy van! a nemzet becsületéről!) Mert legyünk ösztimék, ha ki fogunk lépni ebből a parlamentből — hiszen ne titkoljuk az igazságot — az egész ország azt fogja mondani, hogy ezen megvesztegetések nem az a Dienes Márton nem az a Singer Artur tette, hanem a miniszterelnök. (Zaj: os ellenmondások a jobboldalon és felkiáltások: Ilyet nem lehet mondani. Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) ... azért, hogy a bécsi politikát érvényesítsa. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Én kérem, tiszta vizet akarok a pohárba. Én a parlament becsületét akarom megmenteni. Én a nemzet becsületét akarom megmenteni. S azért én kérem, hogy parlament bizottság gyűljön össze, — ezt az ügyet vizsgálja meg, addig pedig üljön a tartusnak, mert nem fogunk tárgyalni. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és mozgás a jobboldalon.)

Hellebronth Géza: Ugy van! Az ilyen piszkosság, az ilyen gyalázatoság között rendet kell csinálni! A piszkosságot akarjuk leplezni. (Nagy zaj a jobb- és baloldalon. Elnök többször csenget.)

Olay Lajos: Komoly a dolog. Én kérem a t. képviselőházat, hogy az a parlamenti bizottság rögtön üljön össze, pl. már az ülés után, ez a parlamenti bizottság választások meg azonnal, tartson éjjel is ülést, úgy hogy holnapra vagy holnaputánra ez a dolog tisztázassék. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mert nem szabad, hogy ez a nemzet és annak képviselője úgy álljon a külföld és az egész világ előtt, hogy itt egyes képviselőket pénzért meg lehet venni. Hiszen mondjuk meg nyíltan, nyíltan beszéljék a képviselők egymás között, hogy Bánffy idejében kezdetét vette ez a korrupció; most a bán folytatja amit Bánffy megkezdett. (Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Rendre!) Én nem azt mondom, hogy így van! (Nagy zaj.)

Sztréter Alfréd: Bánffy nem miniszterelnök ma de Bánffy magyar ember! (Nagy zaj.) A magyar ember lelke szől meg az emberben, amikor gyanusítanak olvas valakit, aki ártatlan! (Folytonos nagy zaj a jobb és baloldalon.)

Elnök: Csendet kérek képviselő urak jobbról és balról egyaránt. (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk az elnököt!) A képviselő urnak olyat méltóztatott mondani, ami a házszabályok... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Csendet kérek. Méltóztatassék megengedni, hogy az elnök intézkedjék. (Halljuk! Halljuk!) A képviselő ur állítólag olyat mondott, ami a Ház tekintélyébe, egyezőval a házszabályokba ütközik, tehát elnöki közbeavatkolesnek volna helye, méltóztatassék tehát utolsó szavait ismételni.

Olay Lajos: Amint méltóztatott hallani, én nem azt mondom, hogy a dolog így van. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Szatmári Mór: A mi becsületünk nem olyan drága, mint a miniszterelnöké?

Sztréter Alfréd: Bánffy nem lehet meggyanusítani! Annál kevésbé szabad ezt tenni, mert nincs itt. (Nagy zaj az elnöki emelvény előtt. Elnök csenget. Felkiáltások: Helyre! Helyre!)

Olay Lajos: Én azt mondtam és mindenki tudja, hogy így van, hogy itt kétségtelen ténynek látszik és az újságok is azt írják... (Nagy zaj a jobboldalon.) Megint lármáznak? Talán önök is érdekeltek vannak és el akarják a dolgot tussolni. (Zaj.) Magyar embernek egyformán kell gondolkoznia ebben a dologban. (Nagy zaj.) Itt én konstátom azt a tény, hogy a lapok és bizonyosan az egész külföld is mint tényt fogják tárgyalni ezt az esetet. Lehet, hogy nem tény, adja Isten hogy ne így volna. de az én meggyőződésem is hogy tény az hogy Pap Zoltán és a Magyarországot és Isten tud, a még kiket, meg akarjak vesztegetni, meg akarják nyerni, hogy az obstrukció szereljen le. (Folytonos nagy zaj a jobboldalon.) Én ebből következtetve, azt mondtam, hogy nagyon természetes, hogy minden lap a maga szájaize szerint fogja a dolgot lejegyezni és igen sok független lap, igen sok független ember lesz aki azon is fog gondolkozni, honnan jöhetett az a pénz. S meg vegyék győződé, hogy nagyon sok esetben a végeredmény ennek a gondolatmenetnek az lesz, amint hogy sajnálom, de az én szubjektív meggyőződésem is az, hogy ez a pénz csak a bántól jöhetett. (Hosszantartó nagy zaj a jobboldalon. Zajos felkiáltások: Rendre! Zaj a szélsőbaloldalon. Egy hang: Ezért küldték ide!)

Elnök: Olay képviselő ur utolsó szavai határozott és direkt sértést képeznek a magyar miniszterelnök ellen. Ezért őt rendretusítottam. (Helyeslés a jobboldalon és a középben. Felkiáltások a szélsőbalon: Eljen Olay!)

Olay Lajos: Én egész életemben sohasem gyanusítottam senkit és azt mindig csunya dolognak tartottam. A Ház igen t. elnökének figyelmeztetését kötelességszerűleg tudomásul veszem, de ki kell jelentenem, hogy akkor, mikor én arról beszélék, hogyan fogunk abban a kérdésben gondolkozni, akkor ez nem meggyanusítás és a legátvalóbról sem sértés. (Ellentmondás a jobboldalon. Egy hang: Hát a szubjektív érzés?)

Elnök: Boeszánót kérek az a kifejezés, hogy meg méltóztatott gyanusítani a miniszterelnök urat, az én számból nem jött ki. Én azt mondtam, hogy a képviselő ur a miniszterelnök urat megsértette. (Zaj a szélsőbaloldalon. Egy hang: Ne tegyen hát olyat a miniszterelnök.)

Olay Lajos: Térjünk a dolgra és ne mérgecsütsük át el. Kérve kérem a t. Házat, legyünk egyek, legyünk össze és mentüsk meg a parlament becsületét. Én azt hiszem, hogy ez másként nem lehetséges, mint hogy rögtön összejűljön az parlamenti bizottságot küldjünk ki. A Ház szuverén, a Háznak ehhez joga van. Ha ez meg nem történik, úgy én kijelentem hogy ez irányban zárt ülést fogunk kérni. (Zaj.) Nem szeretném ugyan ezt, mert azt akarom, hogy nyíltan az ország előtt tárgyalassék az a kérdés, javasolom tehát, küldjünk ki parlamenti bizottságot, mely rögtön kezdje meg működését és minél előbb tegyen jelentést. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Elnök többször csenget.)

(A miniszterelnök megszólal.)

Gróf Khuen-Hédervary Károly miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A felhozott ügyben a tényállás kiderítése szempontjából Tóth János képviselő urnak amaz indítványát, hogy parlamenti bizottság küldessék ki, a magam részéről is elfogadom. (Általános helyeslés.) és csak arra kérem a t. Házat, hogy ez alkalommal is méltóztatassék a házszabályok keretén belül intézkedni, mert a cél így is elérhető. (Helyeslés.)

Elnök: T. Ház! Kérem, méltóztatassék erre vonatkoztassék az elnök nyilatkozatát is meghallgatni. (Halljuk!) A napirend előtti felszólalások határozathozatal tárgyát ugyan nem képezhetik. (Nagy zaj a szélsőbalon.) Kérem, méltóztatassék legalább az indoklás meghallgatni. Ebben az esetben azonban eltelettem, hogy kivételesen oly határozatot hoz a Ház amelyhez egyhangúlag fog a Ház hozzájárulni. (Helyeslés a szélsőbalon.) Miután azonban Olay Lajos

képviselő ur azt indítványozta, hogy rögtön választassék egy parlamenti bizottság, ez pedig ninesen a mai ülés napirendjére kerülve: azt hiszem, hozzájárul a t. Ház azon elnöki javaslatához, hogy ez a holnapi napon történjék meg. Kíván-e még valaki a kérdéshez hozzászólni?

(Széll Kálmán rendszere.)

Fáy István: T. Ház! Az alapszabályokhoz kérek szót. Én mint ezen az oldalon ülő és meggyőződésem szerint függetlenségi párti képviselő, (Halljuk! Halljuk!) minden alkalommal, amikor annak a multban szükségét láttam, elismertem Széll Kálmánnak úgy egyéni, mint politikai nagyságát; meghajoltam az ő tiszteletes kormányzati rendszerre előt és megvallom, hogy egyike voltam e Házban azoknak, akik legmélyebb sajnálatuk érzetével vették tudomásul azt, hogy neki arról a helyről távoznia kellett. Mélyen sajnáltam azt azért, mert Széll Kálmán politikai rendszerében, az ő politikai kormányzatában kidomborodni láttam azt az irányt, amely megölelte az előbbeni korrup impertinens rendszernek. (Ugy van! a szélsőbalon.) Hosszantartó zajos ellentmondás jobbfelől. Felkiáltások a szélsőbalon: Igaza van!)

Báró Felitászok Artur: Rágalom, hazugság! (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Elnök: Azt hiszem, hogy Fáy képviselő ur ezt a legutóbbi kifejezését önmaga sajnálja legjobban. (Nagy zaj.) Csendet kérek.

Báró Felitászok Artur: Közönséges rágalom! (Folytonos nagy zaj minden oldalon.)

Elnök: Én azt hiszem, hogy Fáy képviselő ur önmaga is be fogja látni, hogy második kifejezése tulerős volt és a parlamenti modorral ellenkezik. (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem volt erős! Igaz volt! Folytonos nagy zaj és ellentmondás a jobboldalról.)

Fáy István: T. Ház! Nekem soha, még felhevülésem legmagasabb fokán sem célom az, hogy vétekek a parlamenti szabályok, a parlamenti illem ellen. Ezt semmi esetre sem akartam volna tenni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Pólnyál Géza: Csak az igazságot konstátálja.
Fáy István: De én engedelmét kérek, szűk szótarabban ahhoz a mult rendszerhez méltóbbat ennél a kifejezésnél e pilanatan nem tudam találni. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy zaj a jobboldalról.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak, méltóztatassék nyugodtan lenni. Én azt hiszem, hogy a képviselő urnak módot adtam arra, hogy helytelen kifejezését kiigazítsa. Tartozunk egymással szemben azon őszinteséggel, hogy egymást ilyen kifejezéssel ne sértjük. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Miután a képviselő ur nem volt szives figyelemzetetésnek eleget tenni, nekem kötelességem őt rendretusítani. (Helyeslés jobbfelől. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Fáy István: Amidő Széll Kálmán volt miniszterelnök lemondása után a jelenlegi miniszterelnök ur toglalta el a kormányelnöki székét, (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) azon kijelentést tette nem egyszer, de többször, hogy ő Széll Kálmán rendszerének mindenben föl tartója. (Felkiáltások a jobboldalon: Ez házszabály! Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Személyes kérdésben szól!)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem tessék az igazság.)

Fáy István: Én t. képviselőház, dacára, hogy annak a politikai választalnak... (Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Ez házszabály? Zaj a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Zárt ülést kérek! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem kell!)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek, képviselő urak. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nincs szükség a zárt ülésre!)

Fáy István: Dacára azon pártpolitikai választalnak, mely a t. miniszterelnök urt közt és köztem emelkedik, kijelentései és egyénisége iránt bizonyos tisztelettel viselkedtem, a megnyugvásnak egy bizonyos érzetet keltette tel bennem az, hogy az az ígére, hogy ő politikailag itt is tisztességes politikát fog követni! (Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Én nem házszabályokhoz való felszólalás!)

Elnök: Kérem a képviselő urat, méltóztatassék a házszabályokhoz szólni!

Holl Lajos: Az elnöki előterjesztéshez szől, meg kell indokolni az álláspontát. (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Fáy István: Ma elvitázhatalanul, letagadhatlanul azzal a ténnyel állunk szemben, hogy ez a rendszer Széll Kálmán politikájának nem folytatása, hanem annak meghamisítása. (Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Ez nem házszabály. Rendre!)

Elnök: Másodszor kérem a képviselő urat, méltóztatassék a házszabályokhoz való felszólalás keretén belül maradni. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Csendet kérek!

Fáy István: Mikor a magyar nemzet legmélyebben fekvő érdekei megvédése körül felvitt az ellenzék egy magas színvonalon tartott vitát, érkeben meggyőző, erőben gazdag polimát, akkor, mikor az egyéni politikai meggyőződésemek, a hazaszeretnek lángjától hevítve viszi az ember tudását, lelkiismeretét, mindenki a maga jó meggyőződéssel a harcba (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) mikor a kormány azt látja, hogy ezt a vitát másképp le nem szerelheti, akkor megkísérli az egyéni becsülete árán. (Nagy zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Ez nem házszabály! Rendre!)

Elnök (csenget): Csendet kérek, Lengyel képviselő urat kérem ne méltóztatassék hozzászólni a szónokhoz, harmadszor kérem Fáy képviselő urat, méltóztatassék a házszabályokhoz szólni, különben kénytelen leszek tőle a szót megvonni. (Élénk helyeslés jobbról. Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek, t. Ház!

Kecskeméthy Ferenc: Ki kell mondani az igazat!

Elnök: (Ismételtlen csemet) Csendet kérek! A házszabályokhoz méltóztatassék szólani.

Fáy István: Nagyon röviden, csak pár szóval. (Zaj és mozgás) Röviden akarom néhány szóval jelezni, hogy magamévá teszem Tóth János és Olay Lajos t. barátaim indítványát, hozzájárulok ahhoz abban a tekintetben, hogy parlamenti bizottság küldessék ki, hogy derítsék ki az, hogy ki itt a megvesztegető. (Helyeslés.) Ezt tudnunk jogunk van.

Babó Mihály: Ki kell annak tekerni a nyakát. (Nagy zaj.)

Bako József: Honnan jön a pénz?! Annak elő kell jönnie.

Elnök: (Ismételtlen csemet) Csendet kérek. Kénytelen vagyok a t. képviselő urat figyelmeztetni, hogy ebben a kérdésben a Ház már határozott. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Csendet kérek, lehetőleg így tárgyalni. (Folytonos zaj.) Kérem a t. képviselő urat, méltóztatassék nyugodtan lenni, különben kénytelen lennék az ülést felüggeszteni.

Fáy István: Az indítványhoz hozzájárulok és ez idő szerint azt mégis jogunk van tudni, hogy ki a megvesztegető, honnan van a pénz. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez a fő! Mozdás a jobboldalon: Házszabály!) Amint nem tűröm azt, hogy jellememben, becsületemben illetéktelenül érintessem bárki által, úgy nem akarok meggyanusítani senkit. (Általános helyeslés.) a miniszterelnök urat sem addig, míg nincs adt a kezemből, hogy a pénz az ő zsebéből, vagy az ő rendelkezésére jött. (Mozdás a jobboldalon.) De azt tudnunk kell, hogy ki rendelkezett ezzel a pénzzel.

Barabás Béla: Ausztriából csinálják. (Nagy zaj.)

Fáy István: Addig egy pillanatra... (Nagy zaj.)

Holló Lajos: Sürgősség kérdése, ehhez hozzá lehet szólni.

Fáy István: Amennyiben parlamenti bizottság megválasztása el van határozva nekem még az a tiszteletteljes indítványom van, hogy a t. Ház fűggeszse fel az ülést. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Hadd tárgyaljanak, míg a bizottság meg nem alakult.

Polonyi Géza: Kérünk öt percet.

Barabás Béla: Azalatt megbeszélhetjük.

Elnök: Méltóztatassék a t. képviselő urat nyugodtan lenni, azt majd én mondom meg. A t. képviselő ur előbb kijelentése szerint, úgy látszik, tévedés van a kérdésben s azért köteles vagyok felvilágosítani a dolgot. A Ház, miután a t. miniszterelnök ur hozzájárult, egyhangúlag elhatározta a parlamenti bizottság kiküldését. Erre vonatkozólag proponáltam a t. Háznak, hogy még az ülés folyamán tessek javaslatot a bizottság megválasztásának a tagok számát illetőleg. A választás kitűzték a holnapi ülésre. Ilyenkorán azt hiszem, hogy a kérdés további vitatásának szüksége nem mer forog. Most az ülést tíz percre felüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: Méltóztatassék helyeket elfoglalni. A folytatásos ülést megnyitom. Következik az indítvány- és interpellációk könyve felolvasása.

Szűcs Pál jegyző: Jeletem a t. Háznak, hogy az indítványkönyvben újabb bejegyzés nincs. (Halljuk! Halljuk!) Az interpellációk könyvében azonban három újabb bejegyzés van.

Nessi Pál: Hát a régi interpellációk?

Elnök: Természetes, hogy a régi interpellációk, amelyek a múlt ülésen nem tetettek meg, fennállanak most is. (Helyeslés.) Azt hiszem, hogy leghevesebb lesz, ha rögtön átérünk az interpellációkra. Mielőtt azonban ezt megtennők, a legközelebbi ülés napirendjére vonatkozólag vagyok bátor javaslatom, hogy a holnap délelőtti 10 órakor tartandó ülés első tárgya lenne a Háznak ímént hozott egyhangú határozata szerint azon parlamenti bizottság megválasztása abban az ügyben, amelyet Pap Zoltán képviselő ur bejelentett. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hanv tagu lesz?) Ha ehhez hozzájárulni méltóztatnák, (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) akkor határozatképpen kimondom hogy a holnapi ülés első tárgya a 15 tagból álló parlamenti bizottság megválasztása lesz. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Barta Ferenc: T. Ház! A napirendhez kívánok szólni!

Holló Lajos: Én már előbb kértem szót.

Elnök: A miniszterelnök ur kíván nyilatkozni. (Halljuk! jobbfelől.)

(A miniszterelnök indítványa.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Megfelelőleg annak, amit már első felszólalásom alkalmával voltam bátor emondani és azóta is többször hangoztatam, az országunk elsőrangú érdeke, miszerint a törvényrendkívüli állapotból kimentessék. (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem ez az első!)

Lengyel Zoltán: Még ez is? (Halljuk! Halljuk! Zaj a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Zárt ülést kérek!

Holló Lajos: Ez a két rendszer összefügg egymással! (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Barabás Béla: A becsület az első! Addig nem megyünk tovább! (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Zárt ülést kérek!

Hellebronth Géza: Még a kitört is fogja kérni! (Felkiáltások jobbfelől: Helyre, helyre!)

Elnök (csenget): Kérem a képviselő urakat, méltóztatassék csendben lenni és a miniszterelnök urat meghallgatni. (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem lehet! A becsület az első.) Kérem Lengyel képviselő urat, legyen szives csendben lenni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem lesz csend addig, míg becsületbeli ügyünket nem tisztáztuk.) Kérem a képviselő urakat, méltóztatassék csendben lenni. (Szünni nem akaró nagy zaj.) Méltóztatassék meghallgatni a miniszterelnök urat. (Hosszantartó nagy

zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Zárt ülést kérünk!) Minthogy csendet csinálni nem tudok, az ülést öt percre felüggesztem. (Nagy mozgás és zaj.) Kérem a képviselő urakat, méltóztatassék helyeket elfoglalni. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Nem tárgyalunk!)

Holló Lajos: Tessék felüggeszteni továbbra is az ülést! (Folytonos nagy zaj. Elnök csenget.)

Elnök: (Csenget) Kérem a képviselő urakat, méltóztatassék helyeket elfoglalni. Nem tárgyalunk. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem tárgyalunk!)

Lovász Márton: Előbb tisztázza magát, aztán tárgyalunk!

Barabás Béla: Itt nem beszél!

Holló Lajos: Fűggeszse fel az ülést továbbra is az elnök! (Hosszantartó nagy zaj.)

Lovász Márton: A vesztegetés gyanúja alól tisztázza magát előbb. (Folytonos tartó nagy zaj.)

Elnök: (Csenget) Kérek csendet, képviselő urak, a miniszterelnök urat illeti a szó. (Hosszantartó nagy zaj.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: T. képviselőház! (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon: Eláll! Eláll! Nem engedjük beszélni! Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem fogjuk engedni, hogy beszéljen! Folytonos tartó nagy zaj.)

Elnök: (Csenget) Kérem a képviselő urakat, méltóztatassék csendben lenni. (Elnök többször csenget. Nagy zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Tessék az ülést felüggeszteni. Nagy zaj. Zárt ülést kérünk. Fűggeszse fel az ülést! A házszabályokhoz kérünk szót. Elnök csenget. Felkiáltások a jobboldalon: Rendre! Halljuk! Halljuk!) Csendet kérek! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem lehet!)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: T. képviselőház! A következő indítványt nyújtom be. (Az indítványt írásban átadja a teremtisztosnak. Hosszantartó eljenzés és taps a jobboldalon. Orsiai zaj a jobboldalon. Számos képviselő a szélsőbalról az elnöki emelvényre sét. Taps a középső karzatán. Nagy mozgás a jobboldalon és felkiáltások: Ki kell üríteni a karzatot. Szünni nem akaró nagy zaj a Ház minden oldalán. A képviselők tömegesen az elnöki emelvényre tördülnek.)

Elnök: A rendet nem tudom helyreállítani, az ülést tehát 10 percre (Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások) Nem lehet felüggeszteni. Felkiáltások a baloldalon: Fel kell függeszteni nem tárgyalunk!) felüggesztem.

(Mentelmi esetek.)

Elnök: Méltóztatassék helyeket elfoglalni. Az ülést újra megnyitom. (Nagy zaj.) Csendet kérek t. Ház. Kötelességet teljesítek, mikor a karzatot az 1849-ik IV. t. cikk értelmében figyelmeztetem, hogy a Ház tanácskozásait semmiféle tüntetéssel ne zavarják, mert különben kénytelen leszek a törvény értelmében eljárni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mit csináltak?) Jeletem a t. Háznak két mentelmi esetet. Az egyik az elnöki tekintély megsértése, a másik pedig a Ház egyik jogzójének megsértése. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Elnök helyeslés a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Kik voltak?) Kérem a t. Házat, méltóztatassék abba belenyugodni, hogy a mentelmi bizottság rögtön összejönjön és határozon. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Kik ellen?) Most pedig jeletem t. Ház, hogy Olay Lajos és 20 képviselőtárs... (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Micsoda eset? Akarjuk tudni, hogy ki volt! Ezzel még nincs befizetve a kérdés! Nagy zaj. Elnök csenget.) Kérem a képviselő urakat, méltóztatassék csendben lenni. Itt a házszabályok akként intézkednek, hogy a bejelentett eset minden vita nélkül a mentelmi bizottsághoz utasítsassék. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán: Tudni akarjuk, hogy kik ellen jellemeit be!

Elnök: Kérem Lengyel képviselő urat, méltóztatassék csendben lenni.

Lengyel Zoltán: A házszabályokhoz kérek szót! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: A házszabályokhoz kérünk szót!)

Elnök: Csendet kérek! Addig, a míg az elnök beszél, a képviselő urnak nincs joga beszélni. (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Joga van tudni, mielőtt kimondják a határozatot, hogy ki ellen.)

Lengyel Zoltán: A házszabályokhoz kérek szót!

Elnök: Lengyel Zoltán képviselő urat rendre utasítom. T. Ház! Van szerencsem bejelenteni, hogy Olay Lajos és busz társa zárt ülést kértek, ennek következtében...

Lengyel Zoltán: Kérem szépen... (Nagy zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Halljuk az elnököt!)

Elnök: ... a zárt ülést ezennel elrendelem és felhívom a karzat közönségét, hogy a karzatról távozzék. Az ülést tíz percre felüggesztem.

A zárt ülés.

Gróf Apponyi Albert megnyitja a zárt ülést. Prejudiciális kérdést kell elintézni: elfoglalhat-e az elnöki szék. Felolvassa az illető házszabály-szakaszt. Ez az oka, hogy nem elnököl. Szívesen elfoglalja az elnöki székot, ha a zárt ülés beleegyeznek.

Polonyi Géza: Ugy fogja fel a dolgot, hogy zárt ülésben határozat nem hozható. De különös oka a zárt ülésnek az, hogy nem tudjuk mi történt. A lakok szerint a miniszterelnök bemutatkozó beszédére vonatkozólag indítványt akart beadni. Itt azonban más dologról is lesz szó. Kéri tehát Apponyit, hogy az elnöki székot foglalja el.

Apponyi Albert: Elfoglalja az elnöki székot, kéri, hogy a zárt ülést kérők közül valaki annak tárgyát torzszszoa elő.

Olay Lajos: Szomorú nap a mai. Erre egyik részen sem gondolt senki. Mikor a bán bemutatkozott (Felkiáltások: Mellyik bán?) megmondta, hogy helytelen volt ide eresztetni. Megmondta, hogy amely peroban elfoglalja a miniszterelnöki székot, vége a magyar parlamentarizmusnak. Ma nem tud szóhoz jutni, a becsületes emberek felháborodásától nem tud szóhoz jutni. — Hogy áll a dolog? Fel lett vetve, hogy Pap Zoltán Dienes Márton 6000 forinttal meg akarta vesztegetni. — Singer pedig a Magyarországot 20,000 forinttal. — Ha ez tény, akkor nincs kétség az iránt, hogy ezt csak a bán adhatta. (Nagy zaj.)

Apponyi Albert: Kéri, hogy tartózkodjék ilyen kijelentésektől.

Olay Lajos: Tisztelettel fogadja az elnöki figyelmeztetést, de nézetét nem változtatja meg. A zárt ülést azért kértük, hogy konstatáljuk az első erőszakosságot. Khuent nem engedte beszélni, mert ez a vád őt terheli, a vád alól nem szabadult. Mégsem bírt annyit tapintatni, hogy későbbre hagyta volna indítványát. Mi történt? Mikor látta, hogy az ellenzék jogos felháborodása miatt beszédét el nem mondhatja, sutyomban küldte fel indítványát. Örvend Apponyi elnökségének. Mert ha ő is feladná, akkor mi is az erőszakosság terére lépnénk. Folytassa az elnök, maradjon ott, mert ő nem fogja tűrni, hogy a magyar parlamentarizmust Khuen tönkretegye. Kéri, hogy gondolkozzanak a szabadelvűpárton, keressük együtt az igazságot. Ki kell deríteni az igazságot. Ki kell deríteni, vannak-e többen, akik pénzt fogadtak el?

Sajnosan látja, hogy Khuen alatt ez megtörténhetett. Arra kéri a képviselőket, hogy holnap érélyes parlamenti bizottságot küldjenek ki.

Apponyi elnök: A történetek egy részéről elnöktársra adhat felvilágosítást. Nem ismerheti el jogos bafafias felháborodásnak a szólásszabadság megsértését. Az erőszak szemben fogja őt találni, akár honnan jön.

Polonyi Géza: Meg akarja állapítani, mi történt.

Konstatálni kívánja, hogy az elnök elnök által nyitott házszabálysértés követett el. Mi az elnöki tekintély mindig respektáltunk. (Zaj.) A zárt ülésnek ez is egyik célja: az elnöki tekintély megóvása. Azután egyik célja a zárt ülésnek, hogy megállapítsuk, milyen kilátással foghatunk a nyílt üléshez. Mi történt? Egy képviselő lelet a Ház asztalára 10,000 koronát. Tehát megvesztegetés történt. Mit szől ehhez az igazságügyminiszter? A képviselő nem közhivatalnok ugyan, de a közmegbiztatást viselő egyén. Megeshetik Magyarországgal az a szégyen, hogy büntetőtörvényünk mellett büntetlenül meg lehet vesztegetni egy képviselőt. A Wilson-esetben a francia parlament azonnal felüggeszlette üléseit és kivételes törvényt alkotott a megtorlás végett. Nem szabad azt a vélelmet meggyökereztetni, hogy képviselő lehet megvesztegetni. Beszélhetnek akármit, de mikor egy képviselő azért akarunk megvesztegetni, hogy az obstrukciótól elálljon, akkor ez csak a kormányzatnak áll az érdekében. (Helyeslés balról.) Itt tehát az a gyanu, hogy a vesztegetés a kormányzat köréből indult ki. (Ugy van!) A házszabálysértés abban állott hogy amikor az elnök a mentelmi esetet bejelentette, Lengyel Zoltán a házszabályokhoz kért szót. Az elnök ennek dacára kimondta a határozatot. Az a házszabály is megvan sértve, hogy annak, aki a mentelmi jogot megsértette, joga van magát a Ház előtt menteni. (Ugy van! balfelől.) Mégis összeült az mentelmi bizottság csonkán és tanácskozik s előre hirdetik a folyosón, hogy példát statuálnak és Rátkayt kizárják! Azt is megkell állapítani, hogy mi történt? Az, hogy előterjesztettek egy törvénytelen indítványt, abban a parázsgangulatban, ami a vesztegetés folytán keletkezett. Nem volt-e ez a legnagyobb mértékben tapintatlan? Ilyenkor a miniszterelnök el lehetett készülő arra, hogy meg nem hallgatják. Lkkor felkötődött egy skatartát az elnöki emelvényre. Senki sem tudja, hogy mi volt benne. (Szívák Imre Nessihez megy és el akarja hívni. Nagy zaj. Felkiáltások: Nem megy el! Menjen a helyére!) Azt is mondják, hogy egy másodpéldányt is terjesztettek be. Pedig addig, amíg ez a vesztegetési kísérlet a legstürgebbben ki nem derítették, addig ebben a Házban senki beszélni nem fog. (Nagy zaj jobbfelől.) Azt is kijelenti, hogy eddig az ellenzék még nem határozta el a miniszterelnök személye elleni harcot, de a mai jeletolek után bizonyos, hogy Khuen-Héderváry a kormány vezetésére nem alkalmas. (Elnök helyeslés a baloldalon.) Kéri az elnököt, hogy az ülés rövid felüggesztése mellett az alelnök megadhassa a felvilágosítást. Nekünk kötelességünk ezt a felvilágosítást bevárni és ahhoz mérni a további teendőket.

Rátkay László személyes kérdésben szól. Nem szokta menteni magát. Ő nem tekinthette a miniszterelnöki indítványt házszabályszerűnek. Azzal az elhatározott szándékkal ment föl, hogy kezébe kerít az azt az iratot és megakadályozza, hogy az az elnök kezébe

kerüljön. Ebben az értelemben mindig védeni fogja a parlamenti szólásszabadságot. (Helyeslés, éljenzés balról.)

Apponyi elnök: Nem hagyhatja megjegyzés nélkül, hogy a képviselő ur a házszabályok őráll és végrehajtójául viseli magát. Az az irat, hogy mit tartalmazott és mit szándékozott vele az elnök tenni, azt megmondani Tallián elnök illetékes.

Vancsó Gyula: Polónyival polemizál. Amíg a vizsgálat meg nem ejtetett, nem lehet gyanúsítással lenni. Nem akar gyanúsítani, de agent provokatórként is vannak a világon. Miért nevezi Olay a miniszterelnököt még most is bűnösnek? Szomorú, hogy most már az öklökkel küzdünk egymással. Szomorú az is, amit ez a parlament kilenc hónapja csinál. Rágalmos és gyanúsításban csusszodik ki. (Ivánka Oszkár és Ugron Gábor között heves szóváltás fejlődik ki. Zajos felkiáltások balról: Ivánka hallgasson! Éljen Ugron!)

Holló Lajos: Ez a vesztegetési eset minden oldalon megdöbbenést keltett. Nekünk ezzel szemben, mint egy historiallag kipróbált veszedelmes eszközzel kell elbánni. Nem szabad elzárkózniunk attól, hogy Magyarország történetében sokszor a pénz játszott a nemzeti akarat letörésének eszközt. Ne sikolyonk tahát olyan könnyen el a dolog fölött...

Hook János: A vesztegetési osztrák intézmény!

Holló Lajos: Amikor ilyen törekvések élnek, amelyek az önk szívében is élnek, akkor látjuk, hogy inkább minden eszközt felhasználunk, mint-hogy a nemzet jogait kielégítsék. De ez csak az első lépés, a második az erőszak lesz. Miért nem merült föl ilyen gyanu az előző kormány alatt?

Látjuk, hogy egy más rendszer inauguráltuk. Amikor ettől a föltölt megszabadulni akarunk, akkor további tanácskozásnak, napirend-megállapításnak helye nincs. (Helyeslés.) Amikor a miniszterelnök itt nem juthatott szóhoz, akkor megtörtént az, ami eddig még soha, hogy írásbeli előterjesztést tett a Háznak. Láttuk mi már itt, hogy többi képviselőársainkkal együtt az éjjeli ülésen egy miniszterrel szemben a szólásszabadságot korlátoztuk, mégsem jutott eszébe akkor senkinek, írással pótolni a szóbeli előterjesztést. Akkor érthető az az eljárás, amelyet Rátkey képviselőársunk követett. (Élénk helyeslés.) A mai eseménynek forrása az a tapintatlan és jogosulatlan indítvány, amit a miniszterelnök tett. Napirendet megváltoztatni közönséges dolog, de itt arról volt szó, hogy egy kormány, amelyik még ratifikálva nincs, (Zajos helyeslés.) itt napirendet állapíthasson meg. Ezt a közjogi hiányt a miniszterelnök maga is annyira honorálta, hogy a főrendiházban a programját el sem mondta. Az új kormány megalakulását előbb tudomásul kell venni, mielőtt a további törvényhozási munkára térnénk át. (Ugy van! Ugy van!)

Ennek a baronak, nem mint Vancsó mondja, rágalom az eredménye, sőt oly kevés személyi éle egy ilyen baronak sobasem volt. Az eredmény ott van Pestmegye határozatában, ott van a debreceni szabadalvópárt határozatában, ott van Ivánka közbeszólásában. Az eredmény az, hogy bár ütközésekben és szenvedéllyel bír, de találkozni fognak a nagy nemzeti érdekek oltalmában. (Éljenzés.) Ne hiszjék, hogy az alkalmazott és fogantató volt eszközök nagyobb eredményt érjenek el, mint azok, amelyekkel fenyegetőztek. Ezekről önk is előbb-utóbb el fognak fordulni és visszatérnek ideáljához. (Zajos helyeslés.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Utal arra, hogy elodogja az indítványt, a parlamenti bizottság kiküldése iránt. Holló megjegyzésére kijelenti, hogy igenis megjelent a főrendiházban, csak bemutatón beszédét halasztotta el. (Felkiáltások: Hiszen ez az!) A benyújtott indítványt, miután, sajnos nem jutott szóhoz, írásba foglalta és az elnökségnek átnyújtotta felolvasás végett. Ha felolvasták volna, az a fölháborodás nem tört volna ki.

Bartha Ferenc: Az előfordult megvesztegetési kísérletre megjegyzé, hogy Kossuth és társai velük is, a megállapodás után elutaztak. Tilakozik az ellen, hogy ebből gyanúsítás keletkezett. Az a gyanu, hogy itt Kossuth ellen sakkhúzás készült. (Nagy zaj. Zajos helyeslés jobbról.) A legszelebb vizsgálatot követeli. Ha a vizsgálatot megéjtik, hiszi, hogy mindenki meg lesz nyugodva. (Zajos helyeslés jobbról. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Babó Mihály: A miniszterelnök indítványa bejelentve nem volt. Szabálytalan volt ez az indítvány. A miniszterelnök szakított a régi gyakorlattal, és éppen akkor, amikor az izgalom a tetőpontján állott. Miért nem mondotta el most a miniszterelnök mi volt az indítványban?

Elnök: Miután több szónok nincs feljegyzve, a zárt ülést fél 5 órakor bezárja.

A zárt ülés után.

Tallián Béla: (Csenget.) Csendet kérek. (Halljuk! Halljuk!) Nagyon sajnálom hogy nem vagyok abban a helyzetben, hogy hangosabban beszéljek.

Nessi Pál: Akkor tessék átadni az elnökséget.

Elnök: A zárt ülésben ön kérdés merült fel, amelyre nézve nekem, aki a nyílt ülésben elnökölttem nyilatkozni kötelességem. (Halljuk! Halljuk!) Az első az, hogy tévedés forgott fenn arra vonatkozólag, hogy általam a mentelmi bizottsághoz utasított kérdés a házszabályok 255-ik §-a alapján történt. Ez tévedés. Amelyet rektifikálnom kell, mert nem a házszabályok 255., hanem 188-ik §-a alapján történt az általam a mentelmi jog megsértésére vonatkozó bejelentés és itt miután a házszabályok nem kívánják azt, hogy az éppen megnevezettek, hanem tisztán csak a tény megjelölése szükséges, amelyek megvizsgálása végett a mentelmi bizottsághoz utasítottik ezt a félreértést kötelességem volt tisztázni. (Általános helyeslés.) A második kérdést Polónyi Géza képviselő ur vetette fel. T. i., hogy jutott az elnökséghez a miniszterelnöknek a napirendre vonatkozó indítványa, (Halljuk! Halljuk!) erre nézve nagyon egyszerűen és röviden fogok nyilatkozni. A miniszterelnök ur írásbeli indítványa ahhoz a szokás-hoz képest, amely eddig a Házban divott és ma is divik, a ház terembiztosának adatott át és ő hozta el hozzám. Én az indítványt átnyújtottam a szomszédságomban levő Szóts Pál jegyző urnak.

Ráth Endre: Ugy kapták ki a kezéből. (Zaj.)

Elnök: (Csenget.) Azt hiszem erre nézve előterjesztés tények alapul. Hogy azután mi történt később, arra nézve felvilágosítást nem adhatok mert az elnöki emelvény a képviselő urakkal lévén körülvéve, azt, hogy tényleg mi történt, nem tudom megmondani.

Barabás Béla: Azt sem tudja, hogy mi volt az indítványban. (Zaj.)

Elnök: Ezután történt, hogy a nagy zavarban fel akartam függeszteni az ülést, felállottam, akkor hozta hozzám a terembiztos a miniszterelnök második indítványát. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Az indítványt másodsorú is kezembe adta és én másodsorú is Szóts Pál jegyző ur kezébe adtam át. A harmadik kérdés hogy Lengyel Zoltán képviselő ur a házszabályokhoz kért szót és én neki az engedélyt nem adtam meg.

Olay Lajos: Ugy is volt!

Elnök: Ugy volt, de Olay képviselő ur kérényvt nyújtott át nekem és kérte a zárt ülés rögtön elrendelését. Én felvilágosítottam hogy amíg valaki beszélt ez nem áll módomban. Közvetlenül utána kívánságának eleget fogok tenni és a zárt ülést rögtön elrendelem. Miután feltagos az volt, hogy a zárt ülésre vonatkozó kérelemnek rögtön eleget kell tennem, ezen oknál fogva Lengyel Zoltán képviselő urnak, aki a házszabályokhoz kért szót, azt nem adtam meg. Nem malicia, sem rosszakarát nem vezetett engem.

Polónyi Géza: Az elnök ur egyenesen rémü hitvatkozva volt szíves előterjesztését megtenni. Csak az ellen volt észrevétel a zárt ülésben, hogy az elnök ur dacára annak, hogy az alapszabályokhoz való hozzáfözlásra jelentkezett egy képviselő, nem a házszabályokhoz engedett szót, hanem enunciaciót a mentelmi bizottsághoz való utasítást, mielőtt a házszabályhoz való hozzáfözlést meghallgatta volna. Ebben látja a házszabályokhoz való szözlés jogát megsértve.

Elnök: Lengyel képviselő ur a házszabályokhoz kíván szözlani. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Halljuk az elnököt!)

Lengyel Zoltán: A mai ülés folyamán többször fel akart szözlani a szabályokhoz. Azonban az elnök erre a módot nem adta meg. Belenyugodott volna a dolognak olyatén emtérésébe, hogy az ülés végén tétessek meg a tulajdonképpeni indítvány, bár ez sem egyezik a házszabályokkal. A második az, hogy fel akart szözlani az indítványhoz. T. i. két kiegészítést akart indítványozni, hogy annak a parlamenti bizottságnak záros határidőt tűzzenek ki. Azután kiegészítést akart indítványozni, azt hogy ha már egyáltalában vesztegetésekről történt bejelentésről van szó, akkor ezt a vizsgálatot a Pap Zoltán esetnél kell kezdeni, hanem a Tomascis esetnél. (Zaj a jobboldalon, és felkiáltások: Ez nem házszabály! Tomascis ugyanis még mint képviselő bejelentette, hogy a horvát igazgatás céljaira Magyarországon keresztül jönnék és mennek pénzek. (Felkiáltások a jobboldalon: Ez nem házszabály! Elnök csenget.)

Véski József: A kiküldendő parlamenti bizottság jökökérőrl van szó.

Lengyel Zoltán: A harmadik indítvány az lett volna, hogy a képviselőház függeszesse fel üléseit mindaddig, míg ezzel a dologgal nem végeznek. (Helyeslés a szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.) Ami már az előbb említett konkrét eseteket illeti felakart szözlani a zárt ülés elrendelése előtt. Az elnök is beismerte, hogy akkori eljárása nem felelt meg a házszabályoknak. Szözl ezután a házszabályok 255. §-át olvassa föl s igazolja, hogy az elnök nem járt el a házszabályok szerint.

Ezután a mentelmi bizottság összehívásáról beszélt. Az elnök azt enunciació, hogy két mentelmi esetről nyert értesülést. (Mozgás és zaj jobboldól. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) T. ház, lármában nem beszélhetek.

Fülp Béla: A miniszterelnököt sem engedték szóhoz jutni!

Lengyel Zoltán: Ő sem beszélhetett lármában! (Derűltség a szélsőbaloldalon. Zaj. Elnök csenget. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Add be írásban: Zaj jobboldól.) Fel kellett volna szözlania az elnöki enunciació után is, mert annak nemcsak helye és ideje, hanem tartalma is teljesen házszabályellenes volt. A bizottság a házszabályok értelmében saját hatáskörében jár el, amennyiben azonban a ház a bizottság kezét eljárásában megkötöni akarja, erre vonatkozólag akár az elnökség részéről, akár a képviselők valamelyike részéről indítványok kell történnie. Ezen indítvány megtörténte esetén határozathozatal tárgya kell hogy képezze és csak amennyiben a ház a maga

határozatával külön utasítást adott annak a bizottságnak, abban az esetben lehet azt elnökieleg enunciació. Az igen t. elnök ur tehát a bejelentés mellett egy határozatot is enunciaciót, amelyre vonatkozólag a Házat meg nem kérdezte, amely határozatra vonatkozólag a felszözlalást meg nem engedte. Ennél sokkal házszabályellenesebb azonban az, hogy a mentelmi bizottság a nélkül, hogy meghívót bocsátott volna ki (Zaj. Elnök csenget.), a nélkül, hogy tagjait értesítette volna, momentán összeült, úgy hogy hamarosan összehívhatott nem tudom elnökkel-e vagy a nélkül és rögtön ítélőbíróssá alakult át. (Mozgás, zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon. Egészen horvát mlntára! Elnök csenget.)

Lovász Márton: Itt van a statárium is! (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Lengyel Zoltán: Nemcsak hogy összeült a bizottság rögtönítélő formában, hanem úgy tudom, hogy talán elnöke sem volt és ennek dacára is a bizottság tagjai közül egy páran még arra is vállalkoztak, hogy az ülést végre is hajták már előre, sőt segédkeztek is, amennyiben a tanukat is fülön fogták, hogy elviszik a rögtönítélő bíróság ülésére. (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Mozgás jobboldól.) **Rátkey László, Ráth Endre, Fáy István, Molnár Jenő és Olay Lajos** itt megfogták és azt mondták nekik, hogy negyedóra alatt gyertek azonnal a háznyagi hivatalba, ott valjaitok rögtön és azonnal. (Derűltség a szélsőbaloldalon. Mozgás jobboldól.) Ilyen végrehajtóközveket el nem ismer-e Házban. Amint nem ismeri el törvényességét annak a bizottsági ülésnek, az elnöki enunciaciónak, a határozatnak s a bizottsági tag urakkal azt a kompetenciáját, hogy idejőjjenek az ülésterembe és itt a maguk hatalmába fogva az embereket el akarják vinni, hogy tanuk legyenek. (Folytonos nagy zaj. Elnök csenget.) Kérdezi a Házat. (Felkiáltások a jobboldalon: Minket ne kérdezzen!) hogyha ez az enunciació végleges volt és megtörtént anélkül hogy indítványt meghallgattatott volna, házszabályszerü dolog volt-e, — amikor pedig azt akartam indítványozni, hogy záros határidőt tűzzön ki a ház — és hogy lehet-e a házszabályok értelmében ezen házszabályellenes eljárás után alkalom arra, hogy ezt az indítványt megtehessem. (Mozgás, zaj és felkiáltások a jobboldalon: Ő beszél házszabályokról.)

Elnök: Kérem a t. képviselő urakat méltóztatásnak a szónokot esendben meghallgani. (Zaj a jobboldalon. Egyes képviselők begöngyölt paplapokkal csapkodják a padokat.)

Gál Sándor: Nem kell függeszteni! (Zaj.)

Stamatyi Mór: Az ímént megbotránkoztak az urak! (Zaj. Elnök csenget.)

Barabás Béla: A majom is így szokott! (Zaj és mozgás.)

Elnök: Kérek esendet! (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon.) Kérek esendet a ház mindkét oldalán. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Csak a jobboldalon zajonganak!)

Lengyel Zoltán: Bocsánatot kérek, de az összefüggés miatt ismét kénytelen vagyok felolvasni a szakaszt előlr, mert a képviselő urak megzavartak. (Derűltség a szélsőbaloldalon. Zaj jobboldól.) Ki akarták vezényelni az ülésből a képviselőket a mentelmi bizottságba.

Babó Mihály: Innen nem lehet kivezényelni senkit sem. (Mozgás.)

Polónyi Géza: Ez mentelmi eset.

Barabás Béla: Ez a mentelmi jog megsértése?! **Lengyel Zoltán:** Miután végigorsolva a házszabályterésnek egész sorát és a mentelmi bizottságunk példátan eljárását, hogy kivégezni próbálnak olyan embereket, akikről azt sem tudták, kik azok, kik a bűnösök, miben vétkeztek és miben élendők el. Kijelenti, hogy mentelmi esetet is lát ezekben (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon) s kéri az elnököt találja meg a módot annak, hogy a jogfolytonosság ilyenén megszakításával, miképpen juthat el a ház ezen ügyekben a jogos és törvényes alapra. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Semmi sem veszedelmesebb az alkotmányra, a nemzet életére és annak jövőjére mint az erőszak és a korrupció (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj. Elnök csenget.) Ne csodálkozzanak tehát azon hogy az ellenék az alkalommal a végletelegi kész és dologok tisztázása végett elmenni és ha a házszabályok értelmében fenntartása végett a leg-erősebb harcot veszi fel.

Elnök (csenget): Mikor az ülést újból megnyitottam, kifejtettem, hogy az elnökség részéről semmiféle tendencia abban az irányban nem forgott fenn, hogy Lengyel Zoltán képviselő urnak a házszabályokhoz való szözlésjogát meg nem adtam. Alapítan az a második vád is, hogy az elnökség a jogok kijátszását és a szólásszabadság korlátozását célozza bárkivel szemben.

(Személyes kérdések.)

Baró Fellitzsch Artur: Mikor a miniszterelnök indítványa feladatot az elnöki emelvényre és kísérlet történt annak Szóts Pál jegyző uról való elvételére, Szóts az irományt az elnöki emelvényről leföle nyújtotta, miniegy megmentendő azt. (Halljuk! Halljuk!) Az előadói emelvényre vezet lépcsőre futottam, hogy az irást elvegyem. Mikor az irás kezében volt, akkor Fáy Istvánnal kerültem szembe a kezemet feltartoztam s akkor valaki hátúrlól kezemet lehuza, kezem érintette Fáy István arcát, aki azt bírte, hogy én talán készakarva tettem ezt. Amint láttam hogy léreértés lehet a dologból, kijelenttem, hogy ez nem volt szándékoság.

Fáy István: Igazolja, hogy így volt. De úgy mond, úgy látom, hogy — talán eljárásmat is menteni óhajtván nem adta elő minden részletében a dologt, oly hiségleg, mint ahogy volt, még pedig az irantam való kiméletből tette ezt. Mert én is az első felhívésén azon pillanatban, amidőn Fellitzsch Artur t. barátom keze arcomat érintette azt hittem, hogy az érintkezés szándékos volt. E leletli pillanattal felháborodásom.

ban kezemet feleltem és Feilitzsch barátom felé ütöttem. Nagyon örülök annak, különösen utólagosan nagyon örülök, mert ezen ütésem céljával töltöttem meg értelmem. De nem akarom azt mégsem elhallgatni, mert annak elhallgatásával eljárásom talán széppé lett volna.

En igen örülök annak, hogy így folyt le a köztitknek felmerült incidens és köszönettel tartozom Feilitzsch Artur barátomnak, hogy ezt az esetet utólagosan kimagyarázta. És én is kiénehetem, hogy sajáman, ha másként történt volna és így nincs okom semmiféle simitásra. (Helyeslés.)

Elnök: Szivák Imre, a mentelmi bizottság elnöke, kíván szólni.

Szivák Imre, a mentelmi bizottság helyettes elnöke: A mentelmi bizottság eljárását iparkodik igazolni. Azt hiszi, hogy a bizottság helyesen halározott.

Polányi Géza: Csonka volt a bizottság! (Zaj a jobboldalon.)

Babó Mihály: Meg volt-e hívva minden tag? (Folytonos zaj a jobboldalon.)

Kubinyi Géza: Mindenkinek kötelessége jelen lenni a Ház ülésén aki pedig jelen volt, azt meghívták.

Barabás Béla: Házaszályellenesen csinálták.

Szivák Imre: A 189. § világosan rendelkezik, hogy ha a tagok egy harmadrésze jelen van, a bizottság már határozhat. (Felkiáltások balról: De előbb meg kell őket hívni.)

Polányi Géza: Ki jogosult az összehívásra?

Kubinyi Géza: A Ház határozott. A Ház utasította a tagokat a megjelenésre.

Szivák Imre: Egyszerűen végrehajtottuk a Ház határozatát. (Zajos ellenmondások balról.) Eljárásunk a 189. §-ra van alapítva. A Ház határozata úgy szól, hogy rögtön határozunk.

Barabás Béla: Ez nem igaz!

Polányi Géza: Nem!

Barabás Béla: Ezt nem fogadta el a Ház. Az elnök önkénykedett.

Polányi Géza: Hitelesítve van-e a jegyzőkönyv? Ki hitelesítette? (Zaj a baloldalon.)

Kubinyi Géza: Nem kell hitelesíteni

Polányi Géza: Erősnek és törvénytelenség!

Beöthy Ákos: Többesít szarnokságot nem tűnünk! (Eljenzés a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Vegyék elő a paragrafusokat és nem bíraskodjanak, ha nem értenek hozzá. Csak szandárokban szegődtek oda. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: Ennél csufosabb szerepet még nem játszottak!

Szivák Imre: A bizottság megkezdte működését. Egyszerűen vizsgálta a dolog történetét hogy meggyőződjék arról, kik lesznek az u. n. érdekelt képviselők, akik magában a mentelmi sérelmi eset létrehozásában részesek voltak. Meghallgattuk azokat, akik az eset szemantái voltak. Egvebát a bizottság nem tett. (Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.) A bizottság meghallgatta először a Ház igen t. elnökét. Meghallgatta azokat a képviselőket akik tudomása szerint az eset szemantái voltak. Azokat a képviselőket pedig, kiknek eljárásáról szó lesz a 189. §-nak megfelelőleg egy holnapra kitűzött határidőre, 9 órára meghívjuk. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Ez törvénytelen.)

Csávolszky Lajos: Nincsen házhatározat!

Polányi Géza: Semmi joguk sincsen hozzá.

(Megtint személyes kérdés.)

Pozsgay Miklós: Személyes kérdésben kér szót. Meghívót kapott a mentelmi bizottságtól, de ezen meghívón nincs megjelölve, hogy tanu, vagy vádlott-e. (Mozgás, zaj a szélsőbaloldalon.) Reméli, hogy a Ház meg fogja engedni, hogy igazolja azt a tényét, hogy az elnöki emelvényre felment. (Mozgás a jobboldalon.) Annak a benyomásnak hatása alatt állott, hogy az elnök egy törvénytelen, jogtalan állásponton akar helyezkedni, mert úgy látta azt, hogy a Ház egyik jegyzője, Szóts Pál lenyújtott egy ívet s melyet elvettek s átvittek a miniszterelnökhöz. (Felkiáltások jobboldal: Nem igaz! Igaz! Ugy van!) a szélsőbaloldalon. Elnök csemet.) A miniszterelnök ekkor nyomban beadta az indítványát. (Zaj os ellenmondások jobboldal.) Ez indítvány beadása azt a hatást keltette, hogy a Ház elnöke összehívászik a miniszterelnökkel, hogy itt törvénytelen dolgot kövessenek el együtt. (Mozgás és felkiáltások jobboldal: Hohó! Rendre! Rendre!)

Barabás Béla: Ugy is van! (Ugy van! Ugy van!) a szélsőbaloldalon. Nagy zaj.)

Elnök: Magyarország miniszterelnöke semmi olyan dolgot nem követett el itt a parlamentben, sem pedig a Ház elnökségének egyik tagja sem követett el olyat, amire a képviselő ur azt a kifejezést használhatná, hogy „összejárásnak”. (Zajos helyeslés jobboldal és a szélsőbalon. Várady képviselő urat aki állandóan közbeszólt, rendreutasítom. (Helyeslés jobboldal.)

Pozsgay Miklós: Kérdezi Szóts Pált, hogy igaz-e, hogy lenyújtott egy ívet?

Babó Mihály: Ez új dolog! (Ugy van a szélsőbaloldalon. Zaj.) Ezt tisztázni kell.

Pozsgay Miklós: Azért nem fel, hogy megkérdezzék az elnöktől, hogy adjon nekem felvilágosítást arról, hogy az es ívet miért lett felküldve.

Babó Mihály: Az is volt rá írva?

Szóts Pál: A elnököt a terebiztos által felhozott miniszterelnöki indítványt, miután az elnök ur azt nekem átnyújtotta, átvittem. Abban a pillanatban rohant fel Molnár Jenő és a jegyzői szék elé azzal a kérdéssel állt, hogy miféle papír az? Önkénytelenül oldal nyújtotta a papírt az emelvényről. Molnár Jenő lement és azután jött Rátkay László, miután az indítványt három három darabra tépték az előadói széken. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Csávolszky Lajos, Fáy István és Feilitzsch Artur (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon:) jött a másik indítvánnyal azt is elvettem, de kénytelen voltam hamar zsebre dugni.

(Dertlenség a bal- és szélsőbaloldalon. Mozgás a jobboldalon. Elnök csemet.) Hallotta, mikor Pozsgay fölrohanna az emelvényre azt mondta: Huzzuk ki az elnöktől a székből! (Nagy zaj a jobboldalon. Félkiáltások: Ohó! Nagyon szép!) Erre az elnök, akit védelmeztek, így szólt: A magyar képviselőház elnöki székből ülök. Ha a szék tekintélye nem véd, senki se védjen! (Elnök helyeslése jobboldal.)

Pozsgay Miklós: Személyes kérdésben szól. Ismétli a kérdést, melyet Szóts Pál intézett. Igaz-e, hogy ő az esete megelőzőleg a miniszterelnökhöz egy ívet küldött. Igazolja a maga eljárását s kijelenti, hogy igenis azt az elnöktől, aki törvénytelenséget akar elkövetni, kibuzza az elnöki székből. (Nagy zaj. Elnök csemet.)

Elnök kijelenti, hogy ő megtette azt a kijelentést, hogy aki az elnöktől megüti, az nem éli azt tul. Nem a maga személye védelmére, de az elnöki tekintély megóvására mondta ezt. (Helyeslés)

(Még egy vesztegetés.)

Nessi Pál: Szorosan véve személyére tartozó bejelentést kíván a Háznak tenni. (Halljuk! Halljuk!) A mai elkeseredett hangulatot kétségteüli az okozta, hogy Pap Zoltán képviselőtársunk egy bejelentést tett amely szerint tegnap Dienes Márton nála megjelent és abból a célból, hogy politikai magatartását befolyásolja, pénzt adott neki.

Kötelességem, mert e perben jutott tudomásomra, nekem is hasonló bejelentést tenni. (Halljuk! Halljuk!) mert ebből látjuk meg azt, hogy ezt rendszerem akarják tenni, (Halljuk! Halljuk!) Mielőtt ezt elmondanám, figyelemzetem a t. képviselőházat egy horvátországi esetre, Crnkovic Miklós esetére, amelyből, aki ismeri, tudni fogja, hogy az a tisztelt ur, aki a miniszteri székből üi, milyen eszközzel képes dolgozni. (Mozgás és zaj jobboldal.)

T. képviselőház! A Független Magyarország részvénység igazgatóságai tagja voltam. Mikor a politikai napilap dolgai nem jól állottak, képviselőtársaim között részvénygyűzést kértek. Én a részvénygyűzés nem volt határidőhöz köve, a társaság azonban ezen jegyzések alapján követelést már escomptáltatta. Én akkor képviselőtársaim iránti bizalomtól, amikor az eszkompör követelte a társaságtól a követelést. Jótállást vállaltam 700 forint, 1400 korona erejéig. Az eszkompör azonban nem 1400 koronát, hanem 2200 koronát követelt, én tehát azt nem fizettem ki, hanem perre hagytam kerülni a dolgot. Most értesültem ebben a perben arról, hogy tegnap ugyanez a Dienes Márton, aki Pap Zoltán képviselőtársammal járt és neki pénzt adott, elment oda és azt a követelést, amelyhez neki semmi köze nem volt, ő, akinek pénze nincsen, készpénzzel kifizette. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halatlan!) kamatosztól és költségestől. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez a rendszer!)

T. képviselőház, én a követelés egy részét jogosnak é nem ismertem, ezért folyik a per; Dienes dacára annak, hogy a követelés részben kétségbevonatott, azt egészen kifizette kamatosztól és költségestől abból a célból, hogy engedmény útján magára ruháztassa, hogy ezt eleum már most ő érvényesíthesse. Én ráam a dolog személyemet illetőleg kevéssé tartozik; a bíróság ítéletet fog mondani, ha elmarasztalnak, ki fogom fizetni. Engem tehát ezzel preszionálni nem lehet, mégis jele ez annak, hogy milyen rendszert akarnak követni, hogy elmennek melkutatják, kinek van peresített tartozása. (Felkiáltások a jobboldalon: Kicsoda? Folytonos nagy zaj. Elnök csemet.) T. képviselőház! Dienes Mártonnak. sem vagyona, sem pénze sem semmije nincs. Kétségtelen, hogy Dienes Márton mindezt nem a maga pénzéből csinálja, hanem kell, hogy valaki a háta megét álljon, aki pénzzel tartja. (Zaj.) Én tehát midőn teiszóaltam, tettem ezt azért, hogy bejelentsem ezt az újabb esetet és kérem a t. Házat, hogy amint parlamenti bizottság küldetett ki Pap Zoltán képviselő ur esetében, tessék ezt az esetet is oda átnenni, hogy kiderítsük, hogy ez a pénz honnan jön, mert egyaránt mindenkit érdekel az, hogy ebben az országban pénzzel politikai célokra dolgozni nem szabad és nem lehet. (É nek helyeslés a szélsőbaloldalon.) Én elhoztam Crnkovic Miklós esetét. Azt mondják némely képviselő társaim, hogy nem ismerik. Crnkovic Miklós a horvát nemzetipart elnöke volt, egyike azon keveseknek... aki nemcsak igaz horvát, hanem igaz magyar is volt.

Baró Kaas Ivor: Ez ugy van!

Nessi Pál:... egyike azon keveseknek, aki a magyar hazához ragaszkodott, azt szerette, aki Horvátországban az uniónak propagandát csinált és előmozdította. És a t. miniszterelnök ur mikor horvát bánt volt, vele szemben mit tett? Midőn nem tudta erőltetnie tönkre tenni anyagilag tette tönkre. (Zaj a jobboldalon.) Ezt Horvátországban minden ember tudja. (Zaj a jobboldalon.) Miért, hogy eddig ilyen esetek nem voltak Magyarországon? Miért csak most, amidőn a horvát bánt a miniszterelnöki székből mert üni? (Mozgás a jobboldalon.) Én nem gyanusítok senkit, de én tudni akarom hogy a pénz honnan jött Dienes Mártonhoz? (Felkiáltások a jobboldalon: Mi is akarjuk tudni.) Azért arra kérem a t. Házat, határozza el egyhangulag, hogy ez az eset is tésésék át a kiküldött parlamenti bizottsághoz ennek megvizsgálása végett, hogy a pénz honnan jött. Ezeket akarom elmondani. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Amint a Ház Pap Zoltán képviselő ur esetét parlamenti bizottsághoz utasította, ugy ezen hasonló eset szintén ugyanazon bizottsághoz fog utasítani.

Ráth Endre: Ezután személyes kérdésben kér szót. A mentelmi bizottság eljárásában ő is mentelmi jogának megsértését látja. Ezután bírálja a mentelmi bizottság eljárását.

Szatmári Mór: Kifogásokat tett a mentelmi bizottságban s kijelentette, hogy a tárgyalásban nem

vesz részt. Az elnöknek nincs joga ahhoz, hogy a bizottságot rögtönös ülésre hívja össze. Az ilyen brevi manu összehívása a bizottságnak veszedelmes precedens. Polemizál Szivák Imrével.

Lengyel Zoltán: A házaszályokhoz szól. Azt kérdezi, hogy a miniszterelnök indítványát tartalmazó második irat hogy került az elnökhöz? Házaszály-sértés történt, mikor az indítványt írásban nyújtotta Bizonys, hogy az a második indítvány nem került a házaszályok értelmében az elnök kezébe; nem lett felolvasva; arról a Háznak tudomása nincs, de ha lenne is, azt mint olyan indítványt, amelyet tárgyalnunk kellene, egyáltalában nem tekinthetjük, nem is fogjuk annak tekinteni, ha a miniszterelnök ur valamely indítvánnyal akar; méltóztassék az a kellő formák megtartásával megtenni s ha nem tud a miniszterelnök ur indítványt tenni, akkor az elnökségnek jogában van intézkedni.

Elnök: Jeleni, hogy 20 jelenlevő képviselő a zárt ülést elrendelését kérte. Ennek következtében a zárt ülést a házaszályok értelmében elrendeli.

A második zárt ülés.

A zárt ülés elején fűlszóal

Lengyel Zoltán és figyelemzetti az elnöktől, hogy a karzatról a közönséget nem a folyosóra szorították ki, hanem elővittették az épületből. Ebben ő a nyilvánosság megsértését látja s orvoslást kér.

Csávolszky Béla háznagy: Kijelenti, hogy ő semmiféle intézkedést nem tett s intenciója az, hogy a közönség az épületben maradhasson s a künn állók beboacsátassanak.

Baró Kaas Ivor: Harmino évvel ezelőtt volt tanuja első ízben annak, hogy ilyen hosszúra nyult az ülés, mikor Lónyay Menyhért Csávolszky halatlan inultussal illette. Azóta többszörösen volt eset rá, így a véderővita alkalmával: Fejérváry ellen és mikor Lőránzky Nándor állt szemben a honvédelmi miniszterrel. Kérdezi, volt-e már eset arra, hogy az ilyen éjszakába nyuló ülések lett volna eredménye? Soha! Ahol a kapacitáció ki van zárva s mindegyik fél a maga erejére bivalkozva küzd, ott a békés megoldás lehetetlen. Ma is borzasztó ülést rendezünk, melynek hullámai az est újsgok révén a fővárosba, holnap pedig az ország minden rétegébe be fognak hatolni.

És mi ennek az oka? Van egy mélyebben fekvő oka: ez a nemzeti követelményekért való aggodás és van egy aktuálisabb oka: a mai szenáció az ő halatlan voltakban. Három eset van a Ház előtt. Mindhárom politikai jellegű. Mindháromban vesztegetési cél van. Egy napon történeket és erősen érintik a parlament becsületét. Ha ilyenkor fellobbanak a szenvedélyek, ez érthető. De semmi okja a végtelen ülések, mert egymást megérteni ugy sem fogjuk. Cél-szerűnek tartja tehát, hogy az ülést felüggesztessék és holnap térnének rá a kérdések megvitatására.

Gróf Andrássy Tivadar: Nagyon helyes, de milyen napirenddel?

Vésszi József: Nem veszít vele a kormány, ha a régi napirend marad. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Visontai Soma: Konstatálja, hogy hiányos törvényvel és házaszályokkal állunk szemben. A kiküldendő parlamenti bizottságnak semmi hatalma nincsen. Nem idézhet maga elő kötelezőleg senkit, eskütelre nem szoríthat, sőt ki sem vehet esküt. A parlamenti bizottság tehát teljesen céltalan dolog. Két eljárás volna célravezető. Az egyik az, hogy Pap Zoltán jelentse be esetét mint összeférhetlenségét, az összeférhetlenségi bizottság már eljárhat, mert brachialis hatalommal van felruházva. Ez azonban komplikáltabb. A másik eljárás az egyszerűbb, Dienes Márton kijelentette, hogy az ország legfőbb hatalmának gyakorlójától hozza. Tegye meg a miniszterelnök a főjelentést a bíróság előtt becsületés és rágalmazás miatt. Oly tény állítottott róla, amely büntetődel cselekmény elkövetésével azonos. Az 1848: XXX. törvényeikk szerint a miniszter vád alá helyezhető, ha az alkotmány biztosítékai ellen jár el. Már pedig a parlamenti ellenőrzés a legfőbb alkotmánybiztosítók. Az a miniszter, aki a képviselőket megvesztegeti, sérti az alkotmánybiztosítókat. Ezt állította Dienes a miniszterelnökről, ezért tegyen főjelentést ellene a rendes bíróságnál, melynek idézési, kihallgatási és esküvételi hatalma van. A kérdést csak így lehet tisztázni. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Várady Károly: Négy irányban látja a házaszályokat megsértve. Először avval, hogy a miniszterelnök írásban adta be indítványát, holott előszóal kellett volna megtenni. Megsértette a házaszályokat másodsor avval is, hogy az írásbeli indítvány szétlépése után másodsor is írásban tétetett meg az indítvány. Harmadik sérelem, hogy az elnök a mentelmi esetet helytelenül jelentette be. Bejelentette, de nem jelölte meg azokat, akik a mentelmi jogot megsértették. A zaj dacára jegyzőkönyvet fogalmaztatott, hitelesítette s kimondta, hogy a mentelmi bizottság azonban összehívassék, holott volt még szóásra jelentkező.

Hook János: Az általános helyzetre kíván ki-

terjeszkedni, amit pártionkivüli állásánál fogva még könnyebben tehet.

Demahdy Elemér: Hiszen néppárti!

Hock János: A képviselő ur ujonc itt és ezért nem tudja, hogy néppárti velleitáim sohasem voltak.

Bakonyi Samu: Egy ujonc már van. (Derültség.)

Hock János: A nemzeti állam eszméje csak úgy emelkedhetik, ha az erkölcsi alapra helyezkedik. A néppárt a közélet erkölcsi megtisztítását hirdeti. Hite az, hogy a benső hitéletet külső formákkal megerősíteni nem lehet. Az ilyen külső formák után induló hitélet csak felekezeti gyűléséig vezet. (Taps.) A magyar hitéletnek sohasem volna szabad úgy széttárgolódnia, hogy egyiknek kezében a heidelbergi káté, a másikéban a trienti zsinat, hanem mindegyiknek kezében az alkotmány joga legyen. (Taps a szélsőbalon.) Kilépett a szabadalvupártból, de nem lépett ki azokból az eszmékből, melyeket lelkében táplált. A volt nemzetipárt vezető eszméje az volt, hogy faji egyenlőségünket visszük bele állami intézményeinkbe. Mikor kilépett, megmondta, hogy össze kell törni a pártkereteket, melyek hazugságokat tartalmaznak s a nemzet regenerációjához kell fogni. A ma fölerült tünetek folyamánai egy mélyen lappangó erkölcsi láznak. A magyar nyelv érvényesítésére irányuló mozgalmat ma már nem lehet megállítani. Közös megegyezéssel helyes mederbe kell terelni. Ki áll útjában a nemzet jogos követeléseinek? A kormányelnök zsírálja Apponyi követeléseit és beilleszti a nemzeti nyelvet a kormány programjába. A nagy baj az, hogy a miniszterelnöknek nincs közjogi kvalifikációja s nem ismeri viszonyainkat. Ahelyett, hogy békét csinált volna, imo rendet akar csinálni. A nehéz viszonyoknak meg kell oldódnia. Az erőszak nem oldhatja meg a helyzetet. Itt csak a nemzet lehet győztes. (Taps.) A nemzetnek nem lehet az a rendeltetése, hogy négyszáz évet át birkózzék a dinasztiaival nemzeti eszmények rt. (Zajos éljenzés és taps.) A mai eszetre nézve azt mondja, ne öntsünk olajat a tüzre, ne emeljük a szenvedélyt a paroxizmusra. Az ellenzék nem fog leszerelni addig, amíg pozitív ígéretet nem kap. Nincs tehát értelme annak, hogy az indennitást napirendre tűzzük. (Taps a szélsőbalon.) A szónokot számosan üdvözlék.)

Az elnök ezután tíz perc szünetet rendelt el.

Az éjjeli zárt ülés.

Elnök: Ujból megnyitja a zárt ülést.

Az első szónok most *Udvary* Ferenc néppárti, aki visszautasítja Hock János vádjait. A néppárt nem felekezeti, hanem nemzeti párt.

Vászonyi Vilmos: Szolidaritásnak érzi magát azoknak, akik nyolc hónapon át harcoltak. Emlékeztet a Fejérváry idején lefolyt éjjeli ülésre. Akkor a nemzeti párt...

Sztréer Alfréd: Visszavonást akarnak keltetni?

Uray Imre: A vén Hugenotta. (Derültség.)

Vászonyi Vilmos: Akkor a harc személyes jellegű volt. Szólok nem akar visszavonást keltetni a szabadalvupártban, amely sohasem volt egységesebb, mint ma, mikor a miniszterelnök betértesztette indítványát, melylyel átlutakon akarta a klotürt becsapni s a parlament levelezőtagjaként mutatkozott be. (Derültség.)

(A miniszterelnök a terembe lép. Viharos zivóridások bálról.)

Vászonyi Vilmos: A mai események fényes elégtételt szolgáltatnak gróf Tisza Istvánnak.

Kass Ivor beszél azokról a nemzeti küzdelmekről, miket a nemzet folytatott az alkotmány elnyomására irányuló törekvések ellen. A nemzeti erő nem pusztult el. Most is megvan. És most is érvényesülni fog. Pártalakulásainkban hiányzott az igazság. A nemzet azonban be fogja látni, mely ut az, amely a szerencsétlenség utvesztőjéből kivezet. Mások is voltak válságos állapotok; s akkor is pártkülönbség nélkül körültekintően össze fűrték és kivették az országot a válságból. Most is így kellene eljárni. Ha Khuen ráadta volna zsinóját Apponyi kivánságaira ma béke volna. De a miniszterelnök — úgy látszik — elzárkózik minden engedmény elől.

Bakonyi Samu reflektálva Bolgár Ferenc egy közbeszólására, magasztalja a debreczeni szabadalvupárti állásfoglalását. Debreczent Kossuth Lajos szemelte ki a magyar szabadság erős várául; e város szabadalvupártja vette kezébe a nemzeti vívmányok ügyét. Nem igaz, hogy a debreczeni szabadalvúkat elhívték az obstrukciót; hogy ennek épp ellenkezője történt, bizonyítja a tegnapi ülésről szóló hiteles tudósítással. Meghajtja lobogóját e nemes ellenfél előtt és hódolattal adózik Puky főispánnak. Mindezekért igazságot szolgáltat az ország színe előtt szülővárosának, melynek hazafias viselkedése igazán minálul szolgálhat mindenkinek.

Éjféltor.

Tallán Béla ennek megnyitja az ülést. Jelenti, hogy Polónyi Géza a házszabályokhoz kért szót.

Polónyi Géza: Reggel tíz óra óta teljesíti kötelességét az ellenzék. A fizikum megtagadja a szolgálót, de az a áldozat, melyet a függetlenségi párt ma hozott, még nem a legnagyobb és nem is a legutolsó. Arról van szó, hogy igazolatlanság, miszerint az, ami történt és történni fog, erőszak és alkotmányegység. (Ugy van! Ugy!) A baloldalon.) A küzdelem a magyar nyelvért és lobogóért folyt itt. A nemzeti párt helyet cserélvén, az ellenzék kötelességévé vált az 1867. 12. törvényeik védelme. Ez alapon indult a küzdelem. (Ugy van! Ugy!) Ebben a küzdelemben bukott el egy kormány, melyet az egész nemzet tisztelt. Akkor történt, hogy jött egy új kormány, mely nem e parlamentből vette gyökerét s amely stigmát hozott magával. Azt a stigmát, hogy be sem akarták egyszer észrevenni a magyar képviselőházba. Ez a stigmatizált kormány még a főrendiházban sem mutatkozhatott be. Ez a kormány tehát approbálva nincsen, bemutatkozásakor heves közjogi vita keletkezett. Hogy ez nem volt obstrukció, hanem komoly vita, azt bizonyítja az, hogy a Ház elnöke is részt vett benne. Ami jog megítélt Apponyit, megítélt a Ház minden tagját. Arról van szó hogy tudomásul veszi-e Ház a miniszterelnök programját. Ábban, hogy nem veszi tudomásul a programot, bizalmatlansági vétum is van s ezenkívül tíz határozati javaslat is van a Ház előtt. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

Lengyel Zoltán: Mikor mutatkozik be a főrendeknek?

Gál Sándor: Addig kiteszszük a szűrét innen. (Derültség.)

Polónyi Géza: Napok óta suttoják, hogy az indennitást napirendi indítvánnyal akarják napirendre tűzni. Ez rosszabb a klotürnél.

Várady Károly: Császár-metszés!

Polónyi Géza: Amit a kormány akar, törvénytelenség. (Taps a baloldalon.) Elmúlt éjfélt. Elmúlt július 20-ika. Konstatálni kell ezt, hogy oly indítványt akarnak megszavazni, mely itt elmondva nem lett.

Áttér ezután a házszabályok magyarázatára s tiltakozik az ellen, hogy itt permanens ülések lehetne tartani. Ma már július 30-ika van. A mai napirend pedig az, hogy ma kell megválasztani a parlamenti bizottságot. Ezt az elnök kimondta, a napirend megvan, ezt eltagadni nem lehet. Miután a tegnapi napra összehívott ülés már lejárt. (Nagy zaj. Ellenmondások a jobboldalon.) Mindezeknél fogva ez az ülés 12 óra elmúltával alkotmányellenes és törvénytelen. (Ellenmondás jobbról.) Július 30-ára szóló meghívás nincs. Ilyen a Ház elnöke nem tud matni.

Fölolvassa a házszabályoknak idevonatkozó instrukcióit. A minisztereket értesíteni kell a gyűlés összehívásáról. Vajjon Tomasiós értesítve van-e? (Derültség.) Hivatkozik ezután szóló több precedensre, többek közt Tisza Kálmánra, aki talán csak elég tekintélyt volt a jobboldal előtt?

Vászonyi Vilmos: Már meghalt! Az nekik nem tekintély. Azok az élő férfiak szeretik.

Polónyi Géza: Permanens ülést csak forradalom idején lehet tartani Tisza e nyilatkozata szerint s amit ilyen üléseben határoznak, az törvénytelen. (Taps a baloldalon.) Hajoljon meg a jobboldal az alkotmány előtt. (Nagy zaj jobbról.) Felkiáltások: Csak Héderváry előtt hajolnak meg. Ha ezek a felszólalások nem használnak, jelszóitadják társaikat, hogy hagyják el a Házat.

(Az ellenzék erre föláll. Elénekl a Himnusz, melyet a karzat vele együtt énekel, aztán a jobboldaliak gunyos tapsai közt kivonul a teremből. Barabás Béla az ajtóból visszaszól:

— Jó éjszakát, labancok!

E jelenet után csak a néppárt és a szabadalvupárt marad a teremben.)

Elnök: Kijelenti, hogy elvileg ki van ugyan mondva, hogy mi a pénteki ülés napirendje, de ezenkívül kitűzi a miniszterelnök indítványát is az indennitási folytatásos tárgyalásáról.

Apponyi Albert: Hozzjárul az elnöki indítványhoz; de Polónyi megjegyzéseire reflektálni köteles. Az az állítás, hogy itt törvénytelenség történik, az a Ház elnökségére hárul. Ez a fölfogás nem helyes s azt akarja, hogy ebbeli fölfogásának legalább a naplóban nyoma legyen. Nem helyes az, hogy mivel ma már július 30-ika van, nem lehet törvényes határozatot hozni. A meghívó szövege 10 órára hívja egybe az ülést, ha tehát a szöveg szerint kellene értelmezni a dolgot, akkor már egy negyed tizenegyre nem lehetne ülést tartani. A Tisza-éle precedens nem erre az esetre vonatkozik s különben is jogszabály az, hogy addig, amíg a napirend nincs megállapítva, az ülés föl nem osztható. A napirend megállapítása nélkül lett volna törvénytelenség az ülés berekesztése.

Az sem áll, hogy a miniszterelnök programja feletti vita megszakítása törvénytelenség. Ez a fölfogás alapjában téves. A bemutatkozás közjogi része be van fejezve. Ami ezután következik, az tisztán a politikai állásfoglalás megítélése. A bemutatkozó tárgyalására nézve szokásjog ad irányt. Amíg szónok van, lehet e vitát folytatni.

De e vitának közjogi értéke nincs. Ebből pedig az következik, hogy ha ily vita félbeszakítatik, ezzel nem fosztunk meg senkit szólásjogától. Oly törvény-

javaslat tárgyalását tűzték ki napirendre, különben, amelynél minden képviselő kifejezheti a maga politikai meggyőződését.

Véssi József: Minden képviselő?

Apponyi Albert: Erre a megjegyzésre majd lesz alkalom annak idején reflektálni.

Csak módját ejtették, hogy a legsürgősebb javaslat, a költségvetés, tárgyalható legyen.

Ezekből a szempontokból járult hozzá az elnöki előterjesztésekhez. (Helyeslés és taps.)

Báró Feilitzsch Artur: Hozzjárul az elnöki előterjesztéshez s csak azért szól, nehogy a Ház határozatképessége kifogásolható legyen. Nehogy bármely formában megessék, indítványozza, hogy az elnökség olvassa föl az indítványt, melyet a zajban nem hallottak.

Elnök: Az indítvány fölolvását örendeli.

Szöts Pál: Fölolvassa a miniszterelnök indítványát. (Olvasva)

A holnapi ülés napirendjének megállapítása t. i. a parlamenti vizsgáló-bizottság megválasztása után indítványozom, tüzessék ki napirendre az indennitásról szóló törvényjavaslat folytatásos tárgyalásra.

Gajari Géza: Kéri, hogy az elnök számláltassa meg a Házat, nehogy a határozatképességet kétségbe vonhassák. (Megförténi.)

Elnök: A Házban 164 képviselő van jelen.

A pénteki ülés napirendje meg lévén állapítva, az ülést bezárja.

BELFÖLD

Az új közös pénzügyminiszter. A hivatalos lap ma három királyi kéziratot közöl, mind a három báró *Burján* István közös pénzügyminiszterrel történt kinevezéséről szól, amint itt következik:

Kedves gróf *Goluchovszki*! Midőn Önt közös pénzügyminiszteriumom és Bosznia-Hercegovina ügyeinek ideiglenes legfőbb középponti vezetőségétől fölmentem és közös pénzügyminiszteremmé báró *Burján* Istvánt, a görög királyi udvarnál alkalmazott rendkívüli követemet és megbatalmazott miniszteremet kinevezem, egyuttal megbízom Önt, hogy nevezetnek eddigi hivatalos alkalmaztatásában teljesített kitünő szolgálatait elismeréssel fejtsze ki. Kelt Ischben, 1903. évi július hónap 24-én.

FERENC JÓZSEF, s. k.

Gróf *Goluchovszki* s. k.

Kedves gróf *Khuen-Héderváry*! Értesítem Önt, hogy báró *Burján* Istvánt, a görög királyi udvarnál alkalmazott rendkívüli követemet és megbatalmazott miniszteremet, közös pénzügyminiszteremmé kinevezem. Kelt Ischben, 1903. július hónap 24-én.

FERENC JÓZSEF s. k.

Gróf *Khuen-Héderváry* s. k.

Kedves báró *Burján*! Kinevezem Önt közös pénzügyminiszteremmé. Kelt Ischben, 1903. július hónap 24-én.

FERENC JÓZSEF s. k.

Goluchovszki s. k.

Icélból jelentik: Ö felsége ma délelőt eskettette föl *Burján* közös pénzügyminisztert. Gróf *Goluchovszki* külügyminiszter a szertartás alkalmával *Pitreich* közös hadügyminiszter helyettesítette.

A cukorkonfliktus. *Koerber* osztrák miniszterelnök ma reggel óta ismét Bécsben van és bécsi jelentések szerint, ha az ischli audencia a végleges megoldást nem is hozta meg, de lényegesen hozzájárult a felmerült konfliktus elsimításához. A Magyarország és Ausztria közt megindult tárgyalásokat folytatni fogják és remélik, hogy gyorsan be is fogják fejezni, amire határidő is szorítja a két kormányt. Az osztrák kormány azon az állásponton van és ahhoz ragaszkodik, hogy 6 Magyarország hozzájárulása nélkül hatályon kívül helyezheti a cukorkonfliktus ezévi felosztásáról szóló törvényt, mert ez kizárólag osztrák ügy és hogy a magyar kormány dolga olyan módozatot találni, amelylyel a kiegyezés és a cukorszerződés megsértése nélkül a magyar fogyasztás a magyar gyáraknak biztosították.

A *Neue Freie Presse* esti lapja írja:

Magyarország követelésének merituma ellen, hogy t. i. az osztrák gyárak több cukrot Magyarországra be ne vihessenek: Ausztriában erősebb ellenállást kijejteti nem fognak. Úgy látszik, ragaszkodnak Ausztriában ahhoz az állásponthoz, hogy ha Magyarországnak ezt az engedményt már megadták, azt többé visszavonni nem lehet és az osztrák gyárak ebbe az állapotba már belenyugodtak. Azt hiszik, hogy sikerül majd olyan kibuvót találni, mert azt, amit Magyarország követel, bevittl tilalom és köz-bénső vámok nélkül is lehetővé teszi és így a cukor-

ügynek felmerült konfliktust békésen megoldhatják, mire a kontingensnek magánmegegyezés útján való feloszlásáról szóló törvényt császári rendelettel azonnal hatályon kívül helyezik.

A Fremdenblatt nyilván már az ischli audienca eredményének alapján megbeszéli a cukorkérdést és kifejti a magánmegegyezés útján való kontingens feloszlást Ausztriában, azt írja, hogy Magyarországra nézve a brüsszeli határozat pragmatice nem is jöhet figyelembe, mert ott a kontingens feloszlására vonatkozó intézkedés még nem is vált törvényűvé. Szemben ezzel a ténnyel: az osztrák törvény hatályon kívül helyezésével, el lesz érve az is, hogy a cukoradóra vonatkozó intézkedések a monárkia mindkét feleiben egyformák lesznek. A brüsszeli bizottság egyébként nem is maga a kontingentálás, hanem lényegileg annak magánmegegyezés útján való feloszlása ellen nyilatkozott.

A szabadelvű választók arolója. A székelvény-képzési szabadelvűpárt, mint említettük, Bedő Albert országgyűlési képviselőhöz levelet intézett, melyben a nemzeti vívmányok mellett foglal állást. A levélben a többi közt ezek foglalataik:

Mi a kormányválság alatt éber figyelemmel kísértük az eseményeket s az azelőtti fölkínálkozásokat s ebből kifolyólag minden irányban biztosítva kívánjuk látni, hogy ideig-óráig se állhasson meg olyan többség, amely minden kétséget kizáróan nem garantirozza a hadsereg kérdésében a nemzeti haladást. A cél: a vezényel nyelvének magyarrá tétele a hadsereg magyar ezredében. Az eszköz: a katonai nevelés teljes magyarrá tétele záros határidőn belüli, hogy az ország fiait más, mint magyarul tudó magyar honpolgár, ne vehesse. Magyar katonai nevelés mellett elérhető lenne, hogy a tisztikar létszámában Magyarország polgárait megillető 41 százalék ellenségek a jelenlegi szegényes helyzetben szemben, mikor a 23 százalék magyar honpolgárból is csak alig 9-10 százalékot szolgáltat a magyar elem, míg a többi a nemzetiségekből teljes ki. Ez nem azt teszi, hogy az obstrukciók helyesüljenek, mert ezáltal nélkül oly elemek kerülhetnek föllüli, melynek célja a zavarosban halászás, de éppen úgy kárhözhatjuk azokat is, akik minden áron biztosítva akarják látni a politikával összefüggő existenciájukat s még a hazafias kijelentések is csak fenyegetésnek használják föl, de vonatkoznak minden merészebb lépéstől, mely magánérdekek kockázatásával a hazának hasznos gyümölcsöket teremne. Hogy kisebbség kormányozzon: nem helyes; de hogy annak jogos és méltányos követelményeit a többség magárára ne tegye; káros; mert ma már nyilvánvaló, hogy a felelőse leírta nemzeti követelmények a választópolgárok többségének kívánásai. Ily irányban működni a módokat megválasztani a képviselő urnak sem lesz nehéz, mert hisz a választók is aggódó hazafiak, a hazát semmiért sem veszélyeztetik, de azért készek mindent áldozni. Megtörténi a balhírt, hogy a hadsereg egységes kiképzése a német nyelvet kívánja; összezuhan a balhiedelmek, hogy a magyarság nem venne részt a hadsereg tisztikarában, ha az előlítottak meglegnének: főképpen kimutatni, hogy a nemzeti szuverenitás külső jelvényei és belső szervei a hadseregben egyedüli eszközök a nemzet szupremáciájának föntartására a nemzetiségekkel szemben, ez az a paizs, mely képviselő urnak választókerületében erőssége leendő. Az új kormány szigorúan alkotmányos létrejöttét elismerjük, de semmiesetre sem lehetünk azon bizalommal, mely azt megilletné, ha parlamentáris talajból nőtt volna ki; — miért képviselő uról elvárjuk a feleletet, hogy óhajaink, jogos követelményeink teljesednek-e? mert a nemzet érzelmét, jogait végre is nem lehet mesterkedés tárgyává tenni a problematikus rend helyreállítása címén, mert azok a nemzet minimális követelményei, a dinasztia jól fölfigyelt érdeke, melyeket a téves tanok sokaságának, az opportunizmus posványának áldozatul odadobni nem lehet. Nem kevésbé aggaszt minket az 1899. évi XXX-ik garanciális törvény legújabb értelmezése, mire nézve képviselő uról várjuk a biztosítást, hogy a szentesített törvény szelleme féltre ne magyarázassék.

Felfordulás.

Budapest, július 29.

A képviselőház mai iszonyatos napjára még sokáig emlékezni fognak az emberek. Ilyen őrületes lehetnek a francia parlamentnek, amikor kitudódott Herz Kornél gonoszága, de míg ott a képviselők jó részén fogott a pénz csábító varázsa, nálunk nincs a küzdő ellenzék között senki, aki kapott volna az undort keltő ajánlaton, így hát csak azt keresi, nyomozza, találgatja mindenki:

— Ki volt hát a vesztegető?

A legvadabb képtelenségek merültek föl, hogy kinek állhatott érdekében pénzzel hozzáférkőzni a törvényhozók becsületéhez, hazafias lelkiismeretéhez, de mint magában a képviselőházban, kint a felizgult közönség előtt is rejtvé maradt

az az ember, aki a magyar parlamentet megvásárolhatónak hitte.

Mert a közönségen is végigszárguldozott a rettenetes ülés izgalma. Alig hogy híre kelt Pap Zoltán szenzációjának, egyszerre megváltozott az utca képe.

A lapok külön kiadásai röpködtek a kezekben s az ismerősök köszöntés helyett a nagy újsággal fogadták egymást:

— Hallottad?

— Meg akarták vesztegetni az ellenzékét!

— Pap Zoltánnak tízezer koronát kínáltak. Képzelteléd, mennyit ajánlottak másoknak.

Kérdés nélkül is jött a találgatás, hogy ki lehetett a vesztegető:

— A kormány!

— A bécsi kamarilla!

— Az ellenzék stiklijé!

— Törvetség Kossuthék ellen!

— A vállalkozás, amely türelmetlenül várja, hogy törvény legyen a beruházott javaslatból!

És erről folyt a diskurzus, ha csak két ember is összejött, az utcán, a kávéházakban, a klubokban. A krajcáros újságok újabb kiadásokat szórtak szét, hirt adva újabb botrányokról, tetteleg inzulzusokról, amelyek a képviselőházban fordultak elő, ahol még delután is, az est beállta után is kétségbeesett küzdelmet vívott az ellenzék a „bán“ szájkosár indítványa ellen.

Csoda-e, ha a borzasztó vihar nagy kavardást okozott a közönségben is, amelyre az ilyesmi az újság ingerelvé is hat. *Khuen-Héderváry*nak kellett jönnie, hogy ilyesmi a mi komoly, higgadt tanácskozásairól híres parlamentünkben előfordulhasson. De neki kell távoznia is, hogy ilyen borzasztó napja ne legyen többé a magyar képviselőháznak.

Alább összefoglaljuk mindazt, ami az emlékezetes ülés botrányaival kapcsolatban a Házon kívül történt.

A mai nap irtózatot botrányra két nevet dob a nyilvánosság ítélőszéke elé. A közvélemény gyorsabban ítél, mint a hivatott fórum, de az objektív igazság érdekében be kell válni most már, mit végez majd a parlamenti bizottság, amely holnap ül össze. A vádlottak: *Dienes Márton* és *Singer Artur*. Ma még nem egészen világos, vajjon volt-e közönség a két erkölcsi deliktumban. Annyi azonban tény, hogy *Dienes Márton* ma reggel együtt látták *Singer Artur*tal a Pannónia-kávéházban. Sokáig beszélgettek s reggeli után elváltak egymástól.

A nagy débacle egyik hőse, *Dienes Márton* fiatalember. Pár esztendővel ezelőtt felelős szerkesztője volt az *Egyetértésnek*, majd a *Független Magyarországot* szerkesztője lett. Ellenzéki újságírói működését a Kossuth-párt is méltányolta és a szentesi kerületben hivatalos jelöltjeként föllépette. Akkor történt ez, mikor a homályos multu *Sima Ferenc*, erkölcsi és anyagi romlása után, Amerikába szökött. Szentes városa *Dienes Márton*ot megválasztotta képviselőjéül s az elmúlt ciklus végéig képviselte *Dienes* a kerületet. Az 1901-iki választások alkalmával már hiába küzdött a mandátumért, a kunszentmártoni kerületben megbukott. Mintegy másfél esztendeig volt még az új függetlenségi organum vezetője. Ebben a minőségében nemrégiben egy újságközlemény folytán sőrjére támadt egy ezredessel. Az ügy lovagias térre terelődött s *Dienes* két ellenzéki képviselőt nevezett meg segédjéül. Az ezredes megbízottai ekkor a *Pester Lloyd*ban nyilatkozatot tettek közzé, amelyben kijelentették, hogy az affért lovagias formák szerint nem intézhetik el, mert *Dienes Márton* ellen a budapesti kir. büntetőtörvényszék-nél büntető eljárás van folyamatban. Néhány hét mulva *Dienes Márton* megvált a szerkesztése alatt állott újságtól s azóta — köztudomás szerint — könyvekkel ügynökösködött. Borzasztó kontraszt, hogy néhány éve *Dienes En garde* címmel párbajkodott irt s becsületügyekben szaktekin-tély volt.

Tegnap este *Dienes* izgatottan állított be egy

ismert fővárosi magánbank tulajdonosához. Fölmutatta a Hazai takarékpénztár két betéti-könyvét s arra kérte a bankárt, hogy eszkomptálja a betéteket, amelyeket — ugymond — holnap reggel szó nélkül kifizes a takarékpénztár. Mindenféle előnyöket ígért e szivességért a bankárnak, aki azonban az ügybe nem ment bele. A mai nap folyamán *Dienes Márton* nagyon sokan keresték a lakásán. A kéredezőkódésekre családja azt a választ adta, hogy elutazott.

Singer Artur a *Neues Budapest* *Abendblatt* című krajcáros újságot szerkeszti. A neve, a működése kevésbé ismeretes. Kis német lapjának couleurje *Bánffy-párti*. Lapja mai számában nyilatkozatot tesz közzé, amelyben kijelenti, hogy járt ugyan a napokban a *Magyarország* igazgatójánál, aki vezére a külügyi demokratáknak, s mint ilyentől támogatást kért a közsé választásokra. Tagadja, hogy közte és *Sümegei Vilmos* között egyébről szó lett volna, s azt mondja, hogy a bíróságnál fog elégtételt keresni.

A képviselőház folyosóján egész nap és egész éjszaka tárgyaltak a botrány e személyi vonatkozásait. Többek között *Guiner Gyula* államtitkár is elbeszélte magának az ügy lefolyását *Pap Zoltánnal*, aki fölmutatta a fölháborító eset corpus delictijait is, az eredeti leveleket. A parlament vizsgáló-bizottság holnap fog összeülni, de — mivel a bizottságnak korlátozt az intézkedési köre — működése elé maguk a képviselőház tagjai is székszísszel tekintenek.

A képviselőház mai viharos ülésének izgalmai átsaptak a lovagias térre is. Számos éles közbeszólás, megjegyzés történt az emlékezetes ülés folyamán, de valamennyit barátságos kimagyarázás után békésen elintézték. Komolyabb természetű affér támadt az Ugron-párti *Molnár Jenő* és a szabadelvűpárti *Borbély György* közt, amint az lapunk más helyén meg van írva. *Hellebronth Géza* és *Eitner Zsigmond* mint *Molnár Jenő* segédei már az ülés folyamára alatt tárgyaltak gróf *Andrássy Tivadarral* és *Kiss Ernővel*, akiket *Borbély György* bizott meg ügye elintézésével.

A kínos ügyet alkalmasint holnap pisztoly-párbaj fogja befejezni.

Mialatt a képviselőház zárt ülésen tanácskozott, delután 2 órakor összeült a mentelmi bizottság az elnökség által bejelentett két mentelmi eset tárgyalása végett, amelyek az elnökség és a jegyző mentelmi jogának megsértésére vonatkoznak. A bizottság tagjai voltak: *Szivák Imre*, gróf *Zichy Aladár*, *Barcsay Domokos*, *Szemere Miklós*, *Szatmári Mór*, *Radovanovics György*, *Fopovics István*, *Vazul*, *Angyal József*, *Kubinyi Géza*. *Szatmári Mór* még a bizottság megalakulása előtt eltávozott, azzal a kijelentéssel, hogy a bizottság összehívása szabályellenesen történt, mert nem a távollevő *Perczel Dezső* bizottsági elnök hívta össze és különben is a meghívásnak néhány nappal előbb kell megtörténnie. A bizottság e kérdés megvitatásába nem ment bele, hanem folytatta működését. Elnöknek *Szivák Imrét*, jegyzőnek *Radovanovicsot* és előadónak *Kubinyi Gézát* választották meg. A bizottság ezután a tényállás konstatálása céljából a tanukat hallgatta ki. Elsősorban *Tallán Béla* alelnököt, aki kijelentette, hogy a háta mögött történetekről semmi tudomása nincs. *Szöts Pál* jegyző azt vallotta, hogy mikor *Rátay László* feljött az elnöki emelvényre, a miniszterelnök indítványát lefelé nyújtotta az elnöki tribünörről, ahol báró *Feilitzsch Arthúr* vette ki kezéből az indítványt, ettől pedig *Fáy István* vette el. *Esseterházy Kálmán* jegyzőt is kihallgatta a bizottság. Holnap délelőtt 9 órára kihallgatás végett megidéztek *Molnár Jenő*, *Rátay László*, *Poszgay Miklós*, báró *Feilitzsch Artúr*, *Ráth Endre*, *Eitner Zsigmond*, *Csávolszky Lajos* és *Fáy István* képviselőket, akik részben az elnöki emelvényen részben az előadói tribünön voltak a kérdéses pillanatban. A távollevő bizottsági tagokat táviratilag keresték meg, hogy a mentelmi bizottság holnap délelőtti ülésén jelenjenek meg.

KÜLFÖLD

A pápai interregnum.

Budapest, július 29.

Ugy látszik, hogy csakugyan Franciaország az egyetlen hatalom, amely befolyást akar gyakorolni a pápaválasztásra. Mig a magyar, osztrák és német sajtó joggal kétségbevonja, hogy Ausztria-Magyarország és Németország bármiféle lépést tett volna a bitorosok befolyásolása végett, a francia sajtó egybehangzón azt állítja, hogy Delcassé élénken foglalkoztatja a konklávé és a kulturharc dacára állandó összeköttetésben van a bitorosokkal. Eddig Rampollát emlegették Franciaország jelöltjének. A republikánus sajtó ma is a volt államtitkáráért lelkesedik. A nacionalisták mégis azt mondják, hogy Delcassé sohasem gondolt Rampollára. Az ő embere Gotti kardinális. Nem azért, mintha Gottit Franciaország barátjának tartaná, hanem mert a szigorú szerzetestől azt várja, hogy a francia kormányt szemben való erélyes fellépésével ürügyet szolgáltat majd a konkordátum felmondására.

Róma, július 29.

A bitorokok most már csaknem teljes számban itt vannak; csak *Cesaria* palermói érsek és *Moran* ausztráliai bitoros hiányzik. Ma megeskették a konklávélistákat a teljes titoktartásra. Ezt az esküt a Vatikánban *Il giuramento falso* nak hívják, mert a konklávélistáknak nincs más dolguk, mint hallgatni és tapsolni. *Vannutelli* Szerafino a 13-as számú szobát kapta és ezért gratuláltak neki, mert a Vatikánban a 13-as szám szerencsés szám. A *Tribuna* azt írja, hogy egy külföldi bitoros az utolsó kongregáción, uralkodója megbízásából azt a követelést hangoztatta, hogy ha már a pápa olasz, a propagandát és az államtitkárságot külföldiekre bizzák. A lap azt sejteti, hogy ez a külföldi bitoros *Gruscha* bécsi hercegérsek. Ez azonban nem igaz. Azt is mondják, hogy az új pápa koronázását a rekkenő hőség miatt öszre halasztják. Ez lehetetlen, mert az új pápának azonnal konzisztóriumot kell összehívnia, hogy *Tallian*nak és *Katschhaler* salzburgi érseknek átadja a bitorokni kalapot.

Páris, július 29.

A konzervatív újságok keményen megtámadják a miniszterelnököt, mert a tegnapi *Notre Dame*-templomban tartott gyűlésen még nem is képviseltette magát. A *Figaro* azt írja, hogy *Combes* ezzel azt mutatta, hogy a papásgéllenes elem ama szándékát, hogy utcai tüntetéseket fog rendezni, mérsékelni akarta. Attól kell tartani, hogy a francia kormány magatartása folytán a bitorosok sértve fogják érezni magukat, mert az Európában az egyetlen kormány, mely a gyásznaponról távolmaradván, ezzel a pápának bemutatott hódolat ellen tiltakozott. Ilyen körülmények között hogy lesz lehetséges az, hogy a bitorosok olyan pápát válasszanak, aki jóindulattal viseltetik Franciaország irányában? A radikális lapok kijelentik, hogy a miniszterek nem egységes eljárása, melyet ez alkalommal tanúsítottak, megmutatta, hogy a jelen kabinetnek szakadása áll fenn. A *Lanterne* azt írja, hogy a két irányzat, mely a kormány kebelében létezik és egymással küzd, ez alkalommal erősen kidomborodott.

Róma, július 29.

A bitorosok előkészítő gyűlése kinevezte azon bitorosokból álló bizottságokat, melyeknek feladata lesz a pápaválasztó-gyűlés idején a rend és fegyelem fenntartása, valamint az egészségügyi intézkedések keresztülvitele.

Róma, július 29.

Déléltől 10 órakor tartották az elhunyt pápáért a második nagy gyászünnepeket. A szertartásan 50 bitoros, a külföldi államok képviselői és a nagyszámú meghívott vendégek vettek részt. Magát a gyászmisét hr. Kopp bitoros szolgáltatta. Az abszolúciót Grussen, Svampa, Gruscha, Ferraud és Kopp adták meg. A gyászünnepe előtt a bitorosok titkos tanácskozást tartottak.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56-12
Kiadóhivatal 54-39

HIREK

Trebinjétől de messze van...!

Trebinjétől de messze van Komárom, Maszirozok boszniai határon.
Hull a könnyem, verejtékem — hiába!
Nem hallgat a kapitány úr
Szegény baka szavára.

Kapitány úr, pihenjünk egy keveset,
„Csak előre, rongyos baka, nem lehet.
Csak előre hegyre, völgybe szaporán...“
Sohse látom, kapitány úr,
Többet az édesanyám.

Mért is hoztak engem ilyen messzire,
Nincsen itt az én szívemnek senkije,
Idegen itt minden mező virága,
Mért is szült az édesanyám
E szomorú világra?

Ka.

Budapest, július 29.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Július 31-ikén új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A miniszterelnök audienolája. Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, úgy is mint belügyminiszter, a további rendelkezésig nem ad általános kihallgatást s így már a holnapi, csütörtöki kihallgatás is elmarad.

— Láng Lajos a Felvidéken. Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter holnap este Rózsahegyre utazik, hogy megtekintse az ottani ipartelepeket. Onnan Rajeczitűrdőre megy a miniszter s szombaton megnyitja Zsolnán a felvidéki kiállítását.

— A bolgár fejedelem Münchenben. Münchenből jelentik, hogy Ferdinánd bolgár fejedelem tegnapi este odaérkezett. Ferdinánd bolgár fejedelem müncheni tartózkodása alatt környezetének több tagja kijelentette, hogy azok a híresztelések, hogy a fejedelem nem tér vissza többé Bulgáriába, teljességgel alaptalanok. A *Kölnische Zeitung* egy távirata is kifejti, hogy a belgrádi forrásból elterjesztett híresztelések alaptalanok. A távirat rámutat arra, hogy Szerbiában régóta várják az ellenségeskedés kitörését Szerbia és Bulgária között.

— Egy új szérum. Az új szérumokkal szemben, amelyeket feltalálnak, vagy amelyeknek a felfedezésén fáradoznak s a közellevő sikert jelzik, — kissé jogos a tartózkodás. A jó híreket reménytelenül fogadjuk, de nagyon nem építünk rájuk. Ki ne olvasna például örömmel az itt következő hírt, amelyet Párisból jelentenek: *Roux* és *Mecsenikov* orvos-professzorok a Pasteur-intézetben a bujákör elleni szérum előállításán fáradoznak és munkájuk sikerrel kecsegtet. Ma mutatnak be az orvosi akadémián egy csimpánzmagjot, amelyeket beoltottak a kór anyagával és remélik, hogy gyógyító szérumot fognak belőle nyerni. — Hát várjuk a biztos eredményt. Soha orvos-professzorokat még úgy nem ünnepeltek, mint ahogy Roux és Mecsenikov urakat fogják elismeréssel és kitüntetéssel elhalmozni, ha a kutatásuk és kísérletezésük csakugyan célhoz vezet.

— Umberto király halála napján. Rómából táviratozzák: Ma este Umberto király halálának évfordulója alkalmával díszes népünnepe volt. A *Piazza del Popolo*n egyesületek, a tanulóifjúság és nagyszámú polgárság gyűlték össze a város minden részéből. Innen hosszú menetben vonultak több zenekarral és számos zászlóval a Pantheon felé. Amerre mentek, mindenütt nagy néptömeg állott sorfalat. Az üzleteket bezárták és mindenütt gyászlobogókat tűztek ki. A menetet a polgárőrség csapata nyitotta meg zenével. Majd katonai, politikai és munkás egyesületek következtek, ugyancsak a tanulóifjúság csapatai. A menet elvont a Pantheonban Umberto király sírja előtt, melyet hadastyánok őriztek. Innen a város a királyi palota elé vonult, ahol rendbe sorakoztak az egyesületek. Pinchia képviselő itt beszédet mondott, melyben a néptettség között méltatta Umberto király emlékét. Pinchia beszédét Viktor Emánuel király életével végezte, amit a közönség viharos éljenzése követett. Este a különféle egyesületek az egyes városrészekben rendeztek ünnepeket Umberto király emlékezetére. Umberto király sírját, melyre Zanardelli miniszterelnök koszorút tettelet, a nap folyamán meglátogatták a miniszterek, az országgyűlés két házának küldöttsége, Saracco felsőházi és Biancheri alsóházi elnök vezetésével számos magasrangú személyiség és nagyszámú közönség.

— Vértessy Sándor temetése. A Városmajor-utca 12. számú házában díszes ravatalra tették Vértessy Sándor nyugalmazott királyi táblai elnök érokoporsóját. A ravatalt az elhunyt házszobájában állították föl. Fekete pompa borítja a szobát és délszaki növények s égő gyertyák sokasága között, díszes baldakin alatt nyugszik a koporsóba a halott. A koporsó lábánál, illatos virágkoszorúk között, piros bársonypárnákon csillogó érdemrendjei. A ravatalnál ma délelőtt is már igen sok előkelőség fordult meg. A beszentelés, melyet a krisztinavárosi plébános helyettese végez fényes segédlettel, holnap csütörtökön délelőtt féltizenegy órakor lesz s a beszentelés után a koporsót a déli vaspálya személypályaudvarára szállítják, ahonnan délután féltíz órakor indítják Moórira s ott a halottat pénteken örök nyugalomra helyezik.

Ó felsége kabinetorodájának főnöke Vértessy Kálmán miniszteri tanácsosnak a király nevében a következő táviratban kondoleált:

Ó es, és kir. apostoli felsége méltóságodnak fájdalmas vesztesége alkalmából legfelsőbb részvétét fejezi ki. Legfelsőbb parancs folytán

Schiesli.

— Luengerák korszaka Bécsben. Bécsből jelentik: A Wien folyó balpartján bedől egy gyűjtőcsatorna. Ennek következtében a Wien folyó kőpartja is bedőléssel fenyeget. Ezzel egyidejűleg az illető helyen a Wien folyón által a fővávához vezető hid is süllyedt. Baleset nem történt.

— Behring-alagut. *Newyorkból* jelentik, hogy egy amerikai, francia és orosz tőkésekkel álló társaság azzal a szándékkal foglalkozik, hogy *Szibéria* és *Alaska* között vasúti összeköttetést hozzon létre és e célból a *Behring-szoros* alatt alagutat építsen. A társaság már meg is kérte a belügyi államtitkárt, hogy vizsgálja meg a tervet. A társaság több tagja azt is kijelentette, hogy az orosz kormány a vállalat pénzügyi támogatása fejében oly értelmű megegyezést kíván létrehozni az amerikai kormánnyal, mely szerint a Behring-szoros egy esetleges orosz-amerikai háború esetén semleges pontnak tekintessék.

— Zenta a kormányzónál. Zentáról ma délelőtt nagy küldöttség tisztelegte gróf Khuen-Héderváry Károly kormányelnök belügyminiszternél. Láng Lajos kereskedelemügyi és Lukács László pénzügyminiszternél, állami támogatást kérve a zentai hid felépítéséhez. A küldöttségben voltak *Latinovics* Pál bács-bodrdgmegeyi főispán vezetésével: *Dudás* Lajos polgármester, *Madari* János főkapitány, *Szárts* Bertalan főjegyző, *Czabai* János főjegyző, *Szárts* Géza h. polgármester *Endrei* Soma mérnök, *Erdőhelyi* Menyhért román. kath. plébános, *Vlasty* Trifun gör. kel. plébános, *Baráti* Péter, *Hévér* Péter, *Kovács* László, *Piszár* János, *Nagyabonyi* László, *Rudits* Farkas, *Tóth* Antal főbírtokosok, dr. *Kezeli* Mészáros Géza ügyvéd, *Kükiris* János városi képviselő, *Miskovits* Kanut főszolgabíró, *Mester* Lajos, *Braun* Vilmos kereskedők stb.

Latinovics Pál főispán előadta, hogy a zentai hid felépítéséhez már az előző kormány kiltatásba helyezte támogatását. A város másfél millió koronás kölcsönt kapott az Osztrák-Magyar Banktól annuitásra. A hid vámvédelme évenként 20 000 korona, a törlesztéshez még 56 000 korona hiányzik. E hid a bajabátaszéki vasúti hid felépítése után rendkívül fontos közlekedési eszköz lesz nemcsak a Délvidék, hanem Erdély szempontjából is, mivel ez a hid lehetővé teszi az Adria-tenger és Erdély között a direkt, egyes-nes összeköttetést.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök szívesen látta a deputációt s kijelentette, hogy a kérelem támogatását örömmel vállalja. Ismeri a hid létesítéséhez fűződő nagyfontosságú gazdasági érdekeket s rajta lesz, hogy ezek a kormány rendelkezésére álló kereteken belül megfelelő kielégítést nyerhessenek.

Latinovics főispán meleg szavakban mondott köszönetet a megmegtartó kormánykijelentésért. *Láng* Lajos kereskedelemügyi miniszter is szívesen fogadta a küldöttséget. Zenta városa meg lehet győződve, hogy ezen kérelmet ő maga hatáskörében a legkészségesebben támogatja, ennek már eddig is tanujelét adta. Rajta lesz, hogy a zentai hid minél előbb felépíthetessék. A küldöttség végül *Lukács* László pénzügyminisztert kereste fel, aki szintén megnyugtató feleletet adott.

— Beiratkozás az építő-ipariszkolába. A budapesti m. kir. állami felső-építő-ipariszkolában (VII. ker. Csömör-ut 74. sz.) a rendes tanfolyamra a beiratkozást szeptember 1-től 5-ikéig tartják. A felvételi feltételek: 1. legalább 15 éves életkor, 2. legalább négy középiskolai (gimnázium, reál- vagy polgári iskola) osztály sikeres elvégzése, 3. legalább kéthavi gyakorlat, 4. egészségleges ép szervezet. A jelentkezésnél szükséges iratok: 1. keresztlevél vagy születési bizonyítvány, 2. a végzett középiskolai osztályokról szóló összes bizonyítványok, 3. hatóságilag hitelesített gyakorlati bizonyítvány, 4. hivatalos orvos által kiállított bizonyítvány a másodszori himlőoltás megtörténtéről. Díjak: 1. A felvételi vizsgálat 6 korona, 2. a beiratás 4 korona, 3. szertári biztosíték 6 korona, 4. tandíj félévénként 20 korona.

— Mátásföld Mátásföldön. A mátyásföldi nyaralók az ottani katolikus templomépítési alap javára augusztus 1-én, szombaton táncmulatsággal és bazarral egybekötött kerti ünnepélyt rendeznek. Az ünnepély 6 órakor kezdődik, belépője ára egy korona,

— **Panama-forradalom.** A Panama-csatorna miatt nagy kavargás támadt túl a tengeren. A panamai amerikai konzul, mint Washingtonból jelentik arról ad hírt, hogy az ottani katonaság egy csapata, a főparancsnokkal az élén, behatolt a kormányzó házába és el akarta fogni a kormányzó, aki azonban még idejében észrevette a veszedelemet és egy amerikai polgár házába menekült. A város minden utját katonaság tartja megszállva. A külügyi államtitkár, a rendőrfőnök, valamint több magasrangú hivatalnokot elfogták. Altalában azt hiszik, hogy a mozgalomnak célja az, hogy szakadást hozzon létre Columbia és a kézzt a párt között, amely a Panama-csatorna kiépítésének szükségességét hangoztatja, hogy így biztosítsa utalmát a Panama földrészorson. A szakadást után a párt az Egyesült-Államokkal lépne egyezsre, az esetre, ha a columbiai parlamenti képviselő elvetné a csatornaépítési javaslatot.

— **Lujza hercegnő adóságai.** Lujza hercegnő hitelveinek megbízottai, *Janos* és *De Jongh* brüsszeli ügyvédek még mindig erősen folytatják az elhunyt *Henrietta* belga királynő ügyében megindított pert. Az ügyvédek azt állítják, hogy a királynő örökösai az egész vagyonnak felét, vagyis körülbelül hatvan millió koronát követelhetnek, mert a belga király és felesége vagyonközösségben éltek. Így tehát Lujza hercegnő is huszmilliónyi örökségre tarthatna igényt. Ezzel ellentétben *Wiener* szenátor, *Lipót* király ügyvédje kijelentette, hogy 1853-ban, akkor, mikor az akkori trónörökös és *Henrietta* ösbercegnő jegybe léptek, a házassági szerződésben világosan kimondták hogy nem vagyonközösségben fognak élni. Eszerint tehát Lujza hercegnő és közvetve hitelveinek ügyvédjei is csak csupán *Henrietta* királyné személyes hagyatékának egy harmadára tarthatnak igényt. Ez pedig alig néhány százezer korona. Ezt a házassági szerződést azonban nem közjegyző vette fel, mint pedig a belga törvények megkövetelték volna, és most a panaszosok ebben a formában bízhatnak. A brüsszeli törvényszék tegnap, tekintettel az augusztus elsején megkezdődő törvénykezési szünetre, a pör további tárgyalásait október elejére halasztotta el.

— **A rendőrség költőzködése.** A főkapitányság épületét most kezdik renoválni míg a mellette levő volt *Haas*-féle palota átalakításával teljesen elkészültek, úgy hogy ma már megkezdődik a költőzködés. Az államrendőrség készenléti-osztálya, mely a második emeleten szorogott, ma kezdte meg hurcolkodását az új palota földszintjére tömördek házimunkás segítségével: anova a bejelentő-hivatal is költözködik majd. de csak szeptember elején. A politikai osztály is ma rendezkedett be az új palota első emeletén végleges helyiségébe.

— **Egy milliomos bankette.** *El Guante Blanco* a legelőkelőbb képes hetilapja Argentiniának. Legutóbb idekeresett számában van egy érdekes kép. Annak a nagy banketnek fényképfelvétele ez, melyet az ottani osztrák-magyar konzul, *Venus* nevű hajóján, az újonnan kivezeltetett nagykövetségnek, báró *Kun*-nak tiszteletére adott. Gazdagon terített asztal körül ülnek az argentinai kormány tagjai, a követség és konzulátus személyeivel. Az osztrák-magyar konzul Argentiniában hazánkban, *Mehánovic*, aki mint hajóskapitány kivándorolt s ma talán a leggazdagabb ember Buenos-Airesben. Vagyonát negyven millió dollárra becsülik. Az éltrend, melylyel vendégeinek kedveskedett, a következő volt:

Potage
Crème à la Reine
Jambon Dinde truffée
Turban de Brotole-Sauce aux Huitres
Cotelettes Villerois aux Petits-Pois
Filet p qué Richelieu
Punch à la Romaine
Asperges-Sauce Mouseline
Poulet de grain Crapaudine au Cresson
Gateau Moka
Bavaroise Belle Vue
Fruits de Saison
Ca lé-Té
Cigares Exceptionales Murias
Chateausse-Maraschino
Royal Heidsieck
Sauterne, St. Julien, Chambertin
Champagne, Liqueurs
Eau Mineral Kristály

A sikerült fénynyomaton, melyet az *El Guante Blanco* közöl, jól látni az egész vendéglátottságot, a terem díszítésének minden részletét, sőt még az asztalokon felállított tárgyakat is, amelyek között különösen szembeötlenek és jól felismerhetők a magyar ásványvizet tartalmazó Kristályviz-üvegek a jellemző felirattal, Szent Lukácsot ábrázoló vignettáikkal.

— **A robbanás áldozata.** *Lowell* (Massachusetts) jelentik: Az *United States-Cartridge* Company tulajdonát képező *teckenburgi* lövészer-rakodóházban robbanás történt. Eddig 25 ember lett a robbanás áldozata és mintegy ötvenen sebesültek meg. A robbanás következtében a házak félmezföldnyi területen megromlottak.

— **A Campanie.** *Beltrami* és *Boni* építészek tudvalegyleg lemondtak a velencei *Campanie* újraépítésének vezetéséről, holott az alapkövet a király jelenlétében már ünnepesen le is tették. Az építéshez szükséges pénz nem fog hiányozni, amennyiben az olasz kamara erre a célra 500.000 lírát már megszavazott. Velence városa és a vidék pedig 800.000 lírát gyűjtött össze a magánadakozások beszámítása nélkül, amelyek szintén egymillió lírát tesznek ki. A törvény fölépítésének azonban nem is a pénzhiány áll útjába, hanem a talaj meg nem felelő volta. *Beltrami* és *Boni* mérnökök ugyanis kijelentették, hogy a *Márkus-tér* talaja viaszos és így sokkal gyengébb, hogysem egy ilyen tornyot a szomszéd épületek, nevezetesen a *Márkus-templom*, valamint a királyi palota veszélyeztetése nélkül reá lehetne építeni. A talajvizsgálatok csakugyan igazat adtak az építészeknek, akik erre lemondtak megbízatásukról. Velence város tanácsa azonban gróf *Grihani* polgármesterrel az élén nem nyugodott meg ebben és azóta mindent elkövet, hogy a *Campanie* fölépüljön és az építés vezetését egy öt tagból álló műszaki tanácsra bízta.

— **A szolnai kiállítás.** A kereskedelmi minisztérium, méltányolva a szolnai iparkiállítás kiváló fontosságát, megengedte, hogy a magyar királyi államvasutak és a kassa-oderbergi vasút főbb vonalainak valamennyi állomásáról a kiállítás területe a tá, tehát augusztus 1-től szeptember 30-ig minden szombaton és vasárnap és Szent István napon augusztus 20-án és előző napon, augusztus 19-én egy a személy-, mint a gyorsvonatokra kedvezményes menetférti jegyek szolgálatosságuk ki.

Az I. osztályban utazók II. osztály, a II. osztályban utazók III. osztály, a III. osztályban utazók fél II. osztály menettáritetnek beszámítva a kiállítás belépőjegyének árát is, mert a menettáriti jegyek egyuttal belépőjegyként szolgálnak a kiállításra. A kedvezményes menettáriti jegyeket a kiállításra való belépésnél a kiállítás pénztára lebelegyíti. E bélyegzés nélkül a visszautazásra nem érvényesek. Igazolványok nem szükségesek. Ugy a MAV. mint a kassa-oderbergi vasút minden állomásán bárki kaphat kedvezményes jegyet, aki Szolnára az iparkiállítás megtekintésére utazik. A menettáriti-jegyeknek 6 napi érvényességük van. Ilyen kedvezményt még egy kiállítás sem kapott s a szolnai is csak arra való tekintettel, hogy a Felvidék szegény iparosainak könnytsenek nyomorult sorsukon, akik reá vannak a természetűl kénszerítve kezük munkájából megélni, mert a föld nem terem semmit. A szolnai vasuti állomástól 100 lépésre az állomással szemközti van az elszállásolási iroda. Azok az utasok, akik egy vagy két éjjelt Szolnán akarnak tölteni, jelentkezzenek az elszállásolási irodában, ahol részükre megfelelő lakást, esetleg a családjuk részére is, kaphatnak. Ha többen, 10—200 látogató utazik az iparkiállítás megtekintésére, az levéiben vagy levelezőlapon legalább három nappal előbb bejelentendő a kiállítás igazgatóságának, hogy azok fogadásáról, kalauzolásáról, esetleg elszállásolásáról gondoskodni lehessen. A kiállítást *Lány* Lajos kereskedelmi miniszter augusztus 1-én, szombaton délelőtti 11 órakor nyitja meg a meghívott vendégek, a kiállítók és a közönség jelenlétében. Déli 1 órakor társasébet a kiállítási nagyvendéglőben. Jelentkezéseket ezen ebédre július 30-ig fogad el a kiállítás igazgatósága. Délután különféle szórakozások, este tűzijáték, a kiállítás színházban díszelőadás, katonas- és cigányzene. A kiállítás területén állandó színház, katonas- és cigányzene, tűzijáték, konfetti-korzó, kivilágítás, varié társulat, tuta- és más kirándulások lesznek.

— **A Dunas áradása.** A Dunas épp úgy, mint a mellékfolyói, ismét áradásnak indultak. A felvidéki eszések következtében a kis folyók hatalmasan emelkednek s a Dunán is meglátszik erősen a duzzadás. A folyammérnöki hivatalhoz ma érkezett jelentések szerint a víz 42 centiméternyit emelkedés és 22 loknyi meleg mellett 357 centiméter. A jelekből további áradás várható. Ismét a Vág kezd veszedelmesé válni.

— **A tanitók kegyelme.** A főváros tanitói mély kegyellettől örök néhai *Szabó* Károly tanácsosnak az emléket. *Szabó* Károly hosszabb ideig volt a főváros közoktatásügyének a vezetője s nagy tehetséggel és szorgalmával nagy mértékben vierte előre Budapest közoktatásügyét. A tanitók szerették páratlan igazságosságáért, igazi, őszinte kollégialiasáért. A minap a tanitók elbátorozták, hogy volt főnöküknél *Szabó* Károlynak a sirja óta díszes emléket állítsanak. A gyűjtést a maguk körében azonnal meg is indították s az emlékművet meg is rendelték.

— **Elszánt betörők.** *St.-Leonhard*-ban, *Karint*-thában, továbbá *Klienj*-ben a wolsbergi, *st.-pauli*, *marburgi* és *windschgrätz*i kerületben feltűnően sok betörést követtek el az utóbbi időben. *Klienj*-ben a polgármesternél törtek be. Egy templomot is feltörték és sok tüzest is történt a betörésekkel kapcsolatban. Szóval szervezett betörőbanda működik. Hat tagból áll ez a betörőszervezet, amely a minap vasuton ment valahova. Rájuk ismertek s ók maguk is megsejtették, hogy esetleg letartóztatják őket. Menekülni akartak és nem sokat tekerőzve, a teljes gyorsasággal haladó vonatról leugráltak. Nyomuk veszett. Revolverrel, fejszékekkel, fesszővasakkal, késekkel és harapófogókkal vannak felszerelve.

— **A trebinjei csata.** A katonai hatóságok most azzal tegezik a boszniai gyalázottságot, hogy még az áldozatok számát se árulták el. Senkinek tudja, hány magyar fiu halt meg a július 20-iki gyásznapon, huszonhárom-e, vagy talán még több, de az bizonyos, hogy az áldozatok száma tizenöttnél nagyobb. *Komárom*-ból is azt jelentik, hogy az ezredhez érkezett jelentéseket hivatalos titok gyantán őrzik, annyi azonban kiszivárgott, hogy a *biéki katasztrófa sokkal nagyobb arányú, mint eddig nyilvánosságra jutott.* Egy komáromi fiu aggdó édesanyjának levelet küldött, amelyben arról tesz említést, hogy ezredében első nap 14 ember, második nap 8 ember, a négy frült közül pedig több 2 ember, összesen 24 ember meghalt s a beletek száma 480 ember, kik közül aligha fog meggyógyulni a negyedrésze. A csapatparancsnokságtól ma nem érkezett semmi jelentés, mivel a hadbíróság már kiszállott s funkciójának zavartalan teljesítése elő nem óhajtanak akadályokat gördíteni, továbbá azért sem, hogy a teljes valóság bírói uton állapítsák meg. A komáromi katonai bíróság szigorú rendeletet adott ki, hogy az ügyből kifolyólag semmi adatot sem szabad nyilvánosságra hozni. A Boszniában állomásozó katonákra szigorúan ügyelnek s így alig adhatnak hírt a rettenetes katasztrófa részleteiről. A katonák elrejtve írott panaszos leveleiből kiviláglik, hogy a halottak száma huszonöt körül van. Mi érdeke a katonai hatóságnak, hogy a katonák hozzátartozóinak sem ad felvilágosítást, ezt valóban nem lehet megérteni. Hát nem elég, hogy a reglama meggyilkolt huszonöt magyar fiut, a többinek a szüleit is halálra kell kinezni! Ugy látszik, a trebinjei csatának ez a folytatása. Valóban nem válik dicőségére a hadseregnek.

Biéki környékéről egy tartalékos tiszt ezt az ismertetést közli:

Azon a vidéken egyáltalán nem tartozik a ritkaságok közé, hogy a nap már a kora délelőtti órákban eléri a 30—40 fokot. Az ut Trebinjétől *Biéki*ig a *Karszt*-hegység legrejtetesebb részein vezet keresztül. Nem egyéb az a vidék egy víz nélküli, árnyék-talan kőpusztaságnál. Az út, amely rajta keresztül vezet, emberi két által vert mű-út ugyan, de nincs rajta egész hosszán egyetlen árnyékot adó fa sem. Az utest ott vonul el a *Trebinjica*-patak völgyén, csakhogy nyár idején ez a patak enyhülést nem nyújt a hőségben, mert már *Julius* elején ki szokott száradni. Az út mindenütt hullámosan vezet s körülötte, amig a szem ellát, nem találni emberlakt helyet. Mindenütt sűrű kő és szikla, amelyek a forróságától izzóvá válik. Pihenőt tartani ezeken a sziklákon nem lehet s azonkívül veszedelmes is, mert a vidék tele van mérges vipérakkal. Az utvonal közepe táján van egy katonai őrház, ez az egyetlen emberlakt hely. Ettől eltekintve csak néhány lakatlan tőrökviskó bomadozik a környéken. Ezekbe azonban belépni máshitü embereknek, különösen pedig katonáknak, a *Korán* parancsai szerint tilta van. Így ugyan, hogy mint azt a hivatalos jelentés is mondja, a csapatok hordókban vittek magukkal ivóvizet, de ez a víz már egy negyedórai állás után is iöklétesen élvezhetelenné válik, mert a forróság szinte a forrpongtig felhevíti. Ugyanez áll az ut mentén a szikla báj ciszternák vizére is. Ezek olyan tények, amiket mindenki tud, aki azt a vidéket csak felületesen is ismeri.

— **Halálos álom.** A németországi *Blankenburg*-ból jelentik: *Julius* 16-án hajnali három órakor elaludt a barmincháromszentend *Bünger* Ernő, azóta tegnapi folyton aludt, s tegnap meghalt. Az álom-kórba esett ember időnkint egy-egy pillanatra felnyitotta a szemét, de azután megint lecsukta. Az orvosok megpróbálták mesterséges uton táplálni, de az alvó beteg nem nyelte le az ételt, Erdekés, hogy *Bünger* mesterségére nézve — éjjeli ór volt.

— **A párisi berkocsisok sztrájkja.** A párisi kocsiskortó veszedelem fenyegeti, a berkocsisok sztrájkra készülnek. Négyezer berkocsis fogadkozik: hogy letesz az ostort és árván hagyja a bakot: akinek magának nincs kocsija, lova, járjon gyalog, vagy — omnibuszon. A párisi berkocsis kilenven százalékának öt nagy részvénytársaság a gazdája. Ezek a részvénytársaságok nagyon drágán adják bére a kocsit a kocsisoknak; a gavalérok meg úgy látszik, nem gavalérok többé, mert kevés az utas és még kevesebb a borralvaló. Egy berkocsis-részvénytársaság, az *Urbaine*-féle, már beleegyezett a kocsibér leszállításába, de a kocsisok szolidárisak és es megkezdik a sztrájkot, ha a többi is nem enged.

— **A kisenyei vérengzés.** *Berlin*-ből táviratozók: *Péterváro*t hivatalosan megoálják azokat a küldi hírszerteleket, hogy az orosz kormány üldözi azokat az újságokat, amelyek a kisenyei vérengzés dolgában a szigorú vizsgálatot sürgették. Valóiban az a hír is, hogy az orosz igazságügy-miniszter *Kise*-neve utagott, hogy a vizsgálat irányát megváltoztassa. Eddig a rendőrbíróság csak azokat ítélte el, akik kisebb bűnökkel voltak vádolva, de a vizsgálat még nincsen befejezve azok ellen, akiket gyilkosság-gyal, rablással és fosztogatással vádolnak.

— Titokzatos puskadurrogás. Portugáliából egyre-másra érkeznek a veszedelmes forrongásokról szóló hírek. Mintha csak valami végzetes bomlásnak volnának egyes láncszemei azok a katonai lözongások, amelyekről már hírt adtunk s amelyekhez csatlakozik ismét egy lisszaboni táviratban jelzett összeesküvés. A rövid távirat még nem ad tiszta képet a legújabb portugáliai eseményről, mert a hivatalos titkolódzás borítja még be erősen a történetek. Arról van szó, hogy a Lisszabonnal szomszédos azúdi királyi palotában anarkista-összeesküvésnek jöttek a nyomára. Tegnap a palotából erős, tíz percig tartó puskaropogás zaja hallatszott ki. A palotát azonnal elzárták. A kormány este hivatalos jelentést tett közzé, amelyben azt adja tudomásul, hogy a palotában lévő katonák civódása idézte elő a fegyverzajt. A lakosság azonban nem hisz ennek a jelentésnek, hanem abban a véleményben van, hogy a dolog az anarkisták műve volt.

— Egy Rothschild kevdtelese. A Daily Express szerint Rothschild lord második fiának, Rothschild Károlynak hatalmas böhagyüteménye van, amelyet sok esztendő áradása és nagy pénzaldozatok árán gyűjtött. Gyűjteménye csakis különböző á lattaikon élősködő bolhákat tartalmazza — az embereken élősködőket nem — de ezeket azután ezrével. Egyetlenegy bolhafajtának van híjával eddig a gyűjtemény s ez: a sarkvidéki rókán élősködő bolhaja, amelyből az egész világ egyáltalán két példányt őriznek csak. A nagy angol bänkősz tudományos haladtsága tagja, mikor a Forget-me-not nevű amerikai cévadász hajó utra indult, megbizta ennek kapitányát, hogy kerítse meg számára a keresett bolháját, bár csak egyetlen példányt is. Az expedíció nem járt szerencsével s a Forget-me-not útra kézzel került vissza a sarkvidékről. Rothschild Károlyt azonban ez a kudarc el nem csüggesztette, hanem most már saját költségére szerelte föl a Forget-me-notot s azonfélti éven font sterlinget ígért annak, aki a nevezetes bolhát megfogja. A hajó ezidőszent uton van már s a bolhavadások élen egy előkelő angol zoológus áll, hogy a tudományunk is része legyen a nevezetes fogásban. A Daily Express dr. Jordantól Rothschildék tring-parki muzeumának igazgatójától kapta adatait erről a nevezetes gyűjteményről.

— Nyári mulatságok. A Szent-Lőrinczen nyárelő fiatalemberek augusztus 2-ikán (vasárnap) a Szent-Lőr nézi Erzsébet-néje ben nyári mulatságot rendez. A kiránduló közönség k. nyemére éjtel 2 órakor külön villamosvonat indul Budapestre.

— A konkurencia halottja. A dunaparti Hanglban ma este szörnyű izgalom támadt a vendégek között. Két pincér összeverekedett s az egyik holtan terült el a földön. A végzetes konfliktusnak ez az előzménye: Scheiber Soma pincér előszoagotta Nydrat József kollegájának vendégeit. Nyárat ez annyira bántotta, hogy rárontott Scheiberre, ez meg úgy melbe csapta Nyárat, hogy élelét és röglöt meghalt. A szegény pincért elvitték a helyszínéről, Schéibéft pedig a rendőrség letartoztatta.

— Egymásután a halálba. Zimonyból táviratozák: Tanaszkovics Tivadar negyedéves hadapród aki most mint hadnagy került volna ki a kadétskolából, könnyelmű adésságait rendezendő, nagybátyához fordult segítségért. Nagybátyja aki újvidéki kereskedő megtagadta a támogatást és erre a fiatal kadét löbeölte magát. Három nappal később nagybátyja, nyilván lelkiismeretfurdalások következtében, szintén öngyilkosságot követelt el.

— A gellérthegy műterem-ház. Festőművészek új otthona, a gellérthegy műteremház immar teljesen készen áll a helyi déi lejőten és augusztus hó elsején már beköltöznek a lakói. A műteremházban összesen husz pompás, tágas és világos műterem van.

— A kalyha titka. A rendőrség ma este egy rovtomtultu szélhámost tartoztatott le, aki nyomozói elől egy kalyhába rejtőzött. A jeles firma Paphazi Elemér. Legutóbb Szél Elemér néven üzte szélhámos ságait; Ferenc-körtuti lakásában rendre hozatta külföldi kereskedőktől a legdrágább árukat hitelbe. Végre a postán feltűnt a dolog s igazolásra szólították föl. Persze nem tudta magát igazolni, megszökött a lakásáról s a felesége magyar-utcai szobájának kalyhájába bujt bele, ahol ma este rátaláltak a rendőrség.

— Betörés egy kávéháza. Az Újvárosi utcában az Erzsébet-körtől levő Angol-kávéháza, ahonnan egy bóriárat K. B. s. üsmönogrammal és mintegy 26 korona készpénzt ellopok. A betörőket nyomozza a rendőrség.

(x) Stomatín a legjobb száj- és fogápoló szer.

(x) 4 1/2 kg. Gyöngy-kávé 16 K. küld bérmentve Belák István kávé-magazin Budapest, Rottenbiller-u. 4.

(x) D. Férre-szodavizgépek Kortész Tódornál.

A sűgy.

Budapest, július 29.

Junius folyamán a képviselőházban sok szó esett a sűgyről, s annak idején mi is részletesen foglalkoztunk vele. Interpelláció is volt ez ügyben, amely részletesen előadta azokat a vádakat, melyeket „Sópánama” emén a pénzügyi kormány ellen hangoztattak, amelyekkel azonban — miként annak idején megirtuk és határozottan kimutattuk — Lukács László pénzügyminiszter az interpellációra adott válaszában alaposan megcáfolt, nemcsak az ügyre vonatkozó fontos közlésekkel, hanem részletes számadatok előadásával is nyilvánvalóvá tette azt, hogy az általa életbe léptetett reform-intézkedések a sűgyedek terén oly haladást jelentenek, mely az állami üzemeknek ezt az ágát a Nyugat Európában már régebben meghonosított színvonalra emeli. Hivatkozott a miniszter többek között a közvetlenül érdekelt kereskedelmi és ipari ágak szaktesületeinek véleménynyilvánítására is, amelyekből a reformmal való teljes megelégedés, sőt az életbe léptetett modern intézkedéseknek máris mutatkozó eredményei igazolódnak.

Ezekkel a felvilágosításokkal, melyek egy a parlamentben, mint a sajtóban egyértelmű helyegléssel találkoztak, a rekrimációk ideje keltett, hogy befejezést nyerjen, mert ha egyrészt el kell ismerni, hogy közügyekben a nyilvános felszólalás joga mindenkit megillet, másrészt viszont kétségtelen az is, hogy ha a felszólalásra kellően kielőgő és mindenképpen megfelelő felvilágosítást adnak, úgy a felszólalás kielégítést nyert. Mi annak idején azért foglalkoztunk oly részletesen a miniszter válaszával, hogy a felvilágosítás megnyugtató hatásához hozzájáruljunk s abban a véleményben voltunk, hogy ezzel ez az ügy befejezést nyer.

A napokban mégis egy röpirat jelent meg a sűgyről: Lackenbacher Fülöp bőrgyógyász írta. Elolvastuk a röpiratot, el mind a 60 oldalát, és konstatáljuk, hogy a röpirat nem mond újat a dologról s csak ismétli mindazt, amit eddig hallottunk, de oly visszatartóan személyeskedő formában, amilyet még a magyar pamflet-íródalomban sőtükán találunk. A közérdek szolgálatának örvé alatt, de egy valószínűleg tárgyalgosság nélkül tárgyalja ez a röpirat a már rég megcáfolt vádakat, de a bosszúállás leggyűlöletesebb hangján. Ily körülmények között természetesen nem foglalkoztunk a röpirattal, mert visszaélésnek tartjuk, hogy a közérdek álarca alatt így módon magánbosszu igyekeznek kielégítést szerezni; ám maga a sűgy és ennek a hazni kereskedelem és ipar szempontjából való fontossága igényli, hogy még egyszer utaljunk a következőkre:

Egyik lapársunk ma az említett röpirat ügyével foglalkozván, rámutat arra, hogy nem csupán a közvetlenül érdekelt iparosok szaklapjai nyilvánítják állandóan meglegedésüket az iparsó-adminisztráció terén eddig elért és folyton fokozódó eredmények tekintetében, hanem a magyar közgazdasági élet nyilvánulásának legbízhatóbb orói: a Kereskedelmi és Iparkamara is most megjelenő 1902. évi jelentésükben sorra konstatálják a pénzügyminiszter idevágó intézkedéseinek legteljesebb eredményét. A debreczeni kamara, amelynek területén a máramarosi sóbányák fekszenek; a kolozsvári kamara, melyhez az erdélyi sóbányák tartoznak; a budapesti kamara, melynek területén az ipar leginkább ki van fejlődve, a pécsi, aradi, nagyváradi stb. kamarák, — mind külön-külön megállapítják és a maguk kerületéből vett pontos adalokkal igazolják, hogy miúgyan idezőző vádaskodás teljesen ülleketlen és jogosulatlan és a maga félremagyarázásaival, való tények elhalgatásával a jelentős reform határozott eredményeit igyekezik lerontani.

A dolog tehát ma — a fennebb említett felvilágosítások után és a kamarai jelentéseknek imént említett közlései nyomán — egészen másképp áll, mint a vádaskodás ma már határozottan fösszidultatú és annál inkább szembe kell szállani vele, mert egyenest a közérdek ellenére cselekszik, támadva oly dolgokat, melyek, hogy megvannak, az országnak mindenképpen haszna és hogy tovább nyugodtan fejlődjenek, az országnak határozott érdeke. Nem nézhetjük tehát télenül ezt az aknamunkát, sőt mivel immár kír belőle a magánérdek hajhászása, illetőleg a magánügyekért való bosszúállás; a lohatározottabban visszautasítjuk az utalásokat ellene. Kell, hogy egyszerű szakadón az ügyfele kíméletlen hajhászának. A nyilvánosság förtúlna nem arra vlik, hogy magánérdek ből erőknek elintézésére kihasználtsanak, a sajtó pedig mindezek után sokkal tisztábban lát ebben a dologban, semhogy magát még egyszer félvezetettü engedje.

A kamarák jelentéseivel foglalkozván, azoknak adataiból kivesszünk néhányat, amelyek az iparsó-ügy fejlődésére igen érdekesen jellemzők: 1875. óta van érvényben az olcsó iparsórol szóló törvényes rendelkezés s 1900-ig tehát huszonöt év alatt mindössze 170 iparos tudta a törvényadta kedvezményt megszerezni. 1901-ben lépett

életbe az iparsó adminisztráció új rendje s azóta mintegy másfél évez iparos jutott hozzá a mindegyikre előnyös és értékes kedvezményhez. Tehát tízézer anyai idő alatt tízezer akkora az eredmény. A reform előtt csak 12 iparágébi iparosság jutoit hozzá az olcsóbb iparsóhoz, míg ma már 20 iparág rendelkezik vele s az ország minden részében szervezett iparsóraktárak szolgálják ki az iparosokat, tulajdonképpen a kisiparosokat. Mert jellemző a reform eredményei szempontjából, hogy annakelőtte csak a nagyiparosok bírták maguknak megszerezni a kedvezményt; ma ellenben a tentemlitett másfél éveznyi számban tulajdonon nagyobb a kisiparosoknak száma. Ez utóbbi adatok éppenséggel nem kicsinyelhetőek, mert hiszen az állam hivatalosa éppen az, hogy a kisipar, a gyengebbet segítse, s ha már e törvény valamely kedvezményt megállapít, abban a kisebb ekzsztenciák legáltalában is egyenlő mértékben kell, hogy részesüljenek.

Ez a néhány eredmény egymagában is mutatja, hogy az iparsó-ügy reformja s az a mód, ahogy ez a reform a gyakorlatban megvalósított: helyes, megfelelő és nem megtámadtatást hanem országos elismerést érdemel, mert hiszen bárki bármint állít is, ezeket az eredményeket kétségbe vonni nem lehet.

Mindzeket elmondva, abba foglalhatjuk össze álláspontunkat, hogy a sűgyedek reformja terén az eredményeket konstatálván, az ország érdeke az, hogy a dolgok tovább fejlődésnek szabad tér adassék és a támadásokkal szemben az ügynek érinthetlensége biztosítsassék. Olyféle irányítást adni a dolognak, hogy magánügyek kevertessenek bele és bárhonnán erdő magánbosszu itt nyerjen kielégítést az ország idejével és az ország rovására, senkinek sem szabad; s ha az ilyen tendencia, melynek jelenségei sokkal szemérmelenből mutatkoznak, semhogy észlevehetők ne volnának, a további eredmények is utjába állni igyekeznek, úgy a kíméletlen visszavágás kötelessége vár a közvélemény összes illetékes tényezőire. Semmi kétség benne, hogy ezek a tényezők a kötelességüket megfelelően teljesíteni is fogják; mi a magunk részéről e kötelességeket loghatározottabban tartjuk és vállaljuk.

FŐVÁROS

(*) A jövő évi közmunka. A polgármester tudvalevőleg időhívta a hivatalokat, jelenték be, hogy milyen közmunkát akarnak végrehajtani a jövő esztendőben a százmillió kölcsönből. Egyuttal azonban tudatta a rendelet, hogy a százmillió kölcsönből már egy fillér sineken. Szerencsére a vízvezeték- és csatornaépítésre előre lekötöttek nagyobb összegeket s így ezeket a munkákat nem kell megszakítani. Az illetékes ügyosztály ma a következő közmunka megszavazását kérte:

A káposztásmegyéri vízműtelep bővítésére 800.000, a kőbányai vízműtelepre 380.000, a budai vízművek kibővítésére 800.000, talajvízárásokra 20.000, a csőhalozat kiterjesztésére 200.000 személyesen költségre 8760 koronát. A dunaparti foglyitót továbbfejlesztésére 400.000 koronát, amelynek azonban a jövő évben csak a felet használják. A magasán tekvő vívek förgőltő csatornájának az építésére a már megsavazott 829.25 koronán fölül még 150.141 koronát s a budai foglyitót 400.000 koronát s végül 118.0 koronát a személyzeti kiadásokra.

(*) A vasárosokéi árak fogyasztási adója. A központi vásárosokba küldött árukat azelőtt a csarnokba érkezéskül után mindjárt megérték fogyasztási adóval. A csarnokba kirendelt énzügyörök mindjárt a csarnok kinyitáskor, vagyis hajnat egy óra kor igyakt munkához. Az adóhivatal azonban a minap új rendet honosított meg. Az árak megadóztatását csak reggeli négy órakor kezdik. A hajnat egy óra előtől négy óráig érkezett árukat halomba rakják s a kereskedők, akiknek kora reggel kellene az árut a kerületi csarnokba vinnök csak hat vagy hét óra körül szabadu halnak. Ma több kereskedő panaszt tett az új rend ellen a pénzügyigazgatóságná s a fivárosnak is és érték, hogy a régi rendet állítsák vissza.

SZÍNHÁZ, ZENE

** Városligeti Színház. A Városligeti Színházban a Heidelbergi diákkör második előadása is tett nézetör előt lojt le. A darab bajos s poetikus jeleneteiben gyönyörűsödő a közönség, amely a szereplők, különösen Ujhás: Edóval; elhalmoz a lepsokkal.

** A fete róssága. Ilyen emén új népszimnit el fogadtott el Erzsébeti Ignác. A darab szerzője Pinter Imre, az ismert név barátjának. Az új népszimniiben, mely augusztus első felében kerül színre, a szerző maga játszza az egyik főszerepet. A népszimni zenejét Mitter Mátyás, a nagyváradi Szigligeti-színház karmestere írta.

** Faust. A budai nyári színházban holnap, csütörtökön, Gounod Faust című klasszikus operája kerül színre másodsor. A címszerepet Mihályi Ernő, Margitot — Anday Blanka, Mefisztót — Vajda Alfréd, Valent — Kornéty Béla, Szibélt — Jambor Ilona, Máriát — F. Kállay Luiza érekl.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Akasztás. A gyűjtőfogház kis udvarán, pénteken, a hajnali órákban akasztás lesz. Kármán Mátyáson, a nagykövati rablogvilágosság egyik tettesén hajtják végre a pestvidéki esküdtbíróóság halálos ítéletét. Másik társa *Ördög Tóth* Pál meghalt a börtönben, s így egyedül Kármán előtt olvassák fel holnap reggel a halálos ítéletet. Hasztalan volt a királyig menő appelláció is, mert tegnap visszaérkezett a kegyelmi kérvény a pestvidéki törvényszékhez, a király nem kegyelmezett meg Kármán Mátyásnak. A pestvidéki törvényszék elnöke a király elhatározásáról nyomban értesítte a pestvidéki ügyészséget, hogy a halálos ítélet végrehajtásáról gondoskodik. Dr. Halász pestvidéki királyi ügyész pedig megkereste a budapesti királyi ügyészséget, hogy Bali Mihály hóhért Budapestre rendelje. Holnap délelőtt a pestvidéki törvényszék tanácsa kihirdette Kármán Mátyás előtt az ítéletet, melyet pénteken a kora reggeli órákban fog a hóhér végrehajtani. A kivégzés a gyűjtő-fogháznak egyik elkerített udvarán történik. Budapestben tizenhárom év előtt volt az utolsó kivégzés, amikor *Sermies József* végezte ki Kozarek. Szími egy fiatal kereskedelmi gyakoronkot ölt meg, holttestét feldarabolta s napokig hordozta utitáskájában, amíg büne kitudódott. Budapestben ítélték halálra s a kerepesi-úti régi siralombház udvarán végezte ki a hóhér.

Nyitltn.

A PÖSTYÉNI FÜRDŐ

megrongált hidja teljesen helyreállítván, mai napon a forgalomnak átadott. Ezzel a lezajlott árriznek utolsó nyoma is megszűnt, s a kitűnő források a nagyközönségnek ismét korlátlanul rendelkezésére állanak.

Az orvosi köröket és a nagyközönséget, mely ezen virágzó fürdőhelyet eddig is kiváló bizalomban részesítette, kérjük, hogy bizalmában továbbra is megtartani kegyeskednek.

Pöstyénben, 1908. július 28.

A fürdőigazgatóság.

SCHMIDTTRAUER-féle	SEKEREKEDÉS ELLEN
IGMÁNDI	A JELEKOR LEGKIVÁLÓBB
KESERŰVIZ	TERMÉSZETES GYÓGYSZERE
	Kapható gyógyszertárakban és ásványvíz üzletekben.

Dr. Hüttl Hümér egyetemi tanár urnak, aki sérvbajomból műtéttel kigyógyított, önzetlenül kezelte és nagy tudásával megmentette életemet, ezen az uton mondom tisztta szívből, forrón érzett hálás köszönetet.

Kuzmics István,
a Vízszínház főportása.

Vidéki szülők figyelmébe.

Penző vidéki tanulóik számára, minden modern kényelemmel, (fürdőszoba), kitűnő ellátás, tanári felügyelet. Zongora. A keresk. akad. főgymn. és főreáliskola közvetlen közelében. Korán jelentkezés előnyben részesülnek. Tanulóik csekély számban vétnének fel. Bővebb felvilágítást ad a: „Tanulók Otthona”, Budapest, V. Visegrádi-utca 4. sz.

(Az e rovat alatt közölteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

*. **Uzsoverseny.** A Magyar Uzso-Egyesület keddi házi-uzsoversenye, mely az idén az első volt, nagyon szépen sikerült. Nézők nagyon szép számmal voltak jelen s egyik versenyszám érdekesebb s változatosabb volt a másikkal. A részletes eredmény a következő: 100 yard handicap. 1. Szombat Pál M. U. E. (8 mp. hátr.), 2. Kis László M. U. E. (12 mp. hátr.), 3. Haraszthy Lajos M. U. E. (4 mp. hátr.) Idő 1' 18". — M. U. E. 100 yardos bajnokja. 1. Hámay Zoltán. 2. Róna Zsigmond. Idő 0' 58". — **Hátország handicap 100 yard.** 1. Gyulai Pál (5 mp. hátr.), 2. Parszky Gyula (scratch). Idő 1' 38". 50 yardos újságú handicap. 1. Ehn Miksa (1 mp. hátr.), 2. Németh Lajos (5 mp. hátr.), 3. Steer Rudolf (5 mp. hátr.). Idő 0' 38". **Junior fejes verseny.** 1. Haraszthy Lajos M. U. E. 17 3/5 m., 2. Onody József M. U. E. és Malarosik József B. U. E. holtenversenyben 13 30 m. 500 yardos újságú verseny handicap. 1. Adám Sándor (scratch). 2. Baron Elemér (1' hátr.), 3. Voge bach Milán. 440 yardos handicap. 1. Guttmann Henrik M. U. E. (46 mp. hátr.), 2. Kéler Tibor. B. U. E. (65 mp. hátr.), 3. Duda Elemér M. U. E. (45 mp. hátr.), idő 7 20". Az uszóverseny vízpolómérkőzéssel végződött, melyben a MUE csapata 5:0 arányban győzött a kombinált csapat fölött. Az elmaradt 1000 yardos bajnokságot a Lágymányoson tartják meg.

EGYESÜLETEK

(Ifjúsági egyesületek egyesülése.) A műgye-temi ifjúsági egyesület vezetői érdekes terv foglalkoztatja. *Herrisch* Artour indítványára s a Műegyetemi Football-Klub kezdesére a műgye-temi ifjúsági egyesületek egyesülését előzoza az akció.

(Nyomorék gyermekek otthona.) Két hete, hogy a fővárosban új egyesület alakult *Nyomorék Gyermekek Otthona* cím alatt. Az egyesület azt tűzte ki céljául, hogy társadalmi uton gondoskodik a szegény nyomorék gyerekekről. *Veredy* Károly királyi tanfelügyeő, az egyesület ügyvezető elnöke ma terjesztette be a főváros tanácsához az egyesület alapszabályait.

TÁVIRATOK

Dresden, július 29. *Hahn* Viktor titkos kereskedelmi tanácsost, az *Eduard Roksok* utóda cég tagját a letét-törvény áthágása miatt letartóztatták.

Baku július 29. Tegnap a balachamai petrolleumművek meggyulladtak. Otven furutorony és naktartó elégett. A tüvezés még több vidéken pusztít. A Nobel-cég, a Kaspi társaság és több más cég furutornyai lángban állanak. A vízhiány következtében a tűzoltás ki van zárva. Hír szerint a tűz gyújtogatás folytán keletkezett.

A magyar lovak ellen.

Bécs, július 29. Az Ausztria-Magyarország és Olaszország közt a kereskedelmi szerződés megújítása végett rövid idő múlva meginduló tárgyalások alkalmával a magyar lovaknak Olaszországba való bevitele bizonyos jelentőséget nyer. Ez a körülmény már is megnyilatkozik a szaktestületek vámpolitikai tárgyalásaiban. Olaszország azzal akar válaszolni az olasz bornak Magyarországból való kizárására, hogy viszont a magyar lovak olasz piacát megojnia Magyarországtól. E szempontból rendkívül fontos Bossattinak, az Egyesült-Államokban levő olasz nagykövetség kereskedelmi attaséjának legutóbbi jelentése, amelyben az Egyesült-Államokból Európába, és különösen Angolországba irányuló lókvitelre tereli a figyelmet.

A cukorkérés az angol alsóházban.

London, július 29. A cukorjavaslat tárgyalásának további folyamán több szabadelvű képviselő támadja meg a cukoregyszerényi és kijelenti, hogy a cukoregyszerénynek a cukorárak fölemelése lesz a következzése. *Boyc* (szabadelvű) azt kérdi, hogy a kormány a büntető-záradékok azon esetben életbe lépteti-e, ha Ausztria és Magyarország cukortörvényhozzásukat folyó évi szert mber 1-je előtt nem változtatják meg. *Bonar Law*, a kereskedelemügyi minisztérium országgyűlési titkára kifejti, hogy Anglia az egyezmény határozatai értelmében nem lesz köteles az említett záradékok alkalmazni, míg a bizottság ki nem jelenti, hogy arra köteles. Azonban a bizottság folyó év október 1-ig nem ül össze — A tanácskoztás holnap folytatják.

Nemzeti szociális párt.

Berlin, július 29. A *Die Hilfe* című nemzeti társadalmi hetilap közlései a Naumann és Sohrader képviselő között történt levélváltást, mely a nemzeti szociális pártnak a szabadelvű pártgyesülettel való összeforrasztására vonatkozik. A *Berliner Tagblatt* azt mondja, hogy a nemzeti szociális pártgyűlés, mely Göttingenben augusztus 29-én és 30-án jő össze, ezt az egybeolvadást kétségkívül helyeselni fogja.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, július 29. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Eladott búza: tiszavidéki 8.15—8.65, tót felvidéki 7.50—7.90, rozs új 6.20 Szeredről, régi 6.40 Bécsből, tót felvidéki 6.60—6.70, pestvidéki 6.60—6.75, zab ára nem változott, magyar zab minőség szerint 5.65—6.25 korona.

New-York, július 29. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Gyapat: New-Yorkban helyben 13.25 (13.25). Juliussra 13 — (12.75). Októberre 9.98 (9.88). New-Orleansban helyben 13.1/2 (13.1/2). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 8.55 (8.56). Stand white Philadelphiában 8.50 (8.50). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Balances at Oil City 1.56 (1.56). — Zsír: Western steam 7.80 (7.75). Rone és Brothers 7.90 (7.85). — Tengeri irányzata tartott. — Juliussra 59.1/2 (58.1/2) — Szept.-re 58.1/2 (58.1/2). — Dec.-re 58.1/2 (59.—). — Búza irányzata tartott Piros ószi helyben 83.1/2 (83.1/2). — Jul.-ra 83.— (82.1/2). — Szept.-re 83.1/2 (82.1/2) — Dec.-re 83.1/2 (82.1/2). — Máj.-ra —.— (—.—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kávé: fair Rio 7. sz 5.1/2 (5.1/2). — Juliussra 3.60 (3.60). Okt.-re 3.80 (3.80). — Liszt: Spring Wheat clears 3.55 (0.—3.55). Cukor: 3.1/2 (3.1/2). On: 27.60—28.— (27.40—28.50). Rész: 13.—13.25 (13.—13.25). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, július 29. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Búza irányzata tartott. Juliussra 77.1/2 (77.1/2). — Szept.-re 79.1/2 (77.1/2). — Tengeri irányzata tartott. — Jul.-ra 58.1/2 (52.1/2). — Zsír: Jul.-ra 7.87 (7.42). Szept.-re 8.07 (7.62). — Szalonna short clear 8.18 (8.12). — Sertéshús: Szept.-re 13.95 (13.62). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

A sir és a rózsza.

(Hugo Victor).

Sir szólt a rózsaszálhoz:

— A regg mit rád sugároz,

A könnyel mit teszsz?

A rózsaszál viszonza:

— Mely null beléd, óh mondásza,

Az emberszív mi lesz?

A rózsza szólt: — Rideg sir,

A könyvt, mit rám a regg sir,

Én illatát teszem!

A sir szólt: — Kis virágszál,

Ki én belém alászáll,

Az angyalát leszen.

Rodreg Pál

† Az elmés pápa. XIII. Leo pápa szelid természetű ember volt de nem ironia nélkül való. Egész életét lehetne összegyűjteni mondasából, amelyek bizonyítják, hogy egyike volt a legelmelebbé embereknek. Mindente tudott szellemesen felelni. Történi egyszer, hogy a pápa egy szörnyen házsártos címzetes érseket, aki a szent alya minden do'gát, intézkedését nagyon élesen szokta kiirizálni, azzal lepet meg, hogy kinevezte egy délamerikai állam fővárosába nunciussnak. Az érsek lopperant haragos lett ezért a kiténtetésért, egyáltalában nem vágyódott Dél-Amerikába és kihallgatásra ment a pápához, hogy — ne küldje őt oda. XIII. Leo mosolyogva hallgatta végig, aztán így szólt:

— Higgye meg, csak az ön érdekében tettem.

Mert lássa, most egy óra múlva már megtudom, micsoda maliciózus vagy gancsoló megjegyzést tett ön rám, de ha elmegy Dél-Amerikába, okvetlenül betelik legalább hat hét, míg a megjegyzését nekem visszamondhatják.

Most öt éve történt, hogy egy nagyon elterjedt szerzetes-rend küldöttsége panaszkodni járt a pápánál, hogy az ő rendjükből egyetlen egy biboros sincs. A pápa így felelt:

— Szereztek egy hozzávaló fejet és én azonban rádom a biborosi ka'apot.

† A boszniai hóhér. Amikor hadseregünk 25 évvel ezelőtt ádáz utcai harc után ellopta a Bosznia fővárosát, Bosna-Szerajt, a mai Szerajevót, a börtönök csakhamar megteltek elfogott főkelőkkel. Polipovich tábornagnagy, fővezér kurtán bánt el velük. Tudván azt, hogy az igazbivó mohamedán szentül meg van gyűződve arról, hogy ha kötélen végzik ki, soha sem jut a tuba' árnyékába, e'rtentető példa gyanánt, derűre-borura akasztatott ugy, hogy a bécsi hóhér belébetegedett a tömeges munkába. Ekkor felszóltat intéztek a katonákhoz, hogy jó fizetésért ki vállalkozik a hóhér szerepére. Egyedül Bali Mihály, a 7. huszárezred köztvéte lépett ki a sorból:

— Inyen is elbánok én velük, csak tessék rám bízni. Nyolcvan kegyeres pajtásomat kintózták halálra ezek a vadállatok, ilik, hogy boszút állak rajtuk.

El is bánt velük és Bosnyákországban szerzett gyakorlatla alapján lett állami hóhér.

† Földi istenek. Egy angol utazó, aki bejárta Ázsia egész északi részét, a Baikal-tó környékén különös szokásokkal b'ró népra,ra, a buniatokra bukkant. A buniatok nomád életet ének, mindig lovon ünek és így kalandozzák be a sivatagokat. A buniat legfőbb vágya és legnagyobb dicsőége, ha fiából látat (papot) nevelhet, mert a lámából idővel isten (egyen) lehet. A vallási nevelés központja a Jellingnor (a papok tava) mellett fekvő Datsom (kolostor). A templom körül vagy ezeröt száz sátor van, ahol a leendő istenek tartózkodnak. Az istenjelölteknek tíz évig kell tanulni, amely idő alatt teológiai, csillagászatot és orvostant tanulnak. A legkiválóbb és legtehetségesebb papokat azután megteszik isteneknek, akiknek száma jelenleg százhárom. A papok házasság nem kötnék. A buniatok szükség esetén kiköcsönözik az isteneket megfelelő díjért más népeknek is.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A főváros kölesönkötvényei. A belügyminiszter jóváhagyta a közgyűlésnek ama határozatát, hogy a székesfőváros kölesönkötvényeit a tőzsdei árfolyam mellett, de legfeljebb a névérték erejéig biztosítékul és bánatpénzül elfogadják.

A Szent-Istvánnapi munkakiállítás. A városi iparosarokban készülő tanonc- és segédmunkakiállítás előmunkálatait a kereskedelmi muzeum igazgatóságának meghívására tegnap előkelő társaság tekintette meg. Ott voltak többek között: dr. Schmidt József nyugalmazott államtitkár, a kereskedelmi muzeum felügyelőbizottságának elnöke, dr. Bárczy István székesfővárosi tanácsnok, dr. Hegyesfalvy Lajos min. osztálytanácsos, Mártony Márton osztálytanácsos, Vig Albert kir. főigazgató, Gelléri Mór kir. tanácsos, az Országos iparegyesület igazgatója, Róck István gyáros, a kiállítás zsűrijének másodelnöke, Ditrich Béla min. segédtitkár, Lode Rezső iparfelügyelő stb. A társaság megtekintette a kiállítás mindahárom csoportját s konstata, hogy a rajzok és tervezetek kiállításáig a tárgyalóanyag tökéletesen kész. A munkálatok megtekintése után az egész társaság melegen üdvözölte a kereskedelmi muzeum igazgatóját a bizton várható sikerért.

Fizetésképtelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésképtelenségeket jelenti: Tomastyk Vendel kereskedő Kolozsvár, Schantek Kálmán kereskedő Pancsova.

Százsarak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 88,50 korona pénzben, 89,50 korona áruban. — Bécsben a kontingentál készáru 41,60 korona pénzben 42.— korona áruban.

Sertéskonsumvásár. (A székesfővárosi sertésvásár és közbvágóhid intézősége.) Julius 28-én. Főhajtás: Zsírsertés, egymint Öreg I. rendű — kilogrammon felül — — — — — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, sülőd — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Huszterés egymint: nehéz 800 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, sülőd — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főhajtás összege 538 darab, — darab sülőd. Előző napi maradvány 220 darab, — darab sülőd. Összesen 758 darab, — darab sülőd. Eladottat 683 darab sertés, — darab sülőd. Maradvány 65 darab, — darab sülőd. A vásár irányzata élenk. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetük: Zsírsertés: Öreg I. r. 850 kgr.-on felül 83—88 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 83—88 fillérig, selejtezett — fillérig, silány 82—83 fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 85—90 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 82—90 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 80—86 fillérig, sülőd — fillérig, malac — fillérig, Huszterés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, sülőd — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, ólósúlyban.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, július 29.

Mérsékelt vételkedv mellett 16.000 métermássa régi és 8000 métermássa új buza került a forgalomba 5 fillérrel alacsonyabb árrakkal.

Tengeriben 5 fillérrel estek az árak.

Rozsban lanya volt az irányzat.

Eladott:

Buza (6): Tiszavidéki: 150 mm. 80-4 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 82 k. 8 K. — f., 200 mm. 81-5 k. 8 K. 02½ f., 400 mm. 81 k. 7 K. 95 f., 400 mm. 81 k. 8 K. 02½ f., 100 mm. 81 k. 8 K. 02½ f., 300 mm. 81 k. 8 K. — f., 500 mm. 80-5 k. 7 K. 90 f., 340 mm. 78 k. 7 K. 90 f. felső, 100 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 85 f. kevert, 100 mm. 80 k. 8 K. — f., 800 mm. 79-5 k. 7 K. 95 f. felső, 100 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 79-5 k. 7 K. 90 f.

Fejérmegyei: 250 mm. 78 k. 7 K. 80 f.
Pestmegyei: 1400 mm. 79 k. 7 K. 95 f., 900 mm. 78 k. 7 K. 85 f., 3200 mm. 76 k. 7 K. 70 f., 700 mm. 75-7 k. 7 K. 70 f., 600 mm. 75-5 k. 7 K. 70 f., 10500 mm. 75 k. 7 K. 70 f.

Bácskai: 100 mm. 74 k. 7 K. 55 f.
Új buza. Tiszavidéki: 200 mm. 82 k. 7 K. 85 f., 200 mm. 81-5 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 80 f. malomba, 750 mm. 81 k. 7 K. 75 f. felső, 100 mm. 80 k. 7 K. 85 f. malomba, 800 mm. 80 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 77-8 k. 7 K. 75 f.

Pestmegyei: 200 mm. 80 k. 7 K. 7½ f., 1000 mm. 80 k. 7 K. 72½ f., 500 mm. 80 k. 7 K. 72½ f.

Új rozs: 500 mm. 6 K. 27½ f., 200 mm. 6 K. 25 f. 3 hó, 100 mm. 6 K. 10 f. Dunapart. 500 mm. 6 K. 12½ f., 100 mm. 6 K. 12½ f., 500 mm. 6 K. 10 f., 300 mm. 6 K. 10 f. paritás.

Mind három hónapra.

Arpa: (új) 100 mm. 5 K. 45 f.

Zab: 100 mm. 5 K. 70 f.

Tengeri: 100 mm. 6 K. 22½ f.

Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti ár- és értéktözsde szokási szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektolitronként 50 kilogrammonként.

B u z a	Kilo	Kilogramm ára		Kilo	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavidéki új	16	7.40	7.50	79	7.70	7.80
"	77	7.55	7.65	80	7.85	7.95
"	78	7.65	7.75	81	7.95	8.05
Fejérmegyei	79	7.75	7.85	79	7.65	7.75
"	77	7.65	7.75	80	7.65	7.75
"	78	7.45	7.55	81	7.75	7.85
Pestvidéki	79	7.25	7.40	79	7.50	7.70
"	77	7.35	7.45	80	7.70	7.80
"	78	7.45	7.55	81	7.85	7.90
Bácskai	77	7.25	7.40	79	7.55	7.75
"	76	7.40	7.50	80	—	—
"	78	7.45	7.60	81	—	—
Bácskai	77	7.25	7.55	79	—	—
"	78	7.45	7.75	80	—	—
"	77	7.60	7.85	81	—	—

Egyéb gabonafajták	Kilo	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig
Buza új elsőrendű	70-72	8.10	6.90
" másodikrendű	—	5.95	6.—
Arpa	60-67	3.70	6.00
" ékeztény	60-64	2.50	6.50
" székelyi	64-66	6.70	6.70
Zab	50-56	5.10	6.60
Tengeri	—	6.70	6.70
Repe új elsőrendű	—	6.50	6.60
" másodikrendű	—	11.—	11.40
Köles	—	0.—	0.—

A határidőslet folyamán a következő kölesek

Körtétek:
Októberi buza 1903. . . . . 7.25—7.23—7.24
Áprilisi buza 1904. . . . . 7.47—7.46
Októberi rozs 1903. . . . . 6.11—6.09—6.10
Októberi zab 1903. . . . . 5.23—5.31—5.28
Augusztusi tengeri 1903. 6.15—6.13—6.12
Májusi tengeri 1904. . . . . 4.95—4.96—4.93
Augusztusi reepe 1903. . . . . ————

Déli egy órákor a következő záróárak állapít

tották meg hivatalosan a közsédek:
Októberi buza 1903. . . . . 7.22—7.23
Áprilisi buza 1904. . . . . 7.45—7.46
Októberi rozs 1903. . . . . 6.09—6.10
Októberi zab 1903. . . . . 5.27—5.28
Augusztusi tengeri 1903. . . . . 6.10—6.12
Májusi tengeri 1904. . . . . 4.93—4.94
Augusztusi reepe 1903. . . . . ————

Délután fél 5 órákor zárul:

Októberi buza 1903. . . . . 7.20—7.21
Áprilisi buza 1904. . . . . 7.42—7.44
Októberi rozs 1903. . . . . 6.06—6.07
Októberi zab 1903. . . . . 5.25—5.26
Augusztusi tengeri 1903. . . . . 6.08—6.09
Májusi tengeri 1904. . . . . 4.92—4.94
Reepe augusztusra 1903. . . . . ————

A budapesti értéktözsde.

Tartós üzletlenség következtében a mai tőzsde kedvezőtlenül zárult. A nemzetközi értékek hanyatlottak.

Előzősde. Osztrák Hitelrészvény 682.25—, Magyar Hitelrészvény 731.25—731.50. Küzti Vaspálya részvény 604.25 korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Magyar Hitelbank részvény 730.—730.50. Osztrák Hitelrészvény 661.—661.75. Küzti vaspálya részvény 604.—604.50. Államvasuti részvény 667.—668.— korona.

A órákor zárul: Osztrák Hitelrészvény 660.50. Magyar hitelrészvény 730.50. Leszámlolóbank részvény —, Rimamurányi vasmű részvény —, Osztrák-magyar államvasuti részvény 667.50. Küzti vasút részvény —, Városi villamos vasút részvény — korona.

A budapesti terménnytözsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

— Az ördögbe! Töltött fegyverrel nem jó tréfálni!

Szinte elakadt a lélekzete és rekedt hangon hebegett:

— Ördög és pokol!... Uram istenem, bocsság meg! Maga miatt ugy beszélek, mint egy disznó, maga számár! Azért vagyok itt, hogy megmentsük az életét, és maga nem érdemli meg! Azt akarja, hogy az egész helységet elhamvasz-szák? Magával en nem törődöm, bolond! De bizonyos dolgokat meg tréfából sem szabad meg-cselekedni! Még a halálos ellenséggel sem, érti? Ha azok ott lent, akik eddig kiabáltak, kedvet kapnak rá; hogy kezüket a mások vagyona után nyújtsák ki, akkor végünk van.

A kanonok tényleg magánkívül volt. A többiek is nekiestek Motta mester kemény koponyájának, aki mindnyájukat kompromittálni akarta; közrefogták, a falhoz szorították, háltánságot vetettek szemére, elkábították. Zacco báró még a karját is a nyakra köré fonta és bizalmasan a fülebe sugta, hogy ő vele egy nézetben van, a csövesek ellen; de most okosabban cselekszik az ember, ha futni engedi őket, ha meghajja a fejét. — Mondja, hogy igen; mindenre, amit akar-nak, most... hiszen nincs itt a jegyző, aki minden ígértét írásba foglalhatná... Egy kis barátság, egy kis pénz... jobb, ha a bugyelláris vérzik, mint a test...
Motta mester egy széken ült és az ingujjával letörölve a verejtéket arcáról, nem szólt egy szót se. Azalatt lent a kapunál Rubiera báró, Margarone ur, Neri fia azon erőlködtek, hogy le-csillapítsák a legdühösebben lármdzókat.

— Uraim... igazuk van... meglesz minden, amit akarnak... mindnyájunknak van szá-junk, hogy együnk... hurrá! hurrá!... mindnyájan tapinték vagyunk!... Kéz kezét mos... Holnap, napfény mellett... Akinek szüksége van rá, eljön majd hozzánk... Most késő van és mindnyájan egyek vagyunk... Gazemberek és becsületes emberek...
(Folytatása következik.)

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irtá: GIOVANNI VERGA

(88)

— Micsoda eljárás ez?... Vallás?... A mások vagyona!... A szentatya ha ellen-kezik!...

A tömegből már kiabálás hallatszott... mindjárt... szegény... a lábainál kell huzni... hízott ökrök!...

Giacolone, hogy a tömeget ingerelje, Diodata két fiát taszította előre, akik szintén ott voltak a tolongásban.

— Motta mester!... Igazság... az utca közepén hagyta! Még az isten is panaszkodik miatta. Menjetelek vele új számadásra!...

A Maria-ter felől újabb emberfolyam hömpölygött, villogó fegyverek, hadakozó karok, lán-goló, dúlt ábrázatok, amelyek a fátkya fényében homályosan feltűntek. Az ablakok és ajtók nagy recsegéssel becsapódtak. A távolban asszonyok sikoltása, sírása hallatszott, a kiabáló hangok:

— Szentséges szüzanya! Minden szentek, segítsetek!
Motta ur beteglen feküdt az ágyban, amikor a kis utca ajtaján kopogást hallott, mintha be akarnák törni, aztán a közelgő vihar dübörgését. Előtte való este egy könyöröltes lélek figyel-meztette:

— Vigyázzon, Motta ur, magára fenik a fo-gukat, mert a Bourbonokkal tart. Zárkózzék be a házába!

Motta, annyi más bajtól gyötörve vállát vonogatta. De mikor most látta, hogy komoly a dolog, kiugrott az ágyból, kendővel a fején, a mustárflasztrommal a gyomrán és beleugorva a

csizmaiba és fájdalmairól megfeledkezve. Egyszerre megszólalt egy hang:

— Motta ur! Gyorsan!... Meneküljön!

Ezt a hangot ezer év múlva sem felejtette volna el. Magából kikelve, ing nélkül, villogó szemekkel járkált a szobában, pisztolyokat és késeket keresett, mert elszánta magát, hogy bőrét legalább drágán adja el. Nardo mester és az a néhány ember, akik kénytelenségből kitartottak mellette, istennek ajánlották lelküket. Végre sikerült Mendola bárónak kinyitnia a kis utcába vezető ajtót. Motta ur a puskával az ablakba állva, meg akarta nyomni a kagast.

— Hé! — kiáltott Mendola kimerülten be-lépve. — Engem akar talán meggyilkolni? Ez a jutalom?

A másik nem akart észére térni. Egész tes-tében romegett a dühtől.

— Vagy ugy? Hát annyira jutottunk, hogy a becsületes ember még a saját házában sincs biztonságban? Hogy a vagyona már nem az övé? Itt vagyok! Akkor elesik Sámson összes filiztusaival!...

Zacco és a rendnek még két három barátja aközben odaértek, iparkodtak, hogy rábeszéljék, és egyszerre kiabáltak valamennyien:

— Mit akar maga? Az egész helység ellen? Megbolondult? Felgyújtják az összes házakat! Aztán elkezdik lemészárolni az ártatlanokat! Maga lesz mindennek az oka.

Motta makacsul megmaradt elhatározása mellett.

— Bánom is én! Ha erőszakkal akarják a zsebembe dugni a kezüket!... Ha ilyen módon fizetnek nekem!... Jót tettem velük... Kényerlet adtam az egész helységnek... Most puskaport adok nekik, az elsőnek, aki felém kö-zelkedni mer!

Igen, el volt szánva, összekaszabolni min-denkit. Szerencsére berohant a kanonok a szo-bába és a veszedelemmel nem törődve rávetette magát Mottára, ide-oda taszította, míg végre si-került kicsavarja a kezéből a puskát...
(Folytatása következik.)

Minden sző egyszerű beiktatása... Kereslet...

Edes! Vázirnapra hírvét ugyan Gy... Kereslet...

Ház 600 öles telekkel, Csömör-út... Kereslet...

Parosok gyémántok. 4 lőrély gépművelő... Kereslet...

A hirdetések díjmentesen ad fel... Kereslet...

Apró hirdetések május 1-éig fogva... Kereslet...

Blockner J. hirdetői iroda... Kereslet...

Breuer nővérek... Kereslet...

Deutsches Miksané... Kereslet...

Eckstein Bernát... Kereslet...

Engelmann Ernő... Kereslet...

Frank Pál... Kereslet...

Fischer J. D... Kereslet...

Goldberger A. V... Kereslet...

Goldner Zoltán... Kereslet...

Goldgruber Mór... Kereslet...

Grosznan Jácó... Kereslet...

Hasenfeld és Vogler... Kereslet...

Jambrik vívó... Kereslet...

Keraberg Rozália... Kereslet...

Leopold Gyula... Kereslet...

Mosse Rudolf... Kereslet...

Kozal Antal... Kereslet...

Nemeskötő A. J... Kereslet...

Nagy István... Kereslet...

Nagy István... Kereslet...

Nagy István... Kereslet...

Nagy István... Kereslet...

Nagy István... Kereslet...

Rohenczi Ilona... Kereslet...

Sikrány Sám... Kereslet...

Sólyom Jakab... Kereslet...

Szponyi V... Kereslet...

Szántó Mór... Kereslet...

Schwarz József... Kereslet...

Schönwald Ferenc... Kereslet...

Schödl Gyula... Kereslet...

Tenczer Gyula... Kereslet...

Toldi Lajos... Kereslet...

Weitzer Endre... Kereslet...

Sváb Elz... Kereslet...

Sváb Elz... Kereslet...

Sváb Elz... Kereslet...

Sváb Elz... Kereslet...

Sváb Elz... Kereslet...

Madonnám! Ha még nem jöhöttél... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...

Női... Kereslet...

Madonnám!... Kereslet...

Erzsébet sétányon... Kereslet...